

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת כי תצא

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
18:04	18:17	18:07	18:14	18:07	18:23	18:17	18:26	18:25	18:07	כניסת שבת
19:19	19:17	19:18	19:19	19:18	19:20	19:19	19:18	19:20	19:18	יציאת שבת
19:55	19:57	19:58	19:55	19:58	19:56	19:57	19:57	19:56	19:58	ר"ת

לקראת שבת מלכתא

להצטרפות לרשימת התפוצה שלחו מייל ל - Dirshu@dirshu.co.il

יום חמישי י"ב אלול תשע"ו | פניני פרשת השבוע פרשת כי תצא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

החתונה שהתבטלה וכמעט גרמה לכלל ישראל להפסיד את השלמת כרכי ה'משנה ברורה'

הגדולה והחשובה, אלא שלפתע חלתה הכלה ולאחר ימים מועטים הלכה לבית עולמה.

מובן שהשבר היה גדול והאבל היה רב לכל המשפחה ולכל תלמידיו ומעריציו הרבים של מרנא החפץ חיים, וקשה היה להתאושש מגודל המכה. באותם ימים קשים סיים החפץ חיים לחבר את אחד מכרכי המשנה ברורה, ויום אחד, בעת שהיה לבדו בחדרו, שמעוהו אומר בקול רם: "שטן שטן! אני יודע מהו רצונך, אני יודע ששאיפתך ומטרתך הם לבלבלני ולהעכיר את רוחי, כדי שלא אוכל להמשיך בחיבור שאר חלקי המשנה ברורה, והריני מצהיר ומודיע ומכריז באזנך!! שהדבר לא יעלה בידך!! דע לך שאתחזק ואתגבר ואסיים את חיבורי!!"

עוד מסופר, שבתקופה שהחפץ חיים רכש לו חנות מכולת קטנה מכספים שנפלו לו בירושה, הייתה רעייתו הרבנית מוכרת בחנות, ואילו הוא ישב ולמד בבית המדרש המקומי כל היום כולו ושב מאוחר בלילה. פרנסתם הייתה בדוחק, אך הרבנית לא התלוננה על כך מעולם.

פעם, בבואו לביתו, מצא החפץ חיים את רעייתו כשהיא מתייפחת בבכי. נתברר, שהאופה הפסיק למכור להם לחם בהקפה עד שישולם החוב הגדול שהצטבר לחובתם. בני ביתו נאלצו להסתפק באכילת תפוחי אדמה טבולים בציר דגים ללא פרוסת לחם. עובדה זו הסבה כמובן התרגשות רבה לרעייתו הצנועה, שראתה במו עיניה את ילדיה סובלים חרפת רעב, וביותר כאב לה על כך שאין לה מה לתת לבעלה הגדול לאכול פת שחרית. ברם, החפץ חיים הביט על כל המתרחש מנקודת ראות שונה לגמרי. הוא ראה בכך התגרות והתנכלות של היצר הזומם לבטלו מתורה! ומיד קם ממקום מושבו, התייצב מלוא קומתו וקרא בקול רם: "שטן שטן! אתה רוצה להפריע לי מהלימודי! אותי לא תפתה מאומה, לא יועיל לך! אני אלך ואמשיך בדרכי למרות כל הקשיים שאתה מערים עלי!!"

זו הדרך להילחם ביצר הרע, לדעת את כל אופניו ומלבושיו, לדעת שהכל - אחד הוא! פעם ככה ופעם ככה, וכך לא ניתן לו להפילנו במרמת מלבושיו הרבים.

הרב בנימין בירנצוויג

"כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וְנָתַנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ" (דברים כ"א, י')

המלחמה התמידית שיש לכל אחד כנגד היצר הרע, המתחדש עליו בכל עת, דורשת התמחות מיוחדת בשדה הקרב, ומניין לנו נסיון במלחמה זו העקובה מדם ומפילה חללים רבים כל יום ויום?

בפרשתנו, פרשת כי תצא, ניתנו לנו כמה כללים לניצחון בקרב הקשה שנכון לנו יום ביומו, כפי שלימדונו חז"ל, שמלחמה זו, הכתובה בפרשה, היא מלחמת היצר הרע באדם.

בפסוק הראשון: "כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלוקיך בידך" ישנו דיוק נפלא: תחילת הפסוק מתחיל בלשון רבים 'אויביך', וסופו לשון יחיד 'ונתנו', לכאורה היה צריך לסיים ולומר 'ונתנם ה' אלוקיך בידך'?

יש כאן כלל ברזל למלחמה בחיילותיו האימתניים של היצר הרע. היצר הרע - מתוחכם הוא עד מאד, הוא מגיע לאדם בצורות שונות ומלבושים רבים, וכך הוא מצליח פעמים רבות להפיל ברשתו את האדם, שלא מעלה בדעתו כלל שזהו הניסיון או זו הדמות היא תחבולה של היצר להפילו לבאר שחת. אומרת התורה: הדרך להינצל מתחבולה זו, היא לדעת כי היצר הרע - אחד הוא! אמנם הוא מופיע בכל מיני צורות, אופנים ומלבושים, אבל הוא אחד! הוא אותו יצר הרע רק בלבוש שונה! וזהו דרכו, כסל למו, לנסות להפילנו במרמה ובכחש! ידיעה זו כשלעצמה כבר יש בה כדי להציל את האדם מנשק המרמה האימתני הזה של היצר ועושי דבריו...

מעתה אמרה התורה - "כי תצא למלחמה על אויביך" כשאתה רוצה לצאת למלחמה ביצר, עם כל צורותיו ומלבושיו, בשביל לנצחו עליך לדעת כי הוא אחד - "ונתנו ה' אלוקיך בידך" תדע שכל האויבים האלו שבאים עליך להסיתך מדרך הטוב, הם אחד! היצר הרע! ואז נצח תנצחו!

מרנא החפץ חיים זיע"א היה נאה דורש לבני עמו על אופן המלחמה ביצר ובחיילותיו, ונאה מקיים, כפי המעשה שסיפר מרן הרב שך זיע"א: לרבינו החפץ חיים הייתה נכדה שהתארסה ועמדה לבנות בית של תורה עם חתן תלמיד חכם מופלג. רבה הייתה התכונה לקראת החתונה

שמע רבי ירחמיאל וקסלר את הדברים ונחלי דמעו פרוצו מעניו, בכי מר בכה, וכל ניסיונותיו של רבי צבלאל להרגיעו עלו בתוהו

'ועתה כאשר נודע לך דבר התרומה, גם את השכר הזה הפסדת! וכי לא אבכה על כך??'

הרב ישראל ליוש

"שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם... לְמַעַן..." (דברים כ"ב, ו'-ז')

גם במצוות כיבוד אב ואם נכתב בתורה שכרה בצידה 'למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך'. ונשאלת השאלה הרי 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' וא"כ מדוע במצוות אלו מבואר כי שכר הוא כאן בעולם הזה – הטבה ואריכות ימים.

אלא הדברים מתבארים עפ"י דברי הגמ' בקידושין דף ל"ט ע"ב 'תניא רבי יעקב אומר וכו' בכיבוד אב ואם כתיב למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך, בשילוח הקן כתיב למען ייטב לך והארכת ימים, הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים ובחזרתו נפל ומת, היכן טובת ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה, אלא למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימך לעולם שכולו ארוך, מבואר שאכן השכר על קיום מצוות אלו אינו בעולם הזה, אלא ההטבה והאריכות ימים הוא בעולם הבא.

צדיקי עולם היודעים רום ערכה של כל מצוה ומצוה, אכן אינם מצפים לשכר עבור קיום המצוות כאן בעולם הזה, אלא אדרבה עז חפצם כי לא יקבלו כאן שום שכר על אף מצוה, וכל שכרם ישמר לעולם הבא. זו גם הסיבה שלא היו מעוניינים שמעשיהם הטובים יתפרסמו, כי בכך הם הרי יהנו מכבוד כאן בעולם הזה, וזה עלול לבוא על חשבון השכר המובטח להם בעולם הבא.

אחד מתלמידי החפץ חיים פנה אל רבו וסיפר לו כי הוא עומד לצאת לאמריקה לשליחות עבור צרכי ציבור. מששמע זאת החפץ חיים ביקש ממנו כי יעזור לו במציאת תורם עבור הדפסת ספרו 'ספר המצוות הקצר', שלא מכבר סיים לכתוב אותו, ועד עתה לא עלה בידו להדפיסו מחוסר ממון. שמח התלמיד על ההזדמנות שנקרתה לפתחו לסייע למורו ורבו להוציא את ספרו לאור עולם, ונענה בחיוב לבקשת החפץ חיים. אך החפץ חיים הוסיף ואמר: 'דע לך כי בקשתי איננה פשוטה כלל, כי כיון שכל כוונתי בהדפסת הספר היא לשם שמים, חפץ אני כי גם התורם של הספר יעשה כן לשם שמים בחפץ לב ולא לשם כבוד או הנצחה, ואף אם יבקש הנצחה ויטוב לוותר עליה אחר שישמע ממך את התנאי שלי, כבר קלקל בזה את המטרה, ונפל פגם בתרומתו ולא ארצה להשתמש בזה עבור הדפסת הספר'.

נסע התלמיד לאמריקה כאשר תפילה חרישית בלבו כי למרות הקושי בדבר אכן ימצא את התורם הנעלה ויוכל לשמח את רבו, הנסיעה ארכה כמה שבועות, וכשהגיע לחופי אמריקה נפל למשכב. רופא מקומי בדק את האיש והורה לו כי לצורך הבראתו עליו לשהות באזור חמים יותר והמליץ לו לנסוע למדינת פלורידה.

בהגיעו למקום, ירד מהרכבת, ובעודו פוסע ברציף הרכבת לכיוון היציאה, נגש אליו יהודי אמריקאי וברכו לשלום, וכששאל אותו למעשהו ברציף הרכבת, הסביר לו כי הוא עומד כאן כדי להזהיר את האורחים לבלתי יתקרבו אל בית המלון ה'כשר' בעיה משום שכשרות אינה אלא של רבנות רפורמית, וכמובן שאין לסמוך עליה. כשמוע האורח את דבריו שאל אותו: 'אם כן, היכן אפשר להתארח בעיר זו?' 'אני מזמין אותך

להתארח בביתי' הציע לו היהודי בסבר פנים יפות, ובני ביתו קיבלוהו במאור פנים ודאגו לכל צרכיו במלואם.

באחת משיחותיו של תלמיד החפץ חיים עם מארחו, סיפר לו על מטרת בואו לאמריקה, ושאלו האם הוא מכיר אדם שיהיה מוכן לתרום אלף דולר להדפסת ספרו של החפץ חיים, ומחמת טרדותיו ומחלתו שכח כלל להזכיר לו את תנאיו של החפץ חיים, כי על התורם לעשות זאת מרצונו הטהור ללא כל בקשת הנצחה או כבוד.

שמע המארח את בקשת האורח, ולאחר שהרהר קמעה השיב לו כי הוא בעצמו היה רוצה לתרום את הסכום הנדרש, ומיד הוסיף, כי הוא רוצה לתרום את כל הסכום לבדו ללא שותפים, וכי הוא מעוניין לתרום בעילום שם בלא שאף אדם בעולם יידע מהתרומה, וללא כל הנצחה בספר.

שמע האיש את דבריו וקפא על מקומו, הנה מאת ה' היתה זאת!! ללא שהזכרתי את תנאיו של החפץ חיים זימנה לי ההשגחה בדיוק את מבוקשו של רבי!! בשמחה רבה שב השליח לראדן כשבידו מלא הסכום להדפסת הספר, ואכן לאחר זמן קצר יצא לאור עולם 'ספר מצוות הקצר'.

לאחר פטירת החפץ חיים, זכה מקורבו, השליח המיוחד להדפסת הספר לעלות לארץ ישראל. יום אחד כאשר הוא יושב על מרפסת ביתו, הנה הוא רואה את הגאון רבי בצלאל זולטי זצ"ל פוסע על המדרכה שליד ביתו, נציין, שרבי בצלאל היה באותם ימים אברך צעיר, שכבר אז יצא שמו לתהילה כעילוי גדול ממצויני ישיבת חברון, ונשא לאשה את בתו של רבי ירחמיאל וקסלר שהיה בעל צדקה גדול, והיה ידוע בעשיית מעשי חסד רבים.

כשראהו תלמיד החפץ חיים ממרפסת ביתו הזמינו לעלות לביתו, וסיפר לרבי בצלאל את כל קורות תרומת הדפסת 'ספר המצוות הקצר' של החפץ חיים. ולתמיהת רבי בצלאל איך סיפור זה נוגע אליו, השיבו, אותו יהודי שזכה להיות התורם של הספר הוא לא אחר מאשר חמ"ך רבי ירחמיאל וקסלר!! האם ידועה לך דבר התרומה? האם חותנך סיפר לך ע"כ? שאל המארח את רבי בצלאל. 'לא' - השיב רבי בצלאל - 'מעולם לא סיפר לי חותני על דבר התרומה, ומעולם לא שמעתי עליה מאיש'. 'אכן כך?!!' התפלא מאוד המארח.

רבי בצלאל הסתקרון לדעת האם נכונים הדברים ונסע לבית חותנו ושאלו: האם נכון מה ששמעתי אודות תרומתכם להדפסת 'ספר המצוות הקצר' של החפץ חיים?

רבי ירחמיאל קפץ ממקומו בסערה, מנין לך כל זאת?, 'אדם שפגשני בדרך סיפר לי שהוא עצמו נשלח ע"י החפץ חיים לחפש תורם לספר', אך שמע רבי ירחמיאל את הדברים ונחלי דמעו פרוצו מעניו, בכי מר בכה, וכל ניסיונותיו של רבי בצלאל להרגיעו עלו בתוהו.

כאשר נרגע מעט, הסביר רבי ירחמיאל לחתנו: 'יודע אתה כמה צדקות עשיתי בימי חיי, אך לרובם אין די ערך, משום שהם התפרסמו ברבים, וכבוד גדול עשו לי עליהם, וממילא ננגסו בכך זכויותי'. מעשה אחד היה נקי לגמרי, בלא שאיש ידע עליו, ובלא שקיבלתי אפילו מעט כבוד, והוא זכות הדפסת ספרו של החפץ חיים, ועם מעשה זה הייתי עולה לב"ד של מעלה ומקבל עבור זה שכר שלם משמיים, ועתה כאשר נודע לך דבר התרומה, גם את השכר הזה הפסדת, וכי לא אבכה על כך??'

כאשר סידר חופה וקידושין היה בהתרגשות רבה ופעמים רבות היה קולו נשנק מדמעות. תלמיד שאלו פעם מה ההתרגשות הגדולה, הרי כמעט בכל יום הוא מסדר קידושין?

הגאון הגדול רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל - על מהות הנישואין ביהדות

בעניין זה סיפר הרה"ג רבי משה קלירס, מותיקי קרית מטרסדוף ורב שכונת עמק רפאים בירושלים, שכאשר החל רבינו לכהן כמורה הוראה, הוא הביא אליו שאלה ממשפחת בעל תשובה שהחזיר בתשובה את בני משפחתו, ובאחת מהם נוצרה שאלה מורכבת הנוגעת לדני המשפחה. רבינו פרס מיד את כל מראי המקומות בנידון, משורש העניינים ועד גדולי האחרונים כולל מראי מקומות נדירים והכרעות מגדולי האחרונים, ובכל זאת בקש מהרב קלירס לסור למעונו למחרת וללמוד הסוגיות יחד. כשהגיע הרב קלירס בבוקר, אמר לו רבינו שכל הלילה לא עצם עין, איך שייך שיהודי יעשה עבירה כה חמורה??? חתנו, הג"ר שמעון רוזנגרטן, סיפר שלפני שניגשו לחופתו שאלו הגר"פ: מהו הטעם שהמחותנים מובילים את החתן והכלה לחופה? החתן החדש נטה לומר שזה מטעם מלכות, שהרי על החתן נאמר 'חתן דומה למלך', אולם רבינו, במבט הגדולות שלו, ביאר שעניין זה בא לומר לחתן מיד בתחילת בנין ביתו ש'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו'.

הגאון הגדול רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

(עפ"י מגדלתו ומרוממתו)

"כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה" (דברים כ"ד, ה')

כאשר סידר חופה וקידושין היה בהתרגשות רבה, ופעמים רבות בברכת האירוסין שתחת החופה היה קולו נשנק מדמעות. תלמיד שאלו פעם מה פשר ההתרגשות הגדולה, הרי כמעט בכל יום הוא מסדר קידושין! ענה רבינו: ראשית, הלא בכל חתונה מקימים כאן בית חדש בישראל שמוקם על אדני התורה, ומה יותר מרגש מזה. אבל יש כאן הרבה יותר מזה, שהרי הנוסח של ברכת האירוסין הוא: "אשר אסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות לנו מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין", כל קדושת כלל ישראל מונחת בקשר של נישואין שהארוסות אסורות. וכבר קודם מתן תורה כותב הרמב"ם (אישות פ"א ה"א): "אדם פוגע אשה בשוק ומכניסה לתוך ביתו", בלי שום הכנות והזמנות. כיון שניתנה תורה, נתחדשה הלכה שכלל ישראל צריך הכנות וקניינים. מתחילה קנין אירוסין ואחר כך קנין אישות, והלא זה סמל לכל קדושת כלל ישראל שלא משתמשים ולא נהנים מהעולם בלי הכנה לעשות כרצונו יתברך.

מה עושים? יש ללכת אל האופה, לבקש ארכה. אך לא! ה"חפץ חיים" הכה בידו על השולחן וקרא: "שטן שטן, לא יעלה בידך להפריעני מלימודי!"

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל מספר מה שסיפר לו הרב מפוניבז' זצ"ל, ששמע מה"חפץ חיים" על שהתרחש לאחר חתונתו

בתופים ובמחולות! כך קיבלנו את ה"חפץ חיים"! לא תמיד באה העזרה מיד. לפעמים אומרים במאמר הגמרא: "המתן עד שנמדוד ביחד", אבל אחר כך זוכים למדוד עם הקדוש ברוך הוא ביחד, "כדי שנתבסס, כביכול, אני ואתה!" זו התשובה לשאלה שנשאלה. איך אפשר לקבל קבלה נחושה לעתיד והרי ההרגל עושה את שלו?! והמדות והטבעים והיצר הרע והנסיונות... הכל נכון, אבל מאיתנו נדרש רק לרצות. לדפוק בעוז ולהכריז! הרי בין כך ובין כך, היצר הרע חזק מאיתנו, הוא מלאך, ואנו בקושי בני אדם, "אתה אש, ואני בשר ודם" (קידושין פ"א ע"א), ואיך באמת נתגבר עליו? "היחתה איש אש בחיקו, ובגדיו לא תשרפנה? אם יהלך איש על הגחלים, ורגליו לא תכוונו?" (משלי ו', כ"ז-כ"ח). והתשובה, אכן, "אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו, אינו יכול לו" (קידושין ל' ע"ב, סכה נב ע"ב). הרי בלאו הכי זקוק אתה לעזרת הבורא, אם כן - מה הפחד, היד ה' תקצר!?

(מתוך והגדת - אלול)

"כִּי יִצְא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבָיו" (דברים כ"א, י')

הרב מפוניבז' זצ"ל, סיפר לי ששמע מה"חפץ חיים": לאחר חתונתו שקד על תלמודו. אשתו היתה הולכת בצהרים למאפיה, ובעד כמה פרוטות קבלה רשות לגרוף את פרורי הלחם שנשרו על הקורות. בבית היתה שורה אותם במים ומלבבת לביבות. הבעיה היתה, שגם פרוטות אלו לא היו לה. לקחה בהקפה, ופרוטה לפרוטה הצטרפה לחשבון גדול. יום אחד חזר הח"ח לביתו לשבור רעבונו, והשולחן ריק, והרבנית עומדת ליד החלון ובוכה. נחרד הח"ח: "מה ארע?" ספרה לו הרבנית שהנחתום סרב להרשותה ליטול את הפרורים עד שתשלם את החוב. מה עושים? יש ללכת אל האופה, לבקש ארכה. אך לא! החפץ חיים הכה בידו על השולחן וקרא: "שטן שטן, לא יעלה בידך להפריעני מלימודי!" במקום שאנו רואים מאפיה ופרורים ונחתום וסירוב, ראה ה"חפץ חיים" את השטן המושך בחוטים! ניחא, אבל מה הועיל במכה שהכה ובקריאה שקרא? אוהו, מה שהועיל!!! הוא הצהיר והכריז שדרכו סלולה ונהירה, מותויות וקבועה ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו! ואיך הוליכו?

אני מתנצל, אמר מרן בעל 'שבט הלוי', מה שאמרתי לך אתמול, אמנם זה לא היה אליהו הנביא ז"ל, אך זה היה רבי לייב בעל הייסורים בעצמו, שכן הלילה הוא נגלה אלי בחלום

מרן בעל 'שבט הלוי' על חלומות מופלאים מהעולמות העליונים, על האר"י הקדוש ורבי לייב בעל הייסורים

"פי יקח איש אשה חֲדָשָׁה" (דברים כ"ד, ה')

רבינו זכה ברוב קדושתו ומעלתו הנשגבה בתורה ויראת שמים, לחלומות מופלאים מעולמות העליונים, הרבה גילויים בתורה ועבודת ה' זכה להשיג בעקבות זאת, ורבינו אף כתב ספר מיוחד על החלומות והגילויים שנתגלו לו בשמי מרומים בחלומות הלילה.

אחד מתלמידיו של רבינו, סיפר שראה מעשה נורא שכתוב בספר הזה, אחד החלומות המופלאים היה שרבינו פגש בחלומו את רבינו האר"י ז"ל בעולמות העליונים וביקש ממנו תיקון לנפשו.

אמר לו רבינו האר"י ז"ל ל שיראה לו את כף ידו, ורבינו הראה לו, ואז אמר לו רבינו האר"י ז"ל אין לך מה לתקן, כי אם פגם דפגם של איזה חטא. שאל אותו רבינו איך מתקנים זאת? אמר לו רבינו האר"י ז"ל כבר כתבתי בספרי איך לתקן זאת, נענה רבינו ואמר שהיות ואני עמל בתורה יומם

ולילה ומרביץ תורה לרבים, אין לי אפשרות לעשות את התיקון שכבודו כתב על כך נענה לו רבינו האר"י ז"ל א"כ כח התורה כבר יתקן אותך בשלימות...

סיפור מפעים התרחש לפני כעשר שנים, היה אברך חשוב אשר קיבל על עצמו יחד עם זוגתו, לבוא ולומר את כל ספר התהילים על ציונו של הרה"ק רבי לייב בעל הייסורים זי"ע, הטמון בעיה"ק צפת ת"ו עבור ישועת בתו שבגרה ועדיין לא נישאה.

באחד הימים נסע עם זוגתו לקיים את הבטחתם לומר את כל התהילים על ציון רבי לייב. בהתקרבתם לעיה"ק צפת החל לרדת שלג סוער באזור הצפון, זוגתו הבינה כי בקצב הזה לא יוכלו לחזור לביתם שבבני ברק, והחליטה ליד מושב ראש פינה לשוב על עקבותיה לעבר ביתה.

אולם בעלה היה נחוש בדעתו, כי הוא יגיע לציון ויהי מה, הלה אכן הגיע למרומי בית הקברות העתיק בצפת, שם חשש כיצד ימצא את המקום ביום שלג, לשמחתו ראה מרחוק כי ליד הציון עומד יהודי וקורא אף הוא

תהילים, הוא ניגש בחרדה ליד הציון והחל באמירת התהילים.

בסיימו את הספר חפץ היה להגיע לתחנה כדי לשוב לביתו, אולם לא ידע כיצד להגיע בעת שהכל שומם, הוא ביקש מהיהודי העומד לידו שיסביר לו כיצד מגיעים לתחנה המרכזית. הלה התנדב בשמחה ללכת עמו יחד עד התחנה. משהגיעו ליד תחנת האוטובוסים ביקש האברך להודות ליהודי שליווהו, אולם כהרף עין נעלם הלה מן המקום וכמה שניסה לאתרו לא מצאו.

בחסדי ה' השלג לא נערם לגבהים, וכך יכל לחזור לביתו. בהגיעו לביתו סיפר לזוגתו את כל אשר קרהו, והעלה בפניה כי חושב הוא שאותו יהודי היה אליהו הנביא ז"ל, האשה נדה לו בראשה, כיצד זה אברך בן אוריין כמוך נכנס לדמיונות, כנראה הסיבה שהוא נעלם משום שהיה זריז מאד.

איתו אברך לא נרגע וניגש אל רבינו ושח לו את סיפורו, רבינו השיבו בניחותא, כי אל לו להכנס לדמיונות, ומסתמא האיש המסתורי הזדרז ולכן לא ראהו. שב האברך לביתו ושח לזוגתו את דברי הרב והיא כמוכח השיבה כי ידעה זאת בברור...

והנה, למחרת בבוקר נשמעו דפיקות בבית האברך הנ"ל, שליח מיוחד הגיע ובקשתו בפיו: הרב וואזנר ביקש שתבוא אליו, הלה כמוכח הזדרז בהתרגשות להגיע לבית רבנו, משנכנס פנימה אמר לו רבנו: אני מתנצל כי אמרתי לך אתמול שמתמא מדובר באיש זריז, אמנם זה לא היה אליהו הנביא ז"ל, אך זה היה רבי לייב בעל הייסורים בעצמו, שכן הלילה הוא נגלה אלי בחלום ואמה.

"אני רבי לייב בעל הייסורים בעצמי אשר שהיתי עם אותו אברך בכל זמן אמירת התהילים ליד ציוני, שכן לא רציתי להשאירו לבד ביום שלג, וליוותיו עד התחנה, ותאמר לאברך זה כי גם תפילתו התקבלה ובחודש הקרוב בתו תתארס", וכך אכן היה...

(ולא שבט הלוי בלבד)

מרן בעל שבט הלוי זצוק"ל

כעבור מספר דקות שבה הרבנית והודיעה לאלמנה כי ראש הישיבה רבי חיים מוולוז'ין משבח מאוד את בנה, והוא מעוניין בו לחתן לבתו! אך האלמנה סירבה בכל תוקף להצעת השידוך

נענה רבי חיים ואמר לה: "חס ושלום! אין לי כל קפידא עליך! אם את לא רוצה את השידוך – גם אני איני רוצה בו! סעי לביתך, לחיים ולשלום"

בעלה, נסעה לאמו של הבחור, וזאת למרות שלא הבינה מה פתאום היא תצרה בשידוך, לאחר שאך לפני זמן קצר סרבה בכל תוקף. משגגיעה לביתה של האלמנה, החלה לדבר עמה סחור סחור, וכחדה לדבר באופן ישיר על ענין השידוך, אלא שבתוך כדי הדברים השחילה ואמרה כי ראש הישיבה מאד מעוניין בבנה, כחתן לבתו. לתדהמתה הרבה השיבה האשה: "הו, איזה אושר זה בשבילי! איזה אושר זה בשביל בני! לזכות להשתדך עם בת כה חשובה! בודאי גם אני וגם בני מסכימים לשידוך". תוך דקות ספורות שתו הנשים "לחיים". רבי חיים, הלא, נתן את הסכמתו לגמור את השידוך גם בלעדי.

מששבה לוולוז'ין שאלה הרבנית את בעלה: "כיצד ידעת שהאשה תסכים לשידוך, לאחר שרק לפני תקופה קצרה כה התנגדה לו? האם קבלת איזושהי ידיעה על כך שהיא שינתה את דעתה?" נענה רבי חיים ואמר לה: "לא היתה לי כל ידיעה על כך שהיא מסכימה לשידוך. אלא שהתנא באבות (ב, ד) אומה: 'בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך', אני, אמנם, רציתי את השידוך אבל משראיתי את התנגדותה הנחרצת של האמא, הבנתי שאין הפשט שהיא לא רוצה את השידוך, אלא שהקב"ה לא רוצה בו. בטלתי, אפוא, את רצוני

מפני רצונו של הקב"ה וסילקתי עצמי מהשידוך. מה קורה אז? ידעתי כי כעת קורה חלקו השני של מאמר חז"ל! אחרי שהקב"ה ראה שביטלתי את רצוני מפני רצונו, הוא בטל את רצון אחרים, כלומה, את רצון האמא – מפני רצוני, וכעת היא רוצה את השידוך. והרי לפנינו לימוד נפלא: לפעמים, אדם רוצה ורוצה, ורוצה ורוצה, ורוצה ורוצה... דע לך! הסיבה האמיתית היא, שמן השמים לא רוצים! ואם כך, שומה עליך לבטל את רצונותיך מפני רצונות שמים. משכך תעשה – מן השמים יבטלו רצון אחרים מפני רצונך.

(יחי ראובן)

"פי יקה איש אשה חדשה" (דברים כ"ד, ה')

בישיבתו של רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל למד א פיינער בחור, בחור כליל המעלות, שרבי חיים רצה אותו כחתן לבתו. באחד הימים הגיעה אמו של הבחור, האלמנה, לישיבה, כדי להתענין אודות מצבו של בנה. היא פנתה לרעבעצין ובקשה ממנה לשאול את בעלה, ראש הישיבה, ולהודיע לה את תשובתו. כעבור מספר דקות שבה הרעבעצין והודיעה לאלמנה כי ראש הישיבה משבח מאוד את בנה, עד כדי כך שהוא מעוניין בו לחתן! האלמנה לא הייתה מעוניינת שבנה יתחתן, וסרבה בכל תוקף להצעת השידוך.

כשיצאה מוולוז'ין נשבר גלגל העגלה בה נסעה, ובעל העגלה נאלץ לעמול קשה כדי לתקנו. לאחר נסיעה קצרה נוספת, נשבר החלק המחבר בין הסוס לבין העגלה ושוב נאלץ בעל העגלה לעמול זמן רב כדי לתקנו. כעבור נסיעה קצרה נוספת – הסוס מת! האשה תפסה מה קורה כאן. היא בקשה מהעגלון לקנות סוס חדש ולשוב לוולוז'ין. נכנסה לחדרו של רבי חיים דפקה על השלחן ואמרה: "רבי! האם זו חכמה ללכת בכח?" רבי חיים לא הבין על מה היא מדברת, והיא ספרה לו על כל הקורות אותם בדרך.

"וכל זאת" אמרה האלמנה, "בגלל הקפידא של הרבי'ה על כך שסרבתו להצעת השידוך שהציע לי".

נענה רבי חיים ואמר לה: "חס ושלום! אין לי כל קפידא עליך! אם את לא רוצה את השידוך – גם אני איני רוצה בו! סעי לביתך, געזונטער הייט, לחיים ולשלום, ויהי רצון שלא תארע לך שום תקלה בדרך". האשה השתכנעה שאין לו כל קפידא עליה ויצאה לדרכה, הביתה.

כעבור תקופה לא ארוכה, אומר ר' חיים לרעבעצין: "סעי לאותה אלמנה, ותאמרי לה כי אנו מעוניינים מאד בשידוך הזה. ואם היא תסכים – את יכולה 'לגמור' את השידוך גם בלעדי". הרבנית, אשה כשרה העושה רצון

רבי חיים מוולוז'ין זצוק"ל

הוציא מרן הגרי"ש אלישיב את הכסף והביאו הביתה במזומן. אני עוד זוכר איך הוא היה נכנס איתה לחדר, מרוקן את כל הכסף מהכיס, ואומר לרבנית 'הנה הכסף שלך, עשי בו כטוב בעינייך'

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א עם סיפור יחודי והסגולה לשלום בית של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

ראתה בהתמסרות מוחלטת לתורתו של בעלה. מצד שני, למרן זצ"ל היתה משכורת מבית הדין הרבני, הוא היה, אפוא, המפרנס של הבית... כדי להעניק לאשתו את ההרגשה שבעצם הוא אינו אחראי כלל לענייני הכספים, והיא ורק היא דואגת לפרנסת הבית, אזי כל פעם כשנכנסה המשכורת לבנק, הוציא מרן הגרי"ש את הכסף והביאו הביתה במזומן. וכל־כך למה? כדי להעבירו אחר־כך, בשלמותו, לידיה של הרבנית.

אני עוד זוכר איך הוא היה נכנס איתה לחדר, מרוקן את כל הכסף מהכיס אל השולחן, ומכניס את היד שוב ושוב אל הכיס עד שהיה בטוח שלא

נשארה שם אגורה אחת,

ואומר לרבנית: 'הנה הכסף

שלך, עשי בו כטוב בעינייך...'

והרבנית ע"ה, 'נתנה' לו אחר־

כך כסף שיהיה לו לְחֵלֶק

לעניים, ולנסיעה באוטובוס

הלוך־ושוב לבית הדין (שכן,

כידוע, לא השתמש מרן

זצ"ל בזכות שניתנה לו לרכב

פרטי או לשכור מוניות). וזה

נקרא 'מכבדה יותר מגופו':

לתת לה את ההרגשה שהיא

הנותנת, היא המפרנסת. ולא

שהיא תבוא אליו כל הזמן

ותבקש 'תן לי, תן לי'. אם

לא היה מוציא את הכסף

במזומן מהבנק, אלא היה

מוסר לאשתו צ'ק על־חשבון

המשכורת, היא לא היתה

מרגישה כאילו היא 'האחראית' על הכסף, שכן הצ'ק רשום על שמו של

בעלה... אבל כשהכסף עצמו מגיע אליה, זה משהו אחר... חוכמת־נפש

גדולה ועצומה היתה כאן. עד כדי כך ירד מרן זצ"ל לעומק נבכי הרגש

של אשתו הרבנית, והשתדל לכבדה ולהיטיב לה ככל האפשר.

(מתוך 'קול ברמה' אלול, קטעים מתוך הספר שיוצא לאור 'שמחה בבית', ספרו של

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

'וְשִׂמְחָה אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח' (דברים כ"ה, ה')

בהיותי פעם בביתו של מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שטחתי בפניו את הבעיות החמורות המתגלות לאחרונה בשלום-הבית גם בקרב שלומי אמוני ישראל. במהלך השיחה, פנה אליי מו"ח ואמר לי: "אתה יודע מה הסגולה הטובה לשלום בית? מה שאומר רבי חנינא סגן הכהנים!" לאחר מכן התברר לי שהדבר מובא בילקוט שמעוני (במדבר פרק ו, רמז תשי"א). במדרש זה מובאים דעותיהם של התנאים בפירושה של ברכת הכהנים בפרשת נשא, ולרבי חנינא סגן הכהנים, שהיה כהן

גדול, יש פירוש משלו. וישם

לך שלום - בביתך - דהיינו,

שאדם המכוון בברכת כהנים,

יזכה שיהיה שלום בביתו.

אמרתי פעם את הסגולה

הזו לאדם שביתו לא התנהל

על מי-מנחות, והלה חזר

אליי לאחר כמה זמן, ואמר

שהשתדל מאוד להימצא

בברכת כהנים, ולכוון בה

כראוי אבל הסגולה לא

פעלה את פעולתה, וכל

הבעיות נותרו על כנן...

שאלתי אותו: "מתי הינך מגיע

לתפילה?" והוא השיב: "סמוך

לישתבח"... "נו, המשכתי

ואמרתי לו, במצב כזה אתה

רוצה שברכת הכהנים תסייע

בעדך? הרי לא יתכן שסגולתו

של רבי חנינא סגן הכהנים תעזור למי שאינו מגיע בזמן לתפילה! עליך

להגיע בזמן, לומר את ה'קרבנות' וכל פסוקי דזמרה, ואז, כשתכוון

בברכת כהנים, יהיה לך שלום בביתך". ויכולני להעיד, הוסיף הגרי"ש

זילברשטיין, שכל אלה שניסו את הסגולה הזו, ופעלו כנ"ל, דהיינו שהגיעו

בזמן לתפילה, ראו ברכה רבה בביתם.

יכולני לספר עוד על הנהגתו המופלאה של מו"ח בענייני הכספים,

שהרי, הרבנית עצמה לא עבדה במשרה כלשהי; את מְשֻׁכְּתָה היחידה

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים קֵיִיבֶסְקִי שְׁלִיט"א עַל קְרִיאַת בַּכָּף הַיָּד, גְּרַפּוֹלוֹגְיָה, וְחֻכְמַת הַפְּרִצוּף

את האדם, ויתכן שבטבעו הוא קשה וכעסן וכו', אבל אחרי שלמד תורה נהיה עדין ורך כקנה, וממילא יש לברר אצל הקרובים ואלו שמכירים אותו ועליהם לסמוך.

ובספר חישובי חמד מביא הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שאלה שנשאל: מעשה שהיה באבי הבת, שהתגלגל לידי כתב יד של הבחור שנפגש עם בתו, ונבהל לגלות שמדובר בבחור שאינו עושה רושם טוב כלל... אלא שכתב יד זה, נכתב לפני כשלוש שנים, וכיום הבחור עושה רושם טוב, והאב עומד ומסתפק, שמא הבחור מעמיד פנים

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים קֵיִיבֶסְקִי שְׁלִיט"א

כ'צדיק' ובעל מידות טובות (ולא היה נעים לאב זה לדרוש מהבחור שיראה לו את כתב ידו). בא האיש לשאול, כיצד יש להתייחס למצב זה? ושאלתי את גיסי מֶרֶן הַגָּר"ח קֵיִיבֶסְקִי שְׁלִיט"א, ואמר לי, שחכמת הגרפולוגיה היא אמת על פי חכמת הגויים, ורק לגויים, אבל יהודי יכול לעבוד על עצמו ולשנות טבעו, כטבע שני, ואת זאת לא רואים בגרפולוגיה, ולכן אין היא משקפת את מהותו וטבעו של היהודי. (דברי שיח - שופטים)

"וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהֵיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לְבָרְכָהּ" (דברים כ"ג, ו')

אברך בר אוריין בא אל מעונו של רבינו שליט"א עם שאלה מעניינת: "הייתי השבוע אצל מומחה לקריאת כף היד. הוא מביט על כף היד ומיד יודע לומר את כל התכונות, המגרעות והמעלות שלי ונטיות לדברים מסויימים וכדו'. הלה הזהיר אותי מלעשות צעד מסוים בנושא ממוני. שאלתי, אם דעת רבינו שליט"א לחוש לדבריו או שאינו בר סמכא, והאם מצינו כזאת חכמה בכלל או שהוא המצאה בעלמא?" רבינו השיב לו על אתה: "דע לך שאין בזה ממש, לא צריך לחוש לדבריו כלל. יתכן, אולי, שקלע לכל מיני תכונות וכדומה אך אין לייחס לו שום חשיבות!" "יש חכמה אחרת, הוסיף רבינו, חכמת הפרצוף, על ידה יכול האדם בהבטה בעלמא על פנים של רעהו, לדעת את טיבו מבלי לדבר עמו כלל וזו חכמה עמוקה שאפשר לקנותה על ידי ידיעה רחבה בתורת הנסתר, כי אין זה פשוט כלל, ובדרך כלל אלו שאומרים שהם מבינים בזה, לא יודעים מימינם לשמאלם". ע"כ דברי רבינו.

גרפולוגיה

כאן מתאים להוסיף דבר נוסף שנשאל רבינו בהזדמנות אחרת מה דעתו לגבי חוות דעת של מומחים בקריאת כתיב יד (גרפולוגים), והשאלה היתה לגבי שידוך, שבדקו בכתב היד של הבחור וראו דברים לא מחמיאים... רבינו אמר כי אכן יש חכמה כזו, ונזכר בראשונים (עי' רמב"ן בראשית ה' ב' בשם שרירא גאון ובזוה"ק פ' יתרו עה"פ ואתה תחזה). אלא שאצל בני תורה אין לזה שום משמעות, כי התורה מעדנת

מה אמר ר"ת לאחיו הרשב"ם על שהשפיל את עיניו בלכתו ברחוב? ומדוע לא זו קרון הרכבת החשמלית בקייב?

בענין "אין הקב"ה מביא תקלה על צדיקים". ובתוס' (גיטין ז. ד"ה השתא) אומר רבינו תם שמה "שאין הקב"ה מביא תקלה על צדיקים" זה רק בדברים של אכילה, שזה גנאי לצדיק שאוכל דבר איסור, אבל בשאר דברים גם צדיקים יכולים להיכשל.

ולכן, אמר לו רבינו תם לאחיו הרשב"ם: "אתה הולך ופניך למטה ואין אתה משגיח על הקרון איך הוא נמשך, מטעם שהקב"ה אינו מביא תקלה על צדיקים, אבל "אל תהי צדיק הרבה", כי כל זה רק בדברים של אכילה". אולם הרשב"ם, לשיטתו (בבא בתרא קלג. ד"ה קרא עליו), שגם בשאר דברים אמרינן "אין הקב"ה מביא תקלה על צדיקים", ולכן צעד ועיניו מושפלות וסמך שהקב"ה לא יביא לו תקלה.

בספר אזנים לתורה (להגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל) כתב: "גם זה מחוקי התורה הקדושה ואין לנו לבקש טעמים לאיסור שעטנז, אבל מעניין הדבר שבנערותי ראיתי בספר, שבעת שבנו רכבת חשמלית בקייב, אחד הקרונות לא זו ממקומו, ובדקו המהנדסים את החבל שעל הקרון ומצאו שהוא קלוע מצמר ופשתים, ומכיון שלא מצאו סיבה אחרת, ניסו להחליפו בחבל של פשתן נקי, ואז עבר זרם החשמל דרך חבל הברזל שהיה קלוע בתוכו, והקרון הלך לדרכו. תמהו האנשים מאד על תופעה זו, והרי ש"אין הזיווג עולה יפה", ע"כ.

(קב ונקי)

הרב צבי וינברג

"לא תחרש בשור ובחמור יחדיו" (דברים כ"ב, י"א)

בתוספתא (כלאים ה, ד): "לא יקשור סוס לפרד, ופרד לחמור, וחמור לערוז, מפני שמנהגין זה את זה". וברמב"ם (הל' כלאים פ"ט ה"ט) "עגלה שהיו מושכין אותה כלאים, היושב בעגלה לוקה ואע"פ שלא הנהיג, ששיבתו גורמת לבהמה שתמשוך העגלה".

ב"מרדכי" (עירובין סוף סי' תקכח) מסופר על הרשב"ם שהיה שפל עיניים, שמרוב חסידותו לא הגביה עיניו, ומתוך זה רצה לעלות על קרון אשר סוס ופרד משכו בו, ולא הרגיש, אתרחיש ליה ניסא, ונזדמן אחיו רבינו תם לשם,

אמר לו: "אל תהי צדיק הרבה שא מרום עיניך והנה סוס ופרד לקראתך" ונמנע ולא עלה, ע"כ.

ובספר אמרי פי (לר' יונה פרידמאן ניו יורק תשס"ז - פרשת בלק עמ' קיג), מביא חידוש נפלא ששמע ממרה"ד שלזינגר שליט"א, בביאור הנהגת הרשב"ם ודברי אחיו רבינו תם, שהם הולכים לשיטתם שחולקים

מזל טוב! בשעה טובה ומוצלחת נולד לנו תינוק ביום שישי, השעה התאחרה, עדיין נותר מספיק זמן לנסוע לבני ברק ולחזור, אבל חששתי שלא ייווצר מצב בו הנהג יחלל שבת בגללי בדרך חזרה.

הסיפור המפתיע מתוך קצת אכפתיות מצד יהודי נוכח מצב הזולת. גם כשהיו לו מספיק דאגות וסידורים באותו יום שישי.

השבת עברה בהתרוממות. יהא זה מוגזם לטעון שהוא לא נכשל באיסור "בורר", אם מדאורייתא ואם מדרבנן, אבל הוא בהחלט ניצל מלחלל שבת בפרהסיה ובמזיד. כיון שיצאו להם שלושה כוכבים, קיבל הזמנה לנסיעת 'ספיישל' לצפת - הלוך חזרה. בדרך צלצל למספר הטלפון שהופיע על הצ'ק. "אתה שומע?" התלהב "תאמין לי - השבת מקור הברכה!" מי ששומר שבת מרוויח פי שלוש. גם צ'ק בערב שבת... גם מנוחה במשך כל השבת... וגם ספיישל לצפון במוצ"ש. כמה טוב. כמה נפלא!

בנוסף שם לב לעובדה שבעיה רפואית שהייתה לאשתו - והסבה לו הוצאות מרובות - הסתדרה באותו שבת. הווה אומר: כל מה שהרווחתי בשבתות הלך לרופאים בימות החול - אז מה הרווחתי? אבל הוא לא נשאר עם התפיסה הרדודה הזו של חישוב כספים לאורך זמן.

השבת היחידה הזו גרמה לו למהפך. עד מהרה צירף אליה שבת נוספת ועוד אחת. כיום תראו אותו ולא תאמינו שבעבר הלא רחוק

חילל היהודי היקר הזה שבת אחר שבת ועוד בפרהסיה!

ואיך התחיל הכל? מי גרם להכל? קצת אכפתיות מצד יהודי נוכח מצב הזולת. היו לו מספיק דאגות וסידורים באותו יום שישי. שמחות - כדרך - משמחות אך גם מתישות, ומה גם לידת תינוק שמתרחשת בהפתעה ללא שליטה מצדך על גורם הזמן. ובכל זאת, היה לו זמן, לב וסבלנות להתעסק עם השבת של הנהג. דומה שיותר ממה שהושפע הנהג מהכסף שהונח בידו, הושפע מהחום שהעניקה לו העובדה שליהודי הזה כל כך אכפת ממנו עד שהוא מוכן לשלם עליו סכום עתק - ובלבד שלא יזיק לנשמתו!

כולנו יודעים: מה שמקרב בסופו של דבר יהודים לאביהם שבשמים אלו לא כל כך ההוכחות השכליות כמו הטפיחות הלבביות.

- - - ואת זה כולנו יכולים לתת!

(מתוך איש לרעהו אלול תשע"ה)

"וַיְבָרֶכְהָ יְיָ וַיִּקְרָא תְהֵיָה צְדָקָהּ, לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיהָ" (כ"ה י"ג)
מזל טוב!

בשעה טובה ומוצלחת נולד לנו תינוק ביום שישי - בבית החולים 'לניאדו', נתניה. עד שהתאפשר לי להשאיר את היולדת בבית החולים, ולנסוע הביתה, התאחרה השעה. עדיין נותר מספיק זמן לנסוע לבני ברק ולחזור, אבל חששתי שלא ייווצר מצב בו הנהג יחלל שבת בגללי בדרך חזרה. חיפשתי נהג מונית ערבי, אך לא מצאתי. לקחתי נהג מקומי ושמתתי למצוא את עצמי במהירות בבני ברק, סוג של קפיצת הדרך. אמנם לא היה כל חשש שהוא יאלץ לחלל שבת בחזרה, אך החלטתי בכל זאת לשוחח עמו על השבת.

'מה אתה מתכנן לעשות בשבת? התעניין.

-מה אגיד לך אחי, שבת זה הכי רווחי. אנשים משלמים לך כפול - העיקר תיסע!

'כמה אתה מרוויח על שבת? הנהג נקב בסכום לא מבוטל כלל ועיקר.

תשמע; אמנם אין לי הרבה כסף. כעת גם עומדות להתווסף הוצאות השמחה, אבל תיקח צ'ק על כל הסכום!

הנהג הפסיק לחשוב שהלה מתבדח כאשר קיבל צ'ק כתוב וחתום. התאריך להיום, הסכום בדיוק כמו שאמר, והחתימה מסולסלת.

הנהג בכל זאת הגיע מבית מסורתי ואף פעם לא התכוון לחלל שבת 'להכעיס', כי אם 'לתאיבון'. כעת משגמלא תאבונו הוא ינוח בשבת.

נסע הביתה והפתיע את אשתו עם כניסתו.

מה?! אתה לא עובד?

הושיט מול עיניה את הצ'ק והתחיל לצחוק כל הדרך אל השבת.

לפני שיצא לא שכח לצוות להעמיד את הפלטה. כן. ככה זה בבתים רבים. נוסעים בשבת "כי פרנסה זה פרנסה" ומניחים את החמין על פלטה "כי שבת זה שבת". עולם מבולבל, כאוב, בו מצויים רבבות מאחינו בית ישראל!

נפרד מבני משפחתו והלך לבית הכנסת, כי בערב שבת (כלומר, ליל שבת) יושבים או במונית או בבית כנסת - חלילה לא בבית.

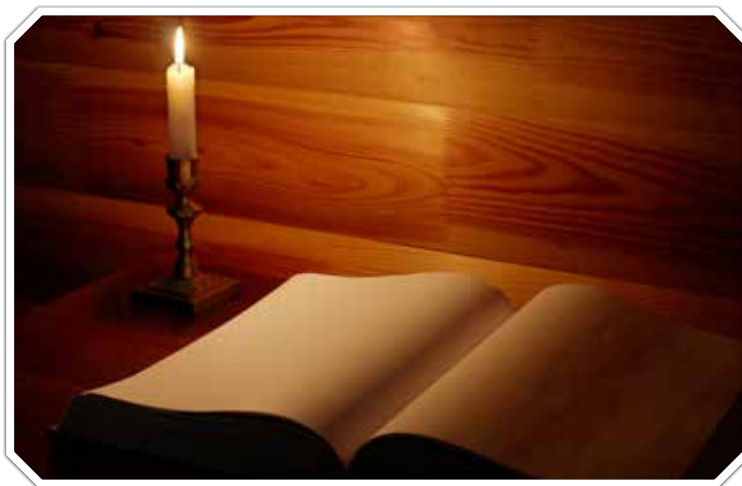
רבי גרשון פרץ בבכי: כמה לילות שאני עומד עם הגמרא, ומתאמץ בכל כוחי ללמוד לאור הלבנה! עיני התנפחו מרוב התאמצות, אנא חוס עלי והענק לי בבקשה כוס אחת של נפט

רבי ישראל גרוסמן זצ"ל מספר על אנשים מיוחדים במלחמת תש"ח

עטפתי את הבקבוק בנייר ופניתי לחזור למרתף. בדרכי הנני פוגש את הגה"צ רבי גרשון לפידות זצ"ל, והוא פנה אלי בשאלה "מה אתם מחזיקים ביד?" סיפרתי לו שלאחר עמל וטרחה הצלחתי להשיג בקבוק נפט. רבי גרשון פרץ בבכי ותינה את צערו בפני וכך אמר: "זה כמה לילות שאני עומד עם הגמרא ברחוב העיר, ומתאמץ בכל כוחי ללמוד לאור הלבנה! עיני התנפחו מרוב התאמצות, אנא חוס עלי ועל נפשי והענק לי בבקשה כוס אחת של נפט!"

בראותי את גודל צערו, הרגשתי שזה עניין של 'פיקוח נפש', מילאתי לו כוס מהנוזל היקר והענקתי לו במתנה.

למחרת בבוקר ניגש אלי אחד משכני במרתף ואמר לי: אורח חשוב ורם מעלה ממתין לכם למעלה בכניסה. עליתי למעלה ואת מי אני רואה? את הגה"צ רבי גרשון שהטריח את עצמו לבוא עד לכאן. רבי גרשון פנה אלי בשאלה תמימה: "אולי יש לכם עוד כוס מהנפט?", לא האמנתי למשמע אוזני והרמתי קולי בתמיחה: כיצד יתכן שהספקתם כבר להשתמש

עם כל הכוס שקיבלתם רק אתמול? ר' גרשון ענה בתמימות, מה אעשה הכנתי פתילה דקה מאוד והכנסתי לתוך הכוס, וכך למדתי כל הלילה לאור הדק של פתילת הנפט, אבל מה אעשה ומה אני אשם: הלילה עבר והנפט נעלם ונגמר...

ראו מהי מסירות ללימוד התורה: חושך ואפלה, רעב וצמא, ורבי גרשון מתעלם מהכל ומחפש בכל הדרכים להמשיך ולהגות בתורה.

"כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֵיבֶיךָ" (דברים כ"א, י')

זכיתי להכיר תלמידי חכמים שישבו ועמלו בתורה יומם ולילה מתוך הדחק ובתנאים קשים ביותר. על אחד המיוחד שבהם, הגה"צ רבי גרשון לפידות זצ"ל, ברצוני לספר מעשה מופלא.

היה זה בתקופת ה'פגזים', מלחמת תש"ח, שכונת מאה שערים והסביבה היו בחזית המלחמה. חיילי הלגיון הירדני עמדו על חומות ירושלים, לועי התותחים כונו על השכונות המאוכלסות, ופלטו מאות

ואלפי פגזים שזרעו הרס רב וקיפדו חייהם של רבים ללא אבחנה. ענני אש היתמרו ודם נשפך כמים בחוצות ירושלים. מצבן העגום של המשפחות שונתרו בעיר היה קשה מנשוא: חוטי חשמל נותקו, חושך ואפלה שררו בכל העיר, מים לשתות – אין, אנשים שעמדו בתור כדי לקבל פח מים ממחלקי המים, נפלו קרבנות לכדורי המוות של הצלפים שפגעו בהם. מי שהיתה האפשרות בידו ברח לערים הפזורות במרכז, ומי שעלה בידו – ירד למחתרת. בשכונת

בתי ויטנברג היה מרתף יין של משפחת ויטמן. כשלוש מאות אנשים הצטופפו בתוך המרתף, ובתוכם גם אני ומשפחתי ושלושת ילדי הקטנים, שהתחלקו ביניהם במזרון אחד שהיה מונח באחת מפניות המרתף, המצב היה איום ונורא, התנאים קשים ביותר, הילדים ביקשו אוכל ולא היה מה לתת להם.

באחד מימי ההפוגה כשנדמה היה ששורר מעט שקט, יצאתי לחפש אם ניתן להשיג בקבוק נפט כדי שיהיה אפשר לבשל תבשיל חם לילדים

בכל מקום ובכל זמן

קו השיעורים של 'דרשו'

077-261-3337

מצטרפים ללימוד
'הדף היומי בהלכה'

לשמיעת שיעורי הדף היומי בהלכה הקישו 3
משך שיעור יומי כ-5 דקות

מעשה באדם שהיה רשע כל ימיו ובימיו האחרונים כבר לא אכל מחולשתו, התחננו לפניו אנשי ביתו שיטעם משהו, אולי ירגיש יותר טוב

הרב מרדכי שטוב

"כִּי יִקְרָא קוֹן צְפוּר לְפָנָיו... לְמַעַן יֵשֵׁב לָהּ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים" (דברים כ"ב, ו'-ז')
בספר "מעיל צדקה" מביא סיפור נורא. מעשה באדם שהיה רשע כל ימיו ובימיו האחרונים כבר לא אכל מחולשתו, התחננו לפניו אנשי ביתו שיטעם משהו, אולי ירגיש יותר טוב, אמר להם שאם יכינו לו ביצה, יאכל. הכינו לו והגישו לפניו ובאותה שעה דפק עני בדלת וביקש צדקה. אותו רשע, שכל ימיו לא נתן צדקה ולא רצה שייחננו אחרים מנכסיו, אמר להם לתת לעני את הביצה שהכינו עבורו. כעבור שלושה ימים מת אותו רשע.

חז"ל אמרו על מצוות שילוח הקן: "אם מצוה קלה שאין בה חסרון כיס אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, קל וחומר למתן שכרן של מצוות חמורות". ה"שפת אמת" שואל למה שילוח הקן נקראת מצווה קלה וכי אין עוד מצוות שאין בהן חסרון כיס? ומשיב: הדין בשילוח הקן הוא "כי יקרא, פרט למזומן", כלומר שאין להכין את המצווה ויש לקיימה רק באם נזדמן לקיימה. מצווה שאינה טעונה הכנה, היא מצווה קלה.

ובהתאם לכך, ככל שההכנות גדולות יותר, כך המצווה היא חמורה יותר כי האדם מזמין את עצמו ומכין את עצמו לעשות אותה, וכפי שלמדנו מההלכה ברמב"ם שהדלקת הנרות בבית המקדש כשרה בזרים אבל הטבת הנרות חייבת להיות על ידי כהן ומכאן שההכנה למצווה גדולה מן המצווה כי היא צריכה זמן ולב נכון של עושה המצווה.

לאחר זמן בא לבנו בחלום ואמר לו שיהיה רגיל לעשות צדקה ככל יכולתו כי אפילו הוא עצמו שכל ימיו לא נתן מאומה לאחרים והיה ראוי לעונשי הגיהנום, בזכות אותה ביצה שציווה להביא לעני, זכה לחלק בגן עדן בשכר זאת.

איך יתכן שימצא קן על ראשו של אדם? ומדוע נקראת מצוה זו "שילוח הקן" הרי לא משלחים את הקן אלא את האם?

הרב צבי וינברג

"כִּי יִקְרָא קוֹן צְפוּר לְפָנָיו" (דברים כ"ב, ו')

בחולין (קלט): מסתפקת הגמ' מה הדין אם מצא קן בראשו של אדם, והנה דבר זה פלא שימצא קן על ראשו של אדם. אולם ערוך השולחן (יו"ד רצב"ז) מפרש שמצוי על ראשו של אדם, כמו הפראים שבמדינות הודו המתבודדים ביערים ונקבץ עפר על ראשם, ומפני ריבוי העופות במקומות אלו יש שעושים קנים על ראשיהם.

ברש"י (בבא מציעא קב. ד"ה קרי כאן) כתב ששם "קן" הוא על הביצים, וכ"כ בר' יהונתן מלוניל (חולין קמא: ד"ה נטל) שלא מיקרי קן אלא האפרוחים או הביצים. ולפי"ז צריך ביאור המושג "שילוח הקן", שהרי אין משלחים את האפרוחים או הביצים שהם ה"קן" אלא את האם מן הקן. ובפי הגר"י פערלא על הסמ"ג (ל"ת קלז ד"ה אמנם בעיקר) כתוב ש"שילוח הקן" פי' שילוח שמתיר את הקן.

(קב ונקי)

מה קרה להר"ר מאיר ועקנין זצ"ל כשלא הכין דרשה על פרשת כי תצא?

הרב צבי וינברג

"לא תתעמר בה תחת אשר ענייתה" (דברים כ"א, י"ד)

בקובץ אור הגנוז (אדר תשמ"ח שנה שניה), מספר הר"ר דוד ברדא שליט"א מעשה ששמע באלול תשל"ב מפיו של מהר"ר מאיר ועקנין זצ"ל, רבה של טבריה, "לפני כחמישים שנה כיהנתי כרב בעדת ארם צובא בניו יורק, ובכל שבת הייתי דורש להם מפרשת השבוע חידושים ורמזים, ואח"כ הייתי דורש להם מתוך הפרשה איזה דרש, רמז או סוד אודות שבת קודש. בערב שבת אחת, היתה זו פרשת כי תצא, התיישבתי למצוא היכן טמונים בפרשה זו דינים או רעיונות על שבת קודש ולא מצאתי, והייתי בצער גדול שהעיקר חסר מן הדרשה.

ביום שב"ק השכמתי קום כרגיל והקדמתי ללכת לביהכ"ס, והנה סח

לי השמש של ביהכ"נ על יהודי ידוע בביהכ"נ שהיה בבקר השבת השכם, בשוק הירקות כשהוא מביט אנה ואנה אם אין רואה וקנה בחטיפה מלפפונים ורץ הביתה, וכעת, סיים השמש, יידע הרב מה לעשות בנידון. ואני הצטערתי על חילול שבת קדשנו, ומאידיך הייתי שמח וטוב לב, למה?

כי ברגע שדיבר עמי השמש בלחישה צץ במוחי הזכרון שהלכה זו, שמקח וממכר אסור בשבת, אינה מדברי תורה אלא מדברי קבלה (עיין רמב"ם פכ"ד משבת הי"ב) ולכן מזלזלים בזה ההמון.

אז עלה בדעתי למצוא סמל להלכה זו בפרשת השבוע, שנא' "לא תתעמר בה תחת אשר ענייתה", והנה האותיות שאחרי "אשר" הן אותיות "שבת", ואחרי "ענייתה" יש אותיות "כסופא", וזהו רמז הכתוב "לא תתעמר" לעשות מקח וממכר (עי' אונקלוס) "בה" - בשבת קודש (גימ' 7), ומנין לנו שעוסק בשבת? לזה אמר "תחת אשר" שאחרי אותיות "אשר" בא "שבת", ואחר אותיות "ענייתה" בא "כסופא", כדאיתא בזה"ק: "לית כסופא בעלמא יתיר ממחלל שבת בפרהסיא" (לא נמצא כן בלשון הזוהר, רק נמצא ענין זה, עי"ש בהערה).

אחר קריאת התורה דרשתי לקהל מענין הפרשה, ואח"כ דברתי אליהם כדברים הנ"ל, ושמחתי לראות את אותו אדם שהיה מקשיב ושומע בתשומת לב ואמרת אני ללבי "והחי יתן אל לבו".

(קב ונקי)

הר"ר מאיר ועקנין זצ"ל

הלכתא רבתא לשברא

אילו איסורים כרוכים בצחצוח שיניים כרגיל בשבת? ומדוע צריך לייחד מברשת מיוחדת לשבת גם כשמותר לצחצח בה?

הרב יהודה יעקבזון

המנהג שלא לצחצח שיניים בשבת במברשת בצורה הרגילה. וכמה סיבות לדב: א. לדעת פוסקים רבים, השימוש בשבת במברשת שיניים רטובה כרוך באיסור סחיטה. ויש אומרים שאם שערות המברשת פרודות זו מזו והחללים שביניהן נראים לעין, והמים יוצאים מביניהן אף ללא סחיטה, אין בשימוש בה איסור סחיטה. ב. במריחת המשחה יש איסור 'ממרח'. ג. אצל אנשים רבים פעולת הצחצוח גורמת בוודאות ליציאת דם מהחניכיים, ויש בכך איסור 'חובל'.

ויש שכתב כי אף באופן שאין חשש לאיסורים אלו, דהיינו שהצחצוח

נעשה במברשת שאין בה חשש לאיסור סחיטה, וללא משחה, וכגון שמצחצח במים בלבד, או שמטפטף 'מי־פֶּה' על המברשת, וכן פעולת הצחצוח אינה גורמת ליציאת דם מהחניכיים - יש לייחד למברשת מיוחדת לשבת, וכפי שכתבו הפוסקים לענין מסרק (ראה במקורות), שאף באופן שמותר להשתמש בו בשבת, יש להשתמש דווקא במסרק המיוחד לשבת, כדי שלא יראה הסירוק כ'עובדן דחול'. וכתב עוד, שיש להזהר מתלישת שערות מהמברשת.

[ביאורים ומוספים דרשו, שכ, 46, ו-שכז, 9]

משלחת רבני דרשו ישאו תפילה בציון החפץ חיים זיע"א בראדין

מסע הרבנים השלישי לראדין בכ"ד אלול תשע"ו יוצא לדרך. כלל ישראל יתאחד במעמד תפילה כביר ביומא דהלולא של החפץ חיים לפעול ישועות בכוח רבבות לומדי המשנה ברורה בדף היומי בהלכה. לומדי הדף היומי בהלכה והמקבלים על עצמם להצטרף יוכלו לשלוח שמותיהם לתפילה ויונחו בספר הגיבורים על ציונו הקדוש

רבבות אלפי ישראל ויאמרו רבה מתניתא דמר קא מתנינן רבבות אלפי יהודים בכל רחבי תבל לומדים והוגים בתורתך ספר המשנה ברורה, ורבים רבים קבלו על עצמם להתחיל בלימוד יומי וקבוע – היש כח ריבוי התורה וההלכה גדול מזה?

וכשכח התפילה האדיר משלב בתוכו כח של ריבוי ההלכה – מובטח כי לא ישובו התפילות ריקם, ומשם יצאו ישועות רבות לכל ישראל ועיקר העיקרים יתרבה לימוד ההלכה בכלל ישראל!

קבל על עצמך עוד היום להיות משוני הלכות בכל יום, שלח את שמך לתפילה למשרדי 'דרשו', ומלבד שהנך בן העולם הבא, גם תזכה ששמך יוזכר בתפילת הצדיקים על הציון הקדוש בראדין, בכח תפילה וריבוי לימוד ההלכה, שודאי לא תשוב ריקם! מסירת השמות מתבצעת באמצעות פקס מס' 077-4704521 או באמצעות דוא"ל dirshur@gmail.com

בימים אלו, מתארגנים סניפי דרשו בכל רחבי תבל, על מנת לעודד ולצרף עוד ועוד רבים ללימוד היומי של הדף היומי בהלכה,

להגות במשנה ברורה עד לרכישת קנין ידיעה ברורה בהלכות הנדרשות לידיעת כל המבקש לחיות חייו כיהודי.

במסגרת ההיערכות הרבתי יופצו גם בכל רחבי תבל דפי לימוד עם המשנה ברורה הנלמד ביום ההלולא כ"ד אלול על פי סדר הדף היומי בהלכה וכמו כן הלימוד היומי בחפץ חיים על פי הסדר של שתי ההלכות היומיות כתקנתו של הגר"י סגל זצ"ל. דפי הלימוד יופצו בכל קהילות ישראל וגם בבתי החינוך לבנים ולבנות אשר יקדישו באותו יום זמן מיוחד להתאחד עם כלל ישראל לזכות העצומה לבוא ולומר – רבי את תורתך אנו למדים.

משלחת רבני דרשו ישאו תפילה בציון החפץ חיים זיע"א בראדין. עת חודש אלול פרס כנפיו עלינו, מתעוררים כלל ישראל לתשובה ולמעשים טובים, ומתחזק בכל האפשר על מנת לזכות בדין. וב'דרשו' מתארגנים למסע הרבנים השלישי לציונו של מרנא הכהן הגדול מראדין – החפץ חיים זיע"א, ביומא דהלולא כ"ד אלול – חמישה ימים לפני פרוס יום הדין.

מדובר במסע קודש מיוחד במינו ועוצמתו! שכולל בתוכו מלבד כח התפילה של צדיקי הדור, גם את כח ריבוי לימוד התורה, את הסגולה עתיקת היומין 'מתניתא דמר קא מתנינן', לבא לקברו של הצדיק ולומר לו בשליחות רבים, רבה את תורתך לומדים רבים, אנא פעל למענם במרומים לקבל תפילתם וצוק הגיון ליבם השבור והנשבר.

זהו מסע הקודש של 'דרשו' הנערך זו הפעם השלישית, מסע שכולו שליחות של רבבות לומדים אשר קבלו על עצמם את לימוד ההלכה בספר המשנה ברורה, למען דעת הליכות חיים, מסע לקברו של הכהן הגדול מאחיו, הלב הפועם של לשכת הגזית בדורות האחרונים, ממנו תורה משם הוראה לכלל עדות ישראל, מרנא בעל החפץ חיים זיע"א, ביום פטירתו כ"ד אלול, אשר שוכן קודש בעיירה ראדין ממנה הפיץ תורתו לעולם כולו.

צדיקי הדור העומדים בראשות משלחת דרשו למסע הקודש לראדין, מלבד כח התפילה האדיר החבוי בגדולתם וצדקותם, הרי הם יעמדו נצבים בפני ציון הקודש של מרנא קודש ה' החפץ חיים זיע"א בשליחות

שאלות בפרשת השבוע

- מה גילתה לנו התורה במילים 'ושבית שביו'?
- היתכן שצדיקים יכשלו ב"פת תואר"?
- למה התירה התורה איסור גמור?
- מדוע נענש בן סורר ומורה בעונש כה חמור?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

לקחת טלית מחבר למשך תקופה האם אתה רשאי לברך עליה?

בחור כהן הנוקק לטלית לנשיאת כפים - באיזו טלית עדיף שישתמש? ומדוע חייבים בגדי הציצית בזמננו בציצית?

מכוון בלבישתו גם לשם מצוה, צריך לברך עליה אף כשמתעטף בה רק כדי לעלות לתורה וכדומה, ויש שכתבו שספק אם מברך, והוסיפו כי עדיף שישאל טלית מאחר ויכוון שלא לקנותה, כנ"ל.

וסופו של מקרא: "אשר תכסה בה", וכתבו הפוסקים שמפסוק זה יש ללמוד שדוקא בגד שנועד לכסות את הגוף חייב בציצית, אבל בגד שנועד לכיסוי הראש או הצוואר בלבד, פטור מציצית. וכן בגד שאינו מיועד בעיקרו להנאת לבישה, כגון סינה, חגורה וכדומה, פטור מציצית. ובגד שנועד רק לכבוד ולא להגנה מפני הקור או החום, נחלקו הפוסקים

אם חייב בציצית, וטוב להחמיר ולעגל את אחת מקרנותיו. ובגדי הציצית שבזמננו, שאינם מיועדים להנאת לבישה ואין לובשים אותם אלא לשם מצוה, חייבים בציצית משום שיפסיק רישא הוא שהאדם נהנה בלבישתם כדרך שנהנים מכל מלבוש. אכן, יש מן הראשונים שכתב כי פטור זה של בגד שאינו מיועד להנאת לבישה הוא אף במקרה שהאדם נהנה בלבישת בגד זה, ולדעתו יש לומר שגם בגד שנועד ללבישה לשם כבוד - והוא הדין לשם מצוה - חייב בציצית.

[שו"ע או"ח יד, ג, משנ"ב ט-יב, וביה"ל ד"ה שאלה; שו"ע שם י, יא, וביה"ל ד"ה סודה]

ביאורים ומוספים דרשו, 26]

הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע נשנית מצות ציצית, בלשון זו: "גְדָלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶה בָּהּ". ודרשו חכמינו ז"ל: "כסותך - ולא כסות אחרים". לפיכך, השואל או שוכר בגד בן ארבע כנפות, פטור מלקשור בו חוטי ציצית, אולם, אם הבגד נמצא ברשותו שלשלים יום רצופים, חייב מדרבנן לקשור בו חוטי ציצית, מפני שנראית כְּשֵׁלוֹ, ויברך עליה. ואף לפני שלשלים יום רשאי לקשור בבגד חוטי ציצית, ויש אומרים שאף רשאי לברך עליה.

והשואל מחבירו טלית לתפילת שחרית או למשך תקופה, לדעת רוב הפוסקים חייב לברך עליה, משום שאנו אומדים את דעת המשאל שכוונתו לתת את הבגד לשואל לשם קיום המצוה, וממילא כוונתו להקנותו לו במתנה על מנת להחזיר, כדי שתחשב אצלו כ"כסותך" ויוכל לקיים בה את המצוה, ואם לא החזיר את הבגד כפי שקיבלו, בטלה ה"מתנה" למפרע. ולכתחילה ראוי לבקש מהמשאל שיתננה לו במתנה על מנת להחזיר.

והשואל מחבירו טלית כדי לעלות לתורה, או לישא כפים, וכדומה - נחלקו הפוסקים אם מברך עליה, ועל כן ראוי שיכוון שלא לקנות את הטלית, שכן באופן זה לכל הדעות אינו מברך. ובטלית של ציבור - אם

עדכונים

שיעורים

מידע

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

המורח גבינה על פריכיית אורז - האם צריך ליטול את ידיו לפני אכילתה? האם ניתן לייבש את הידיים לאחר הנטילה במכונה לייבוש ידיים? והאם ניתן ליטול ידיים בכלי חד פעמי?

כמות הלחם הנדרשת לנטילת ידיים בברכה

- לדעת השולחן ערוך אין לברך על נטילת הידיים אלא כשאוכל לחם בכמות של כביצה לפחות. ויש אומרים שצריך לברך על הנטילה אף כשאוכל פחות מכביצה.
- האוכל פחות מ'כזית', לכל הדעות אינו מברך על נטילת ידיים; ויש אומרים שאף אינו צריך ליטול ידיו, אך לכתחילה ראוי להחמיר וליטול.

דבר שטיבולו במשקה

- מאכל שהדרך לטבולו או להשרותו במים, יין, חלב, שמן, או דבש, וכשבא לאוכלו יש על גביו אחד מנוזלים אלו - צריך ליטול ידיים לפני אכילתו. מאכל זה מכונה: 'דבר שטיבולו במשקה'.
- 'דבר שטיבולו במשקה', צריך ליטול ידיים לפני אכילתו. ויש שנהגו להקל בכך, אך לדעת רוב הפוסקים אין להקל בכך כלל. וחובת הנטילה היא אף כשמשקה נוגע רק בקצה המאכל.
- מאכל 'שטיבולו במשקה' אך המשקה שעל גביו קרוש - אין צורך ליטול ידיים לפני אכילתו. ומשום כך, האוכל מאכל שמרוחה עליו גבינה או חמאה - אינו צריך ליטול את ידיו.
- נטילת ידיים לפני אכילת 'דבר שטיבולו במשקה', אין מברכים עליה 'על נטילת ידיים', ויש שחולק על כך, אך המנהג שלא לברך. ואופן הנטילה עצמה, כנטילת ידיים לפני אכילת לחם.

שפיכת מים בשפע בנטילת ידיים

- לנטילת ידיים נדרשת כמות מים של רביעית לפחות. ומעיקר הדין די בכמות זו עבור שתי הידיים, אך למעשה יש להשתמש בכמות כזו עבור כל יד בפני עצמה.
- חכמינו ז"ל אמרו שהמזלזל בנטילת ידיים חייב נידוי, ובא לידי עניות, ונעקר מן העולם. ומאידך, המהדר בנטילה, ושופך על ידיו מים בשפע, יש בכך סגולה שישפכו עליו שפע ממון מן השמים.
- מי שנטל ידיו כדין שלא על דעת לאכול לחם, ונמלך בדעתו והחליט לאכול - צריך לשוב וליטול ידיו, אך לא יברך. ועדיף שיטמא את ידיו באופן המחייב נטילה, כדי שיוכל לברך על הנטילה השניה.

זמן הברכה על נטילת ידיים

- בדרך כלל מברכים את ברכת המצוה לפני העשייה, וכן בנטילת ידיים, לדעת פוסקים רבים מברכים לפני הנטילה; אולם, לדעת פוסקים אחרים יש לברך לאחר הנטילה, לפני הניגוב, וכך המנהג.
- כאמור, המנהג לברך על נטילת ידיים בין הנטילה לניגוב. ונחלקו הפוסקים אם מותר לברך תוך כדי ניגוב. ולכתחילה צריך להקפיד לברך לפני סיום הניגוב, אך בדיעבד רשאי לברך אף לאחר הניגוב.
- חובה לנגב את הידיים לאחר נטילתן; ונחלקו הפוסקים אם צריך לנגב בפועל, או שרשאי להמתין עד שתתנגבנה מאליהן, או לייבשן במכשיר לייבוש הידיים, המצוי במקומות הציבוריים.

נטילת ידיים בכלי שיש בו נקב

- לכתחילה יש להדר וליטול ידיים בכלי שלם לחלוטין. ובדיעבד, ישנם נקבים שאינם פוסלים את הכלי, ויש הפוסלים. סוגי הנקבים הם שלושה: 'כמוציא משקה' - 'שמים יוצאים דרכו מתוך הכלי'. 'ככונס משקה' - שאם יניחו את הכלי על גבי מים, יחדרו המים לתוכו דרך הנקב. ו'כמוציא זית' - שזית הנמצא בתוכו ייפלט החוצה דרך הנקב.
- כלי מכל חומר שהוא כשר לנטילת ידיים: מתכת, פלסטיק, זכוכית, חרסינה, עץ וכו'. ופוסקי זמננו דנים בנוגע לכלי חד פעמי, אם הוא נחשב ככלי לענין זה.

גליון רכ"א
שנה ה' תשע"וסיפורי
צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למשפחת קליטין על אישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

איה מקום כבודו

אדם אחד שאל את רבן גמליאל היכן מקום משכנו של הקדוש ברוך הוא? אינני יודע, השיב לו. ליגלג אותו האיש באמרו, כלום זוהי חכמתכם ובינתכם שאתם מתפללים לפניו בכל יום ויום, ואינכם יודעים איה מקומו? השיב לו רבן גמליאל אתה שאלת אותי אודות דבר הרחוק ממני מהלך שלושת אלפים וחמש מאות שנה, אני אשאלך על דבר הנמצא בקרבך יומם ולילה. אמור לי היכן נמצאת נפשך, הודה לו אותו אדם, איני יודע אמר לו אתה אינך יודע מקום משכנו של דבר השוכן בתוכך, ואתה חפץ שאדע מקומו של דבר הרחוק ממני מהלך שלושת אלפים וחמש מאות שנה? הוסיף האיש לקנטרו ואמר לו "יפה אנו נוהגים בהשתחוותנו למעשה ידינו שבו אנו יכולים להביט בכל שעה" אמר לו רבן גמליאל אתם רואים את מעשה ידכם והמה אינם רואים אתכם, אבל הקדוש ברוך הוא מביט ומתבונן במעשי ידיו אך ברואיו אינם רואים אותו שנאמר (שמות ל"ג כ') "כי לא יראני האדם וחי" ויחוקאל ששכינה נתגלתה לפניו הודה ואמר "ואראה ואפול על פני" כלומר נפשי פרוחה מגופי (ש"ט ק"ג)

פרשת השבוע

התעלמת מהם (כ"ב, א')

נתקבל אחרי שבע שנות ישיבה בלבוב כאב"ד ור"מ בפרנקפורט. לכבוד המאורע הוא הזמין לעצמו קפוטה חדשה, מכיון שהיה יושב על התורה בבית המדרש עד שעה מאוחרת בלילה, וכל רגע היה יקר בעיניו מפו, השאיר הגאון ביד אשתו הרבנית סכום כסף לצורך תשלום שכר העבודה לחייט, ברגע שהלה יביא את הבגד המוכן. בבואו הביתה באישון לילה והרבנית כבר עלתה על יצועה לישון, הבחין בקפוטה החדשה שהיתה מונחת על השולחן, ה"פרי מגדים" חשש שמא היא עדיין לא שילמה לחייט את שכרו ויש בזה משום איסור דאורייתא "לא תלין פעולת שכיר" וגם איסור לחייט שהכשילו, אך את זוגתו הרבנית לא רצה להעיר משנתה כדי לשאול אותה. סגר איפוא את הדלת אחריו ויצא בחשכת ליל לחפש את החייט שבודאי ער הוא, כשמצא את בית החייט רעד הלה בכל איבריו מרוב התרגשות, וכי מה עושה רבינו בביתו בשעה כה מאוחרת? הרגיעו הגאון והסביר לו את החשש שכרסם בלבו. ופניו אורו בשמעו מפי החייט שהרבנית פרעה לו כבר את שכרו.

מסופר: כאשר שהה הגה"ק רבי עקיבא אייגר זיע"א בוורשה, ראוהו יום אחד מסתובב בסימטאות העיר הגדולה ומחפש את דירת קרוב משפחתו שהיה אדם פשוט. שאלוהו מה לרבינו גדול האומה להשפיל כבודו ולהטריח עצמו לבקר ולחפש אחר קרוב? והרי דרשו חז"ל כי מילת "והתעלמת" הנאמרת באבידה ניתנת גם לדורשה בלשון ציווי, כי פעמים עליך להתעלם מאבידת אחיך, כגון זקן ואינו לפי כבודו, הרי לנו שתלמיד חכם וזקן אסור להם להשפיל את כבודם. השיב רבי עקיבא אייגר: מצינו שתי פעמים בתנ"ך מילת "והתעלמת" האחת בהשבת אבידה, והשניה "ומבשרך אל תתעלם" (ישעיה נ"ח) דרשת זקן ואינו לפי כבודו דפטור מצינו רק ביחס להשבת אבידה, ואילו בקירוב קרובים לא מצינו שזקן ואינו לפי כבודו פטור שהרי שם נאמר במפורש אל תתעלם.

ביומו תתן שכרו (כ"ד - ט"ו)
הגה"ק בעל ה"פרי מגדים" זיע"א

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:19 ת"א: 7:21 ר"ת: 7:59

פרשת כי תצא

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:08 ת"א: 6:23

לשלוח את ידם בבית הכנסת העתיק ביותר באירופה, הוא קיווה והתפלל שחיות הטרף לא שינו את בית הכנסת. לאחר מכן הוא ניגש אל דלתו של הזקן ונקש בדלת, הצ'כי הזקן עדיין חי ומילא את תפקידו באמונה, הוא הכיר בקושי את השמש שהודקן עד לבלי הכר, אולם למראה גובהו לא היה מקום לטעות בו, ר' חיים היה משכמו גבוה מכל המתפללים ועתה כאשר קומתו שחה וכתפיו נידלדלו, נראה ר' חיים כמו צל של עצמו משכבר הימים, השומר הזקן הכירו ושמח לקראתו כמי שרואה אדם שחזר פתאום מבין המתים אל בין החיים. בלי אומר ודברים פתח השומר בפני ר' חיים את דלת בית הכנסת והוא עצמו נשאר בפרוודור, ר' חיים נכנס לבית הכנסת שהיה כה מוכר לו הביט מסביב, אך לא ראה דבר כי עיניו נתמלאו דמעות, שפתיו מלמלו והוא הודה לה' שהחיה אותו וקיימו מחדש לראות מקום מקודש זה, לאחר מכן הוא הרים את עיניו ומיד הבחין בשינויים שנעשו במקום, הוא ראה כי במקום הנרות, דולקים נורות חשמליות והריצפה מכוסה בטון, מלבד זאת הכל נשאר כפי שהיה מקדמת דנא.

ר' חיים חזר אל השומר הזקן ושאלו לפרש השינויים, הלה הסביר לו כי זה היה חלק מהתעמולה הנאצית שהתאמצה להוכיח בימיו הראשונים של הכיבוש, כי הגרמנים אינם בארבראים כפי שכולם חשבו שהנם, משום כך הם עשו כאן את השיפורים הללו, ולאחר מכן מילאו את בית הכנסת ביהודים אותם הביאו ממחנות ריכוז שונים, ציוו עליהם להתעטף בטליתות ולהתפלל, והם צילמו את המחזה כדי להראות שהגרמנים הם עם תרבותי השומר על בתי כנסת עתיקים, ומבטיח ליהודים חופש דת מלא. ר' חיים היה מאושר שהגרמנים לא ניסו להכניס שיפורים נוספים, היתה לו הרגשה שכל הבנין העתיק שראה עתה לפניו שפוף קמעה כאילו שקע כולו קצת באדמה.

ומה נעשה שם למעלה? הוא שאל את השומר הזקן כשמבטו נע אל העליה של בית הכנסת. בוא אראה לך השיב, הוא פתח את הדלת המובילה למדרגות והם עלו בהן לעליה, שם פתח השומר את דלת הברזל הכבדה, ר' חיים עמד שם כשלבנו מלא חרדה, והוא שותק שתיקה כבדה. לאחר מכן צעד כמה צעדים קדימה ולפתע כאילו חדל לבו מפעום, הוא עצר מוכה הלם ומבטו התמקד במשהו זר ומוזר שבלט מערימת השמות שכיסתה את מקום מנוחתו של הגולם, היתה זו ידיית של כידון שלהבו היה נעוץ בתוך השמות, מה זה? הוא שאל את השומר כשהמלים מתפרצות מפיו. אה, זהו סיפור שלם אמר השומר, שלא הופתע מעצם השאלה. לאחר מכן הוא סיפר את סיפורו:

לכבוד יומא דהילולא של המהר"ל הקדוש מפראג (ח"י אלול)
נביא סיפור על מקום מנוחתו של ה"גולם"

מסופר: פעם או פעמיים בשנה, היה ר' חיים השמש הזקן של בית הכנסת אלט נוי שול בפראג, נוהג לקחת בידו סל מלא שמות ולהעלותם לעליית הגג של בית הכנסת העתיק, הוא היה פותח דלת צדדית בפרוודור של בית הכנסת, ומטפס בזהירות במדרגות העתיקות, עד שהיה מגיע לדלת ברזל, אותה הוא פתח בדחילו ורחימו במפתח ברזל גדול, כשהוא אחוז חיל ורעדה היה ר' חיים נכנס בצעדים מדודים לעליה האפלולית שהיתה מוארת רק על ידי שני חלונות קטנים משני צדיה קרוב לגג, הוא היה ניגש לאיטו למקום מנוחתו של הגולם, שערימת החימר שנשאר ממנו היתה קבורה תחת ערימת "שמות" שהצטברה שם במשך דורות, "שמות" אלה כללו ספרי קודש שנתבלו, טליתות קרועות, רצועות של תפילין וכו', כל הדברים הללו היו מוטלים מאחורי שרשרת של ברזל שהיתה מתוחה, מסביב ויצרה צורת מצבה על קברו של הגולם. ר' חיים היה ניגש למקום מריק את הסל שבידו חוזר על עקבותיו ועוזב את העליה.

היה זה מינהג מקודש שהנהיג הרה"ק רבי יהודה ליוואי זיע"א המהר"ל המפורסם מפראג, שיצר את הגולם ולאחר מכן נטל את חייו וקבר אותו בעליית הגג של בית הכנסת אלט נוי שול. לפני קרוב לארבע מאות שנה. וראה זה פלא, למרות שבמרוצת השנים הרבות הורקו במקום סלים אין ספור של שמות בכמויות שהיו צריכות למלא את המקום עד גג הרעפים, נראה היה כי הערימה לא גבהה כלל מעל לגובהה המקובל, דבר זה הפליא את ר' חיים כל אימת שהוא מילא את תפקידו בהתאם להוראות המהר"ל.

הפעם האחרונה שר' חיים העלה לעליית הגג סל מלא שמות, היתה זמן קצר לפני שהנאצים כבשו את צכוסלבקיה. במשך השנים האימות של מלחמת העולם השנייה, התגלגל ר' חיים בכמה וכמה מחנות ריכוז נאציים, והיה מן היהודים המעטים ששרדו בחיים אחרי תקופת השואה. ברגע ששחרר ממחנה הריכוז על ידי כוחות המנצחים, מיהר ר' חיים לחזור לפראג, את פעמיו לאלט נוי שול שבעיר העתיקה שבה היה ממוקם הגיטו היהודי, ושבה נבנה בית הכנסת העתיק לפני למעלה משבע מאות שנים.

הוא נעצר לפני בנין בית הכנסת והביט בו ארוכות, מבחינה חיצונית אך מעט מאד נשתנה ברוך השם, לא העזו הנאצים

ציון ונמשל

עיקר קבלת התורה על דעת שתועיל תשובה.

משל למלך שאהב את אחד משריו, ונתן לו מתנה גמורה בשטר ובקבלת חרם כתיקון השטר שדה אחד או מחוז אחד. אחר כך מת השר ההוא, והמלך בנה אחר כך בנין חדש בתוך שטח השדה הנ"ל, ובאו בניו וערערו על המלך שנכנס לתוך גבולם. ואמר להם המלך הלא כל עיקר אחוותכם נתתי לאביכם במתנה, והיתכן שאתם הבאים מכוחו, תפריעו לי בטענה שלא אשיג גבולכם? והשיבו היושבים במשפט, הלא שדה ומחוז ההוא הוא עכשיו שלכם על ידי שטר מתנה וקבלת חרם ושבועה שלך, יהיה איך שיהיה, אין לך רשות להשיג גבול של בניו של השר ההוא. פעם אחת חטאו בני השר ההוא ועברו על שבועה שנשבעו פעם אחת למלך, אז אמר המלך עכשיו פסק הדין והריב שיש לכם עלי בנידון השגת גבולכם הוא בטל ומבוטל, כי כל עיקר השדה לא בא לכם אלא מכח השבועה והדיבור שדברתי ונשבעתי לאביכם, ועכשיו שעברתם על השבועה, גם אנכי אוכל לבטל שבועה אם לא תתמצו לי על תנאי שארצה.

והנה בנידון דין הקב"ה בחסדו הגדול נתן מתנה ונשבע לאברהם ליתן לו ארץ ז' עמים גם לזרעו אחריו, ועכשיו בני אברהם המה מוחזקים בארץ ההוא בדין גמור והוא שלהם, ואי אפשר להקב"ה ליקח ארצם מידם אם לא בזמן שיעברו ישראל את שבועת התורה, אז יש לו ג"כ רשות שלא לקיים שבועתו. וזה ג"כ מרומז במידותיו של הקב"ה בתחילה "ורב חסד" שנתת מתנת חסד לאברהם ואח"כ "ואמת", דהיינו אצל בניו הוא אמת, "נוצר חסד לאלפים" לומר שחסד זה של אברהם אתה נוצר לאלפי דורות, ולא תוכל לבטל אפילו אם יעברו ישראל על שבועת התורה ועושים כמה עבירות, מ"מ כיון שמצות התשובה היא אחת מן המצות שבתורה, ע"כ לצורך זה קיבלו עליהם התורה, שאם יחטא אדם בתחילה בתנאי שישוב בתשובה, וע"ז נאמר "נושא עון ועובר על פשע" כי כך עיקר קבלת התורה על דעת שתועיל תשובה.

(החתם סופר הק' זיע"א)

למחרת כיבוש פראג בידי הנאצים, באו לכאן שני גנרלים שלהם מלווים ביחידה קטנה של חיילים מזויינים, אחד הגנרלים הקשיש שלהם אמר לי שמענו על אגדת "הגולם" האם זה נכון שהגולם קבור למעלה בעליית הגג של בית הכנסת? השיבותי לו כי סיפורו של הגולם אינו אגדה, וכי הוא אכן קבור בעליית הגג של בית הכנסת. קח אותנו לשם למעלה, פקד עלי הגנרל. ניסיתי להניע אותם מלבצע את זממם, אמרתי מה שאמרתי, אך הגנרל קטע את דברי בחוסר סבלנות. בסופו של דבר לא היתה לי ברירה אלא להעלות אותם לעלייה, כאשר עלינו שאל אותי הגנרל בחוסר סבלנות, היכן הגולם? הראיתי להם על ערימת השמות ואמרתי להם הנה שם, הגנרלים ניגשו אל המעקה הביטו פנימה ואחד מהם קרא מאוכזב: הרי זה ערימה של אשפה ותו לא, חס ושלום אין זה אשפה אמרתי להם, אלה הם רבותי תשמישי קדושה שנתבלו מרוב שימוש ושרידיהם של הגולם קבורים תחתיהם. נקה את האשפה פקד עלי הגנרל בטון מאיים, אני התחננתי על נפשי ואמרתי להם אדונים רבי חסד, אסור בתכלית האיסור לנגוע בזה, כך פקד הרב הקדוש שיצר את הגולם, ומאוחר יותר הניח אותו כאן למנוחת עולמים, יורשה לי להעיר בכל הכבוד כי יהיה זה מסוכן ומביא מזל רע לחלל מקום קדוש זה. שטויות, הרעים עלי הגנרל הצעיר בקול נביחה, תנקה תיכף ומיד או שכאן... הוא שלף אקדח כיוון אותו עלי וחזר וציווה לנקות את המקום, אינני יכול, אסור, אמרתי ולא זזתי ממקומי למרות שאקדח טעון היה מכוון עלי.

עזוב אותו, אמר הגנרל הקשיש לעמיתו הצעיר, הוא קרא לאחד החיילים ופקד עליו לנקות את הערימה, הלה ניגש, שלף את הכידון שלו ונעץ אותו לתוך ערימת השמות, אולם לא חלפה שנייה והחייל השמיע קול זעקה מרה, הוא שמט את ידית הכידון ונפל לאחוריו כשהוא מזדעזע בכל גופו, לאחר מכן הוא נשאר שוכב חסר חיים. שני הגנרלים נראו מזועזעים ומפחדים ממראה עיניהם, הם עזבו את המקום בבבהלה ובמהירות, שני חיילים נשאו את גופת חבריהם ואף הם הסתלקו במהירות כלעומת שבאו, לאחר מקרה זה שוב לא העזו הגרמנים להציג את רגלם בעליה של בית הכנסת. סיים השומר הזקן את סיפורו.

צ'ין אדם לחברו

גם יהודי פשוט אין לבזות

סיפור זה קרה בתקופה שהגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א (יומא דהילולא כ"ד אלול), היה מסבב בעצמו למכור את ספריו הק'. יום אחד הזמין ה"חפץ חיים" מקום בעגלתו של בעל עגלה יהודי, בתנאי שבאותה נסיעה לא ייקח עמו אשה. העגלון הסכים לתנאי זה בקלות, ובמבט של ביטול מדד את היהודי הנמוך הבלתי נודע. ברגע שהלה פנה ממנו, שם לאל את הבטחתו וצחק על הבקשה המזוהה. משראה ה"חפץ חיים" לאחר מכן אשה יושבת בעגלה, פנה מיד לחזור על עקביו, אז התפרץ כלפיו העגלון במבול של זלזולים, כינה אותו קבצן וצבוע, בטלן וכדומה, ה"חפץ חיים" פנה אליו בשלווה ואמר בשקט, אין לך מה להתרעם עלי שכן כך התנית עמך מלתחילה. התרתח העגלון עוד יותר, שוב לא ענה לו ה"חפץ חיים" דבר אלא פנה והלך לו ונסע לאחר מכן בעגלתו של אחר. העגלון נהנה על שכה היטיב לגמול לבטלן או למשולח, ולאחר מכן התפאר בניצחונו לפני אחרים. בשבת בבית הכנסת הכיר העגלון את "היהודון" וראה כיצד חלקו לו כבוד רב, כיבדוהו בדרשה וביראת הכבוד, הקשיבו לכל הגה שיצא מפיו. בעל העגלה נתחלחל, חבריו העגלונים פילחו את תרדמתו ואמרו: חייך ופרנסתך נתונים בסכנה, גם בסוסך אינך בטוח, וכי קל הוא בעיניך, עלבוננו של ה"חפץ חיים?". בא לו העגלון בלב שבור להתחנן לפני ה"חפץ חיים" שימחול לו על הזלזולים, שכן לא

ידע מי הוא. ואם לא ידעת מה בכך? שאל ה"חפץ חיים", וכי יהודי פשוט מותר להעליב? אבל רבי מתחרט אני, רחם נא על אשתי וילדיי מחול לי. אם תבטיחני שמהיום והלאה תיזהר לבלתי להעליב או לחרף שום איש אמחול לך. העגלון הבטיח, וה"חפץ חיים" הושיט לו את ידו תוך הסברת פנים, ואמר בפה מלא: אני מוחל לך, אני מוחל לך, אני מוחל לך.

אהבת ישראל קודמת

סיפר אליהו הנביא: פעם הייתי עובר ממקום למקום. בא לפני אדם אחד ושאל אותי בדברי תורה, ואמר לי: רבי, שני דברים יש לי בלבבי, ואני אוהבם אהבה גדולה: תורה וישראל, אבל איני יודע איזה מהם קודם. וענית: דרכם של בני אדם שאומרים: תורה קודמת לכל, אבל אני הייתי אומר: ישראל קדושים קודמים.

(תנא דבי אליהו)

מרבים שלום בעולם

מסופר: פעם התכונן הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א ללכת לביקור נימוסין אצל רב מפורסם, מתוך תקווה שזה יועיל להרבות שלום, אך מקרוביו ניסו למנוע בעדו ולהניאו ממחשבתו, בטענה שהדרך קשה היא, והרבי יצטרך ללכת הרבה בעפר. השיב להם הצדיק: למען השלום מוכן אני ללכת בעפר אפילו עשר פעמים, ולא ויתר על הביקור, ובסופו אכן ראו שהביקור היה כדאי ומועיל מאד.

הילולא דצדקיא

יום ראשון ט"ו אלול

הרה"ק רבי שלמה משה אלשקר ב"ר יצחק (ש"ת מהר"ם אלשקר - תקנ"ט)
הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד (תלמיד הבעש"ט) ב"ר נחמיה פייבל (תקמ"ו)

יום שני י"ח אלול

רבינו המהר"ל מפראג רבי יהודה ליואי ב"ר בצלאל (שס"ט)
הרה"ק רבי יוסף מאוסטילא ב"ר מרדכי מנעשחזו (תק"צ)

יום שלישי כ"א אלול

רבינו יעקב סג"ל מולין ב"ר משה (מהרי"ל - ה"א קפ"ז)
הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ב"ר נתן נטע (אורים ותומים - תקנ"ד)
הרה"ק רבי דב בעריש מאלעסק ב"ר שלמה לוצקער ב"ר צבי אלימלך (תר"י)

יום רביעי כ"ב אלול

הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורונסטייפליע ב"ר משולם זושא (תרס"ג)
הרה"ק רבי פינחס מקינצק ב"ר נתן דוד משירלאוצע (תרס"א)

יום חמישי כ"ג אלול

הרה"ק רבי יוסף משה משאלויץ ב"ר אלקנה (ברית אברם - תקע"ה)
הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ב"ר פינחס (תקפ"ו)

יום שישי כ"ד אלול

הגה"ק רבי יוסף באב"ד ב"ר משה (מנחת חינוך - תרל"ד)
הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן מראדין ב"ר אריה יהודה לייבוש (חפץ חיים - תרצ"ג)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

מסופר: הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א הלך ברחוב ופגש יהודי, שהיה ידוע כפורק-עול וחוטא גדול. ברכו הרבי לשלום בחביבות רבה, ובין השאר אמר לו: "אני מקנא בך". השתומם האיש: "מקנא במה?". השיבו הצדיק: "רבותינו אמרו, כי העושה תשובה מאהבה, וזונות נהפכות לו לזכיות. תאר לעצמך כמה זכיות יהיו לך כשתעשה תשובה, וכל חטאיך יהפכו למצוות? אין ספק שיהיו רבות יותר משלי, ולכן אני מקנא בך". אחז הרבי בידו של האיש וקרא לו לחזור בו. היהודי התעורר וחזר בתשובה שלמה.

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

כִּי תִצֵּא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ (כא, י) - בַּפְּסוּק זֶה נִרְמְזָה הַתְּשׁוּבָה בְּאֵלּוּל, שְׁכֵן סוֹפֵי הַתּוֹבוֹת הֵם בְּגִימְטְרִיָּה אֵלּוּל, וְכֵן דָּרַשׁ הָאֲרִיז"ל אֵת הַפְּסוּק וּבִקְרָתָה אֶת־אֲבִיךָ וְאֵת אִמֶּךָ יָרַח יָמִים, עַל חֵדֶשׁ אֵלּוּל, שֶׁהַבְּכִיָּה טוֹבָה בּוֹ לַתְּשׁוּבָה. וְרֵאשִׁי תּוֹבוֹת הַפְּסוּק עִם וּנְתַנּוּ הֵם בְּגִימְטְרִיָּה תַעֲנֵנּוּ, לְרַמֵּז שֶׁאִם תְּשׁוּבוּ בְּהַשׁוּבָה בְּחֵדֶשׁ אֵלּוּל, תַּעֲנֵנּוּ בְּתַשְׁרִי לְשָׁנָה טוֹבָה. (מחמדי שמים)

תִּצַּא נוֹטְרִיקוֹן אִישׁ צַדִּיק תָּמִים, כִּי הַיּוֹצֵאִים לַמִּלְחָמָה הֵם צַדִּיקִים, שְׁכֵן הֵיטָא וְרַד־הַלְבָב מֵהַעֲבֹרוֹת שֶׁבָּדוּ כָּבֵד לְבִיתוֹ, וְנִמְצָא שָׂרָק צַדִּיקִים גְּמוּרִים יִצְאוּ לַמִּלְחָמָה. (תפוחי חיים)

בַּמִּלְחָמָה הֵיצֵר הַכְּתוּב מְדַבֵּר, וְתַבַּת כִּי נוֹטְרִיקוֹן כְּלִיזֵם, כִּי בְּכִלְיוֹם מִתְגַּבֵּר הֵיצֵר הָרַע עַל־הָאִים וְצָרִיךְ לְהִלָּחֵם בּוֹ. (פחד דוד)

סוֹפֵי הַתּוֹבוֹת כִּי־תִצֵּא לַמִּלְחָמָה הֵם תַּבַּת הַי"א, שֶׁהֵיא נוֹטְרִיקוֹן חַבּוּבֵשׁ אֶת־יִצְרוֹ שֶׁהוּא הַגְּבוּר הָאֲמִתִּי בַּמִּלְחָמָה. (חסד לאברהם)

וְשַׁבִּית שְׁבִיז (שם) - נוֹטְרִיקוֹן וּמִיחֲדִים שֶׁמֶךְ בְּכִלְיוֹם תְּמִיד וְאוֹמְרִים בְּאִתְּכָה שִׁמְעֵי יִשְׂרָאֵל, כְּדַבְּרֵי רַבִּי יוֹחֲנָן בְּשֵׁם רַשְׁבַּי, אָמַר הַקְּב"ה לְיִשְׂרָאֵל, אִפְלוּ לֹא קִיַּמְתֶּם אֵלָּא קְרִיאַת שִׁמְעֵי שְׁחֲרִית וְעִרְבִית, אִי אַתֶּם נִמְסְרִים בְּיָדָם, וְלָכֵן זֹכִים לִידֵי וּנְתַנּוּ ה' אֶלְקֵיךָ בַּיָּדָה. (ברכת אברהם)

הַתּוֹבוֹת כִּי־תִצֵּא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וּנְתַנּוּ ה' בְּגִימְטְרִיָּה מְשַׁבְּחָה לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ, כְּדַבְּרֵי חֲזו"ל שֶׁאִם פָּגַע בָּךְ מַגֵּל זֶה מְשַׁבְּחָה לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ. וְרֵאשִׁי הַתּוֹבוֹת לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ בְּגִימְטְרִיָּה ק"א, שֶׁהַרְוֵצָה לְהִלָּחֵם בְּשַׁבְּחָה לְשִׁנָּה פָּרָקוּ ק"א פְּעֻמִּים, וְיִזְכֶּה שְׂיִתְקַיֵּם בּוֹ וּנְתַנּוּ ה' אֶלְקֵיךָ בַּיָּדָה, בְּתַחֲנִינָה וְתַלְמוּדוֹ בַּיָּדוּ. (איל וצבי)

אֲשֶׁת יִפְתָּרְתָּאָר וְהִשְׁקֵתָּ בָּהּ (כא, יא) - נוֹטְרִיקוֹן אֲרִיזֵי שֶׁפָּתְרָה תַּפְתָּח, פִּי יִגִּיד תְּהַלְתָּח, אֵל תְּשִׁיבֵנו רִיקָם, חֲנִנּוּ וְעֲנֵנוּ שִׁמְעֵי קוֹל תַּפְלַתְנוּ, כִּי בַתְּפֵלָה מִתְגַּבְּרִים עַל־הַיָּצֵר. (אמורי מרדכי)

כִּי בְּגִימְטְרִיָּה שְׁלֹשִׁים לְרַמֵּז לְשִׁלְשִׁים יָמֵי חֵדֶשׁ אֵלּוּל, תִּצֵּא נוֹטְרִיקוֹן תַּקִּיעָה - רֵאשׁ הַשָּׁנָה, צוּם - יוֹם הַכַּפּוּרִים, אֶל־ף - רָמַז לְסַפּוֹת שֶׁנִּקְרָא רֵאשׁוֹן שֶׁנִּצְאָמַר וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בֵּינֵם הָרֵאשׁוֹן, וְשַׁבִּית גִּימְטְרִיָּה הַתְּשׁוּבָה. (אור תורה)

ספורים בפרשה

השב תשיבם לאחיד (כב, א)

רַבִּי אֲבִרְהָם וְעַקְנִיּוֹ, מִיְקַרְיָה בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, הָיָה נוֹהֵג לִקְבֹּץ תִּינוּקוֹת שְׁלִיבֵי־דָבָר בְּשַׁבְּת־קֶדֶשׁ אַחַר הַצְּהָרִים, אֵל בֵּית־הַפְּנִסָּה, וְהָיָה אוֹמֵר עִמָּם פָּרְקֵי תְהִלִּים, מִחֲלֹק לָהֶם מִיְנֵי מִתִּיקָה וּמִסַּפֵּר בְּאֲזִינֵיהֶם סְפוּרֵי צַדִּיקִים וּמִדּוֹת נְאֻצְלוֹת. פַּעַם סִפֵּר לִילְלֵי הַחֶמֶד עַל אִישׁ עֲנִי אֶחָד בְּרִטְוִיבִים, שֶׁמְצָא שֶׁרְשָׁרְתׁ זָהָב יִקְרָה בְּבֵית־הַפְּנִסָּה. בְּקֶשׁ הָאִישׁ לָקִים מִצּוֹת הַשַּׁבָּת אַבְדָּה, וְתָלָה מוֹדְעוֹת עַל דְּבַר הַמְצִיאָהּ, אִךְ בְּמִשְׁךְ שָׁנָה תְּמִימָה לֹא הוֹפִיעַ אֶף אֶחָד לְדַרְשׁ אוֹתָהּ. יוֹם אֶחָד, קָרָא אָדָם אֶחָד אֶת הַמוֹדְעָה הַיּוֹשָׁנָה, וְכֹא לְדַרְשׁ אֶת־הָאֲבָדָה עַל־פִּי סַמְנִיָּה. שִׁמְעַת הַמוֹצָא אֶת־הַסְּמִנִּים, וּבְקֶשׁ מִמֶּנּוּ לְהַמְתִּין מַעֲט, עַד שֶׁיִּבְדַּק אִם הַסְּמִנִּים נְכוּנִים. לְאַחַר זְמַן קָצֵר יָצָא וְאָשַׁר כִּי אִמְנֵם הַסְּמִנִּים נְכוּנִים, אֲבָל בְּמִקּוֹם לְהַשִּׁיב לוֹ אֶת־הַשְּׂרָשָׁרְתׁ מִיָּד, בְּקֶשׁ מֵהַמְאֵבֵד לְהַמְתִּין מַעֲט עַד־שׁוּבוֹ. לְאַחַר זְמַן־מָה שֶׁב לְבִיתוֹ עִם מְאֻכְלִים שׁוֹנִים, וְאֲחֵרָיו הִשְׁתַּרְכוּ שְׁמוֹנָה אֲנָשִׁים, אוֹתָם לָקַט מִרְחוּבוֹת הָעִיר וּבְקֶשׁ מֵהֶם לְהַשְׁתַּתֵּף בְּסַעֲדַת מִצּוֹה. אֶף אֶחָד לֹא הִבִּין לְאִיזוֹ סַעֲדָה בּוֹנְתוֹ, אוֹלָם בְּלִם נָטְלוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְהִסְבּוּ לְסַעֲדָה, בְּלִי לְהִבִּין עַל־מָה לְקַמּוֹ. לְפַתַּח קָם בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁלֶּף מִפִּיסוֹ אֶת שְׂרָשָׁרְתׁ הַזָּהָב, וְשָׂאֵל שׁוּב אֶת הַמְאֵבֵד עַל־הַסְּמִנִּים שְׁלוֹ, וְהָרָאָה לְכָל הַמְסַבִּים כִּי הַסְּמִנִּים נְכוּנִים. לְאַחַר מִכֵּן עָצַם אֶת־עֵינָיו, וְאָמַר בְּהַתְרַגְּשׁוֹת "לִשֵׁם יְחִוּד, הִרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לָקִים מִצּוֹת עֲשֵׂה מִרְ־הַתּוֹרָה שֶׁל הַשַּׁבָּת אַבְדָּה", וּמִתּוֹךְ שִׁמְחָה עֲצוּמָה שְׁלִי־מִצּוֹה, נִתַּן אֶת הָאֲבָדָה בְּיָדוֹ שֶׁל הָאוֹרַח. בְּסַפּוּר נִפְלָא זֶה, בְּקֶשׁ רַבִּי אֲבִרְהָם וְעַקְנִיּוֹ לְהַשְׁרִישׁ בְּקֶרֶב צְעִירֵי הַצֶּאֱנָה, אֶת הַשְּׂמִיחָה הַגְּדוּלָה שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ בְּאֶשֶׁר מְקִימִים כְּלִי־מִצּוֹה, וְלֹא לְעִשׂוֹתָהּ בְּלִי בּוֹנָה בְּמִצּוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה.

לאיבא ממזר בקהל ה' (כג, א)

לְאַחַר שְׂרַבִּי אִיזִיל חֲרִיף הַתְּמַנָּה לְרַבְנַת הָעִיר סְלוֹנִים, בָּאוּ אֵלָיו רַבִּים מִבְּנֵי הָעִיר בַּתְּלוּנֹת עַל אֶחָד מִפְּרָנְסֵי הַקְּהֵל, עֲשִׂיר מִפְּלָג וְתַקִּיף בְּדַעְתּוֹ, אָשַׁר מְקַרְבֵּה הוּא לְרִשׁוֹת, וְלָכֵן מִתְעַמֵּר הוּא בְּקַהֵל וְעוֹשֶׂה בָּהֶם כְּכֹל הָעוֹלָה עַל־רוּחוֹ. הַפְּרָנֵס הָיָה מִמְשַׁפְּחָה שְׁפָלָה, וְאֶף רַנְנָה אַחֲרָיו שְׂאִינוּ מִזְרֵעַ פֶּשֶׁר, וּמַעֲזוּלָם אֶף לֹא נִבְחַר לְכַהֲנָתוֹ, אֶלָּא הִמְלִיךְ אֶת־עַצְמוֹ בְּכַח הַזְרוּעַ וְהַמְמוּן. כְּשֶׁבֶא רַבִּי אִיזִיל עָמַד בְּדַבְּרִים עַל הַמְשָׁרָה שֶׁנִּטַּל לְעַצְמוֹ בְּגוּלָה, טַעַן הָלָה בְּחֻצְפָּה וְאָמַר: "הַקְּהֵל - זֶה אֲנִי! נַעֲנֶה רַבִּי אִיזִיל וְאָמַר מִיָּד: "מַעֲשֵׂה בְּשִׁלְשׁוֹה שְׁבָאוּ בְּטַרְנִיָּה לְפָנַי הַקְּב"ה, תַּפְלַת 'עֲלִינוּ לְשַׁבַּח' וְטַעַנְתָּהּ בְּפִיָּה לְמָה קָבַעוּ אוֹתָהּ בְּסוּף הַתַּפְּלָה, וְאֲנָשִׁים הַמְמַהְרִים הוֹפְכִים אוֹתָהּ לְתַפְּלָה חֲטוּפָה; הַסַּעֲדָה הַשְּׁלִישִׁית בְּשַׁבָּת הַתְּלוּנָה עַל שְׂאֵת שְׁתֵּי הַסַּעֲדוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת מְכַבְּדִים בְּבִשְׁרֵי וְדָגִים, וְכֵה אוֹכְלִים רַק בְּזִית חֶלֶה וְדָג מְלוּחֵ; וְכֵן בָּא הָאָסוּר לְבֹא בְּקַהֵל וְטַעַן שֶׁלֹּא הוּא חֲטָא אֶלָּא אֲבוֹתָיו, וּמַדּוּעַ עָלָיו לְהַעֲנִשׁ עַל לֹא עוֹל בְּכַפּוֹ? נַעֲנֶה לָהֶם הַקְּב"ה, וְכֵדִי לְהַפִּיס אֶת־דַּעְתָּם תַּקַּן בָּךְ, אֶת תַּפְּלַת 'עֲלִינוּ לְשַׁבַּח' יִקְבְּעוּ בְּאֲמֻצַּע תַּפְּלַת מוֹסַף שֶׁל הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים, וְיִאֲמְרוּ אוֹתָהּ בְּחִיל וְרַעְדָה. אֶת הַסַּעֲדָה הַשְּׁלִישִׁית וּפְיָסוּ בְּקַהֲלוֹת הַחֲסִידִים הַמְרַבִּים בָּהּ בַּתּוֹרָה וּבְזִמְרוֹת מִיָּד בְּבֹדָה וּמַעֲמָדָה, וְאֵלוּ הָאָסוּר לְבֹא בְּקַהֵל יִתְמַנָּה בְּכַח עַצְמוֹ לְפָרְנֵס קַהֲלַת סְלוֹנִים, וְאִם אֵין הַמְמוּזָר בָּא בְּקַהֵל, יִכְרִיז אוֹתוֹ פְּרָנֵס עַל־עַצְמוֹ וְיִאֲמַר אֲנִי הַקְּהֵל"...

היה היה

השב תשיבם לאהיד

"גאונים רבים הפרתי, צדיקים וקדושים, ומפלם לא ראיתי צדיק גרבי זלמן בהר"ד, שהיה קדש קדשים, עולה תמימה". במלים נשנבות אלו, התבטא רבי שמואל אהרן יודלביץ בעל "מעיל שמואל", על הצדיק רבי שלמה זלמן וספיש, בנו של רבי דוד בהר"ן, שנקרא עלישם אביו הצדיק הנודע רבי נחום לעוי משאדיק, עליו אמרו זקני ירושלים שהיה אחד מל"ו הצדיקים ששתל הקב"ה בדורו, ועל מצבתו בהר הזיתים נחרתו תארים נשגבים ובלתי שכיחים בירושלים של-מעלה: "איש קדוש וטהור, בן שמונה שנה החל לדרש ה', והקדיש פליימי בתורה ועבודה ובתענית וסגופים במסירות נפש, לא פסק פומה מגרסא יום וליל, זכה ללמד וללמד והעמיד תלמידים הרבה". מאז לדתו בשנת תרמ"ד, נבר היה כי מקנת ברבי זלמן נשמה גבוהה ועלאת, ומילדותו התבלט בגנוני קשה ופרישות. שאיפה עזה היתה לו לילד, להתברך מפי רבי יהושע ליב דיסקין מבריסק, אולם אביו שהיה תלמידו של הרב מבריסק, לא החיו בנפשו לבוא ביום גיל ולתסריד לשם-כף את גאון ישראל. מה עשה הילד? המתין לשעת הפשר, ובגיל הסדר לא השיב את האפיקומן לאביו, עד שהבטיח לו שיקח אותו לרבי יהושע ליב כדי להתברך מפי. "מוצא שפתך תשמר", והאב קים את-הבטחתו. באחד הימים, הלך עמו לביתו של הרב מבריסק, אך כשעמד ליד פתח הבית, התמלא רבי דוד חרדה ואימה מרוב הגדול, ופנה לחזר על-עקבותיו. כשראה זאת זלמן הקטן, פרץ בבכי עד שהרבנית מבריסק אמרה: "אם בוכה הוא בשביל להתברך מפי הרב, ראוי הוא באמת לכך", והכניסה אותו אל רבי יהושע ליב. הביט בו הרב מבריסק בעיניו הסהורות, וברכו "הי רצון, שתהיה יהודי אמתי וכשר". ברבתו של צדיק עשתה רשם, והכל נבאו לו גדולות ונצורות.

באחד מימי חל המועד סבות, נפל רבי צבי מיכל שפירא בעל "ציץ הקדש", מגאון ירושלים הנודעים, ואבד את-הכרתו, בעודו יושב בסכתו. נרעשו תלמידיו ובני-ביתו, ואחזו בו כדי להכניסו לביתו, אך לפליאתם התגבר רבי צבי מיכל, שהכרתו טרם שבה אליו כלי, ודרש שלא ימישוהו ממקומו ויותירוהו בספה. ירושלים היתה פמורקה, ועקה גדולה קמה ורבים אצו אל הבתל המערבי כדי לעזר רחמים לבריאיו ושלמותו של הצדיק. עברה שעה ארבה, והפלת הרבים בקעה וקיעים, ורבי צבי מיכל פקח את-עיניו. "חשבתו שהגיעה שעתו", הסביר למקבריו, "ואלו הם רגעי האחרונים, ולכן בקשתי לנצלם עד-תם במצות סבה, ולהוסיף לעצמי עוד מצות לכף המאזנים טרם עלוטי לעמד לפני בית-דין של-מעלה לתן וחשבון וחשבון על פל-מעשיי". לכן בקשתי להתור בספה ולא חפצתי להגנם הביתה", הטעים רבי צבי מיכל באזניהם.

המתפללים שבו מן הבתל המערבי, אחרים חזרו מציוני הצדיקים בהר הזיתים, לשם הלכו כדי לשפך שיח לבריאיו של רבי צבי מיכל הצדיק, אולם הנער זלמן איננו. בדאגה המתונה הוריו ובני משפחתו, ואמרו כי בודאי הרחיק לכת עד מערת שמעון הצדיק, כדי להתפלל שם על-קברו של הבתן הגדול משירי הנכנסת הגדולה, אולם הערב כבר ירד והנער איננו. הביט האב וראה, כי גם הלולב של בנו נעלם, ופליאתו גברה. הלילה עבר, וגם הבקר שלמחרת, ורק בשעות הצהרית חזר הנער. הלולב בימינו, האתרוג בשמאלו, ונעליו מתחת לבית-שחיו. "היכן היית?" תהו בלם, "ומדוע נעלית תחת ידך ולא על-רגליך?" פתח זלמן וספר את-קורותיו: "אמש, כאשר שמעתי את הבשורה הקשה על-עלפוננו של רבי צבי מיכל, הצטערתי מאד והחלטתי לצאת לעיר האבות חברון. יחד עם חברי, כדי להתפלל לרפואתו במערת הפכפלה, ולהרעיש עולמות בקברי אבותינו הקדושים, למען רפואתו של-הצדיק. חברי שכר חמור לרכיבה, וכשהגענו לחברון, עמדנו כל הלילה בתפלה ובתחנונים. לפנות בקר, ירדתי לטבל במקנה של רבי אליהו מני, רבה שלי-חברון, יחד עם מתפללי מנין הותיקין. לאחר שהתפללנו שחרית, עלינו על החמור לשוב לירושלים, והנה באמצע הדרך אני חש כי דבר-מה ארע לנעלים שלי והן אינן נוחות לרגלי. התבוננתי בהן, ולצערי גלית, כי בחשקה שהיתה בבית הטבילה באשמרת הבקר, החלפתי את נעלי עם אדם אחר, ומיד בקשתי מחברי לעצר את-החמור ולשוב לחברון, כדי להשיב את הנעלים לבעליה. אולם החבר סרב לבקשתי, וטען בפני, כי הוא שכר את-החמור ליממה אחת, ואם נשוב לחברון, נאחר את מועד השבת החמור, ונצטרך להכפיל את דמי השכירות. לא היתה לי אפוא הבררה, וחלצתי את הנעלים, שכן שואל שלא מדעת הבעלים דינו בגנול, ולא רציתי להכשל בעון הגזל".

התפעלו בני הבית ממדותיו הנאצלות של בנם היקר, שטרח לנסע עד חברון הרחוקה כדי להתפלל לרפואת הצדיק, ואף חזר יחד את-פלי-הדרך הארבה, כדי שלא להכשל חלילה בשמוש בדבר שאינו שלו, אולם לפתע התערב האב רבי דוד בהר"ן, שצדקתו היתה לשם דבר, ואמרו: "מה תרוץ הוא זה, שיש להשיב את החמור פמועד? היה לך לרדת מעל החמור, להניח לחברך לשוב לירושלים כדי להתזרזר, ולעשות את-דרךך ברגלים יחפות עד-חברון, כדי לחפש את-הנעלים ולהשיבן לו. והרי עליך נאמר מצוה הבאה לידך, אלי-תחמיצנה". "עדין לא מאחר", אמר הנער בתמימות ובטהר-לב, ומיד סב על-עקבותיו כשהוא יחד, הנעלים תחת בית-שחיו, ופנה לעשות את-דרךו וגלי עד חברון, כדי לקים את המצוה הבאה לידו, מצות השבת אבדה....

מאורות

רבי יצחק גאטינו מאזמיר
ליום ההולולא י"ד באבול תקס"ט

מגדולי רבני אומיר, ההכם השלם והכולל פנתרת על-מצבתו שם. תלמידו המובהק היה רבי חיים פלאגי מאזמיר, והוא מזכירו פעמים רבות בספריו בתארי כבוד "אדוני מורי הקדוש", וכן "מורי הרב המובהק". אביו רבי אלקים גאטינו, היה מגדולי רבני אומיר וחבר פכה ספרים, בהם הספר "תועפת רא"ם" על ספר המזרחי לפדוש רש"י, וכן "יצחק רגון" על-הרמב"ם. גם רבי יצחק הלך בדרך אביו להתעסק בדברי רש"י עם דברי המזרחי, כפי שמספר רבי חיים פלאגי: "כד הוינא טליא, בהיותו תלמיד קטן לפני עטרת ראשי, מורי הרב המפלא בעל ספר בית יצחק, דגם הוא אהז מעשה מר אביו הרב תועפת רא"ם, ללמד ככל-שבוע בסדר רש"י ורא"ם והחונים עליו, אז גם אני נכנס חשק בלבי, ונהי לי חבר על הרא"ם בדרך שקלא וטריא בארבה, שהייתי לומד עם אחד מגדולי תלמידיו, והייתי מותב משמו גס-כן פכה דברים טובים ונבוחים". אביו-אביו רבי יצחק, הקדיש את-בנו רבי אלקים לתורה משחר ילדותו, ובשנת תק"ב כאשר פרצה שרפה בעיר אומיר וכל בתי המדרשות שבה היו למאכלת אש, לא חס על-זקנותו בהיותו בן שבעים שנה, ונסע לשלונקי, בה שהה כעשרים חדש, כדי שהבן יוכל ללמד תורה עד שהחיים חזרו למסלולם באומיר. רבי יצחק נודע בגאונותו והכמתו, וכתב חדושי תורה רבים. בין חבריו נמנים: "בית יצחק" - חדושים על הרמב"ם, "בית מועד" - חדושים על מסכתות הש"ס ודרושי, והספר "מינון לשמחה".

יוסיף דעת

תאריך פרץ מלחמת העולם השנייה, י"ז באבול תרצ"ט, חל תמיד בסמוך לפי'ת כ"י-תצא' שבסופה נצטוונו על זכירת מעשה עמלק ומחיתו. בקיץ תרנ"ח, ביקר הקיסר הגרמני וילהלם השני בארץ ישראל, והקהלה היהודית הקימה לכבודו שער כבוד מפואר, ורבים יצאו לקראתו ובירכו עליו "שנתן מבורו לבשר ודם", אולם רבי יוסף חיים זוננפלד, לימים רבה של-ירושלים, לא יצא לקראתו, מפני ששמע מרוב מהר"ל דיסקין, שנפטר זמן-מה לאחר מכן, כי מסורת נירו בשם הגר"א מוילנא כי האומה הגרמנית היא מזרע עמלק, ונתן סימן לכך, שטיבם של העמלקים להתהדר כלפי חוץ ותוכם מלא ארס ושנאה כלפי ישראל. מסופר, כי רבי צבי מיכל שפירא, מגדולי ירושלים ובעל "ציץ הקדוש", התלבט אם לצאת לקראת המלך ולזכות לברכה הנדירה, אך באותו יום נשפך עליו קומקום של מים חמים, והבין כי מן-השמים עיכבו בערו. "חז"ל במגילת דרוש את הפסוק "וממו אל-תפק" - 'זו גרמניה של-אדום' כגורסת הגר"א והיעב"ץ שהוסיף 'זו אשכנז' הגר"ז מבריסק סיפר, כי זקנו רבי חיים מולוויץ הגיע פעם אל הצאר הרוסי בפטרבורג, ובזמן שהמתין לו כבדו שם שני נערים, ואחד מהם סטר בחוצפה על-פי הרב היהודי. כששב רבי חיים לביתו, אמר למקורביו שראה באותו נער את כל הסימנים שקיבל מרוב הגר"א מוילנא, והכיר בו שהוא מזרע עמלק, וחזה כי עם ישראל יסבול צרות רבות מאותו נער. לימים, התברר הנער כצאר ניקולא, שחצר לישראל יותר מכל מנהיגי רוסיה, ועמד מאחורי התוכנית השטנית של הקנטוניסטים. אחרים מוסיפים לספר על רבי חיים, שכבר בעת לידתו של הצאר ניקולא, התנבא כי תמיד להיות צורר היהודים, שכן שמו מתחיל בגו' כמו צוררי ישראל לדורותיה: נמרוד, נבוכדנצר, נבוזראדן ונירון קיסר. רבי אלחנן וסרמן כתב אף הוא בשם רבו "החפץ חיים" כי אנשי ה'יסקציה' - המחלקה היהודית במפלגה הקומוניסטית ברוסיה, בה היו מתבוללים רבים, הם מזרע עמלק.

על־דבר אשר לא־קדמו אתכם בלחם ובמים

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

בִּי־תצא למלחמה על־איבוי - ובדרך רמז תתבאר הפרשה על־יזה הדרך. הנה כִּלְבֵּנו העולם וקיומו, תלוי במעשה עם בני ישראל, אם ייטיבו וירְבִּיחֵם - העולם קים וישמחו השמים ותגל הארץ, גם ה' אלהינו ישמח ויגל בנו, וישר דרכם של־ישראל תלוי בנצחון יצא הרע, ובה הפתוח להעיר האדם, כי ביציאתו מעולם העליון ללוא העולם הזה, יהיה מוכן למלחמה, כי לא יחשב שאין צריך תגברת לנצחון זה, אלא אדרבה, לזו יקרא מלחמה, על־דרך אומרים איזהו גבור? הכובש את־יצרו, שאין גבורה גדולה מזו, ולזה אמר למלחמה בפת"ח תחת הקמ"ד:

ואומר **על־איבוי** - פא להעיר, כי לא מלחמה זו כגבור הלוחם ללכד עיר וכשִׁקוץ במלחמה יפנה וילך לעצמו, אלא באדם הלוחם עס־איבוי, שאם יתשל יקום עליו ותפוחו, כמו־כן אם יתשל האדם מלחם את־האויב, יקום עליו ויאבדוהו מִי־העולם, ומכביהו הפתוח, שהגם שתקוף הוא היצר מכה האנושי, אף־על־פייכן ותגהו ה' בידו. ואומר **ושבית שבוי** - דקדק לומר שבוי ולא אותו, שאין בו ממש עצמו והעדרו הוא המקנה, אלא שבוי פרוש מה ששבה הוא מבחינת הטוב מקד ומכביצא בך בפתויו ובנצחונו שפקה נשמות מעם בני ישראל שבויית בידו:

ואומר **וראית בשביה אשת יפת־תאר** - אמר אשת סמוך, פרוש נשמת אדם, כי אין הס"מ שולט בנפש עד שתדר משה ותפנס באדם ממנו הוא לוקחה בשבי, והנפש תקרא אשה, וקרא לזו **יפת־תאר** כי הנפש יפה עד־מאד אלא שמתנוגת במעשיה הרעים, וכשניצח הצר, אז ישכיל האדם נפשיו מה־יפה ומה־נעימה היא:

המגיד מדובנא, רבי יעקב קרנץ, נודע במשלו הקולעים ובדרשותיו הנפלאות, אשר קדרו כִּלְבֵנו והקסימו את־שומעיהם. נוהג היה לנדד בין הקהלות, לעודד את־העם בדברי נעים, ולהפיח בהם נשמת חיים. ארע פעם, ובערב שבת נקלע המגיד לעירה מרחקת, ושמע את התושבים מספרים זה לזה, כי אמש הגיע לכאן המגיד מדובנא הנודע, ובשבת־קדש לאחר התפלה, עומד הוא לשאת את דבריו הנפלאים בבית־המדרש שב־עירה. הבין המגיד בפקחותו, כי מאן דהו התנזה בתור המגיד מדובנא כדי להאדיר את־שמו ולזכות לכבוד ושכר לא־ילו, אך שתק ולא אמר מאומה. יחד עם בני העירה, נדחק גם המגיד מדובנא אל בית המדרש, שהיה צר מהכיל את־כָּל־התושבים שבאו לשמע את דרשתו של 'המגיד מדובנא', אשר שמו יצא לפניו בכל־הארץ. והנה עלה הלה על הבימה, והחל לשאת את־דרשתו שהיתה מתבלת במשלים מענינים וספורים נאים, שמצאו חן בעיני השומעים. התברר, כי האיש שמע פעם דרשה מפי המגיד מדובנא, שגנה היטב, והחל לסובב בין הקהלות, כשהוא מציג את־עצמו בתור המגיד מדובנא. שומע רבי יעקב את הדרשה הגנובה, וראה כיצד הלה מתכבד על־חשבונו, אולם מחל על־כבודו ולא תבע את־עלבונו. אולם לפתע נחרד והחליט שלא לשתק יותר. היה זה לאחר שאותו מגיד החל לגבב דברי הבאי משלו, שרוב השקפות פסולות ורעיונות בוזים לתוך דרשתו הגנובה, ורבי יעקב נחרד לראות את ההשפעה ההרסנית שהדברים עלולים לטעת בלב ההמון. "חדל מדבריה!" נשמעה לפתע שאגה מפנת בית־המדרש, ולנגד עיניהם הנדהמות של קהל המתפללים, נעמד רבי יעקב וטען: "אני הוא המגיד מדובנא האמתי, ואיש זה אינו אלא איש נוכח ורע מעללים". הם השלכו בבית־המדרש, אלא שהדרשו ענה עזות וטען להפך, כי הוא המגיד מדובנא האמתי ולשוא מטילים בו דפי, וכשראה רבי יעקב כי הקהל נגוד ולא יודע למי להאמין, פנה והציע: "כדי להוכיח מי משנינו הוא המגיד מדובנא האמתי, מציע אני לפתח שני ספרים לפנינו, מבלי לבדק מראש אילו ספרים ובאיזה מקום לפתח, ומי מאתנו שיצליח, תוך כדי דבור וכלי הכנה מראש, להשתמש בשני הספרים כדי להמשיל משל ונמשל, הוא המגיד האמתי". על־אתר הובאו שני ספרים אל הבימה, הראשון סדור שנפתח בפסלחות "מי שענה לאברקה אבינו בהר המוריה הוא יעננו", והשני חמש שנפתח בפרשתו, פרשת בִּי־תצא, בפסוק "לא־יבא עמוני ומואבי בקהל ה', על־דבר אשר לא־קדמו אתכם בלחם ובמים". כלם המתונו למוצא פיו של המגיד הראשון, אולם הוא עמד פאלם לא יפתח פיו ולא מצא את ידיו ורגליו. העינים הפנו אפוא אל המגיד רבי יעקב, והוא פתח את־פיו על־אתר והחל בדרשתו ובמשלו המרתק:

דברי הימים

בט"ו באלול שנת רצ"ה, נפטר רבי משה בן־אלשקר, בעל שו"ת 'מהר"ם אלאשקר' שנדפס, ו'גאון יעקב' על הטור שנתור בכתב־יד. הוא נולד בספרד, והיה בין הגולים בגירוש ספרד המפורסם בשנת רצ"ב. בנודו נסע לצפון אפריקה, אלא שבדרכו נפל בידי פיראטים - שודדי ים, ובדרך נס ניצל והגיע לתוניס. משם נדד ליוון, עבר לקהיר שבמצרים ובה שימש כדיין, ובערוב ימיו עלה לארץ ישראל והתגורר בצפת בין חכמי הנוודים, סמוך לפטירתו עלה לירושלים ובה נפטר ונקבר, הוא נחשב לאחד מגדולי המשיבים והפוסקים בדורו, ומפורסמת היא תשובתו הארוכה שכתב להגן על־הרמב"ם מהשגות רבי שם־טוב אבן־שם־טוב הראשון שנפטר בשנת ק"צ. את תשובתו הוא פותח בשורות אלו: "השגות שהשגתי על ספר האמונות שחבר החכם ר' שם־טוב ו' שם־טוב, הדובר על הרב הגדול צדיק יסוד עולם הרמב"ם ז"ל עתק... אמר משה, קנא קנאתי ליסוד הדת והאמונה, שורש המדע והתבונה, עמוד התורה והחכמה התמימה, ים הדעת והמוזמה דגל התעודה, הנודע בישראל וביהודה, הרב המובהק החסיד הגדול אור העולם ופלאו, מושב היקר ושיאו, הוא קדוש הרמב"ם ז"ל, אשר שמו אותו המורים מורה לחיצי סכלותם, ולתער לשונם ודמונים... שומו שמים, על זאת תאבל הארץ ויושיב בה..."

ב"ז באלול תל"ג, נפטר רבי חיים בנבנישתי מאיזמיר, המכונה החב"ב, בעל "כנסת הגדולה". משפחת בנבנישתי היא משפחה עתיקה ומיוחסת בישראל, שמוצאה מראשי הגולה בבבל כל חי מזורע בית דוד המלך ע"ה. חוקרי הדורות כתבו, כי אחד ממצאצי המשפחה שבספרד, הגיע אל העיר עפשטיין שבמדינת הסו בגרמניה, וצאצאיו נקראו בשם 'עפשטיין', ממנו יצאו גאוני נודעים.

"מעשה בעשירי אחד שהיתה לו בת יחידה, וכשהגיעה לפרקה מצא לה בחור מיוחד במינו. לקראת החתונה הזמנו חטיי העיר, והם החלו להפך מלבושי כבוד לחתן ולכלה, ולכל בני המשפחה. במהלך העבודה, ראה החיט הראשי כי חסר לו מעט בד מסוג מסים, והעשיר שלח את־עבדו אל חנות הבדים שבו היה רגיל לרכש את־בדיו, כדי לקנות את הבד הנחוץ. רכש העבד את־הבד, וטרם יציאתו נתן לו המוכר מאה זהובים כמתנה לחתן, מפני שייבצר ממנו להשתתף בחתונה. ראה זאת עני אחד, וקנה אף הוא מעט מאותו בד שקנה עבדו של־העשיר, והמתין לקבל מאה זהובים, אך המוכר שחק ממנו והסביר לו שהעשיר קונה ממנו באלפי זהובים, ולכן נתן לו מתנה לקראת החתונה. ביום החתונה, נסעו בני המשפחה אל עיר סגורי החתן, יחד עם־כָּל־הבגדים והתכשיטים, המאכלים והמשקאות, ובדרך ארע אסון וכל־הפרפרות טבעו בנהר, אולם האם והכלה נצלו בקשי ונקשו מן־המים בעלפון. אחד המשרתים רץ לספר לאבי הכלה את־האסון, אולם בכסילותו ספר תחלה על המאכלים והמשקאות שטבעו בנהר, ועל המלבושים והתכשיטים, ורק לבסוף ספר על הכלה ואמה שנקשו מעלפות ממי הנהר. לאחר הנשואין, בקש החתן לשקד על־דלתו התורה, אלא שהאשה שהיתה רגילה בתפנוקים, דרשה ממנו לבטל את־זמנו לטיולים ובטלה. החל חזנתו להקניטו, ומנע ממנו מזון, ואף שכר קוסם ומכשף אחד שימית את־חנתו בהקבל פיו. קצה נפשו של החתן וחרז לשיבת רבו, אצלו למד בבחורותיו, וספר לו על־תלאותיו. בא העשיר לחפש את־חנתו, וקונן בפני ראש הישיבה על התנהגותו, אלא שזה הוכיחו על שהוא מרעיב את חנתו הצעיר. להגנתו טען העשיר, שהוא נעשה עני ואין ידו משגת לכלכל את־חנתו. לימים, גרש האיש את־אשתו, נשא אשה אחרת והתמנה לרב של עיר גדולה. כשנולד לו בן, שמחו עמו כל בני הקהלה, וכדי לשמחו הבטיחו לו שימנו את־בנו תחתיו לאחר מלאות ימיו, אך הרב בקש מהם להבטיח לו, כי ימנו את־הבן, גם אם לא יהיה גדול כמוהו. סים המגיד את־המשל, ואמר: "זה באור הפתוח על־דבר אשר לא־קדמו אתכם בלחם ובמים, ואם תאמרו שפא מחמת ענייתם נהגו כך בני עמוני ומואב, אסרן פיצד 'שכר עליך את־בלעם בן־בעור לקללך?' לקלל את־ישראל היה להם פסוק די והותר, רק מעט לחם ומים לא השיגה ידם? ולכן הזכירה התורה קדם את־הענין הטפל שלא קדמו אתכם בלחם ובמים, ולאחר מכן את־העקר ששכרו את־בלעם בן־בעור לקלל את־ישראל, ואם תקשה כיצד אנו מבקשים את זכות אברהם, והרי איננו בדרגתו ולא מוסרים את נפשנו כמוהו? הרי שדומים אנו לאותו רב, שבקש למנות את־בנו תחתיו, גם כאשר לא יהיה בדרגתו, וכך אנו מבקשים רחמים בזכות אברהם אבינו, ומתפללים שהקב"ה יעננו כמו שענה לו בהר־המוריה..."

משבח

אחד מיצירי ירושלים, היה ר' שלמה אליהו פרימן, ששמש במשך שנים רבות כשמש בית הכנסת התרבה בירושלים העתיקה, וכשומר נאמן בקרב רחל שבבית לחם. את זכרונותיו המעניינים העלה עלי-הכתב, ומהם נברות מדותיו הנאצלות וישרותו הבלתי מצינה. בין הספורים הוא מספר על מצות השבת אבדה שזכה לקנים, שלא על-מנת לקבל פרס, ומיד-השמים שלמו לו את-שכרו בעולם הזה והקרן קימת לו לעולם הבא. וכה הוא מספר: 'בשנת כבוש ארץ ישראל בידי הבריטים, בקרו בירושלים כמה חילים יהודיים ששרתו בצבא הבריטי. יום אחד, יצאתי מהעיר לרגל עסקי, וכשהגעתי למלון 'ארנד הוטל', מצאתי ארנק גדול. הרחוב היה דחוק באנשים, ואף אחד לא הרגיש בהשמדת את-המצויאה. הכנסתי את-הארנק תחת מעילי, מבלי לבדוק מה יש בפנים, שכן יראתי לפתח את-הארנק באמצע הרחוב, שמא יבחינו בי. כשהגעתי קרוב לשער יפו, עבר ליד קצין יהודי, וראיתי שפניו חזרות פסיד והוא מחפש דבר שצאבד ממנו. הלכתי אחריו, וראיתי עולה אל-המלון הנוכח, שנקמדם לו מצאתי את-הארנק. אינני יודע עדי-היום מדוע משך אותי לבי לראותו ולהרגיש בצער, אולם עליתי אחריו ושאלתי את בעל המלון מדוע הקצין היהודי בה פרגש, ואמר לי שצאבד ממנו דבר-מה ואינו מספר מה אבד. עליתי לקומה השנייה, דפקתי על-דלתו, וראיתי אדם שנראה כמה נכנסתי ואמרתי, 'לא באתי לבקש ממך שום דבר, אלא לטובתך', ומיד הוצאתי את הארנק הגדול מתחת מעילי. כשהקצין ראה את-הארנק שלו, נפל על-צווארי וביקה מרב שמחה. הוא הזמין אותי לשבת, ונשמה חדשה נכנסה בו. לאחר שפתח את הארנק וראה, פסוק, שאף אחד לא נגע בזה, הוציא שטר כדי לתת לי. אפילו לא שמתי לב כמה היה, חמש, עשר או חמשים לירות, ומיד אמרתי לו להכניס את-הכסף בחזרה לארנק, מפני שעבדו מצות השבת אבדה, לא מקבלים שום שטר. הקצין הודה לי שוב ושוב, ואמר לי שאם לא הייתי בא בעצמי, לא היה יכול למצוא את-הארנק, מפיון שלא היה בו שום סמנים, לא תמונות ולא גרורות אחרים, רק שטרות פסף, וכמוכן שלא שאלתי אותו באיזה סכום מדבר. אחרי שהתאושש, שאל אותי איך ידעתי לבוא אליו כדי להחזיר לו את-הארנק, מבלי שתזכר שם כתבת, וספרתי לו שפאשר באתי בחזרה אל-המקום בו מצאתי את-הארנק, ראיתי את-פניו שהיו לבנות פסיד, והוא משמש בכיסוי, והבנתי כי הארנק שיד לי. הקצין בקש ממני שוב שאקבל ממנו מתנה, אולם אמרתי לו שאפילו פרטה אחת לא אקבל, ולא בכל-יום מזדמנת לי מצוה השוכה כזו של השבת אבדה והצלת נפש מישאראל. אחרי כמה חודשים, שלם לי הקצין על-המצוה. היה זה במוצאי שמחת תורה, וכיסי היו שמונה שטרות של מרגליות וקרות מהסוג המשבח ביותר, אותן בקשתי להראות לתור אחד שהתעניין בדבר. הלכתי למלון אמדורסקי, ושם שמחתי בשמחת התורה, עד ששכחתי מענין המרגליות. בשעה אחת-עשרה בלילה, ראיתי שביסי קרוע והמרגליות נעלמו. ערפן היה כמה מאות לירות מצריות, סכום גדול מאד שלא היה ביכולתי לשלמו, והיתה לי עגמת נפש גדולה, שכן המרגליות היו של אשה אלמנה שפקדה אותן בידי. התחזקתי ולא התראשתי, ובטחתי בה' שיעשה לי נס. יודמתי בחצי הלילה, והלכתי דרך רחוב השלשלת, רחוב בו מתגוררים ערבים רבים, ובמעלה הרחוב נפלתי. והנה אני חש כי ידי נמצאת על מטפחת הדב שלי, ובה כלי-המרגליות. מאות אנשים דרכו עליה במשך שעות הלילה, ואף אחד לא הרגיש בשהיה. חוטי השרשראות היו קרועים מדריסת רגלי העוברים ושבים, אולם כלי-המרגליות היו במטפחת, ואף אחת מהן לא הלכה לאבוד. אמרתי לעצמי, מה רבו מעשי ה', בלם בחקמה עשיתי, ואין הקב"ה מקפח שכר כלי-הגריה ומשלם לאיש כמעשהו.

מטעם

את-חמור אחיך או שורך

(כ.כ.ד.)

במדבר ואולא, כי מצוה אתה להקדים וללכת לסייע בקריקה וטעינה, אף אם בעל החמור הוא שונאה, והטעמים מהפך פשטא מרמזים שצריך להפך רצונה הפשוט שלא לסייע לו ולבטל שנאתה כלפיו. ויש לסייע רק עם בעליו עמו, ולכל נפלים בדרך בזקת קטן, לסייע לו מעט עמו. (מנחת אברהם)

ישף כל-דבר אשר ישף

(כ.כ.ה.)

אמרו חז"ל במסכת בבא-מציאה: תניא, רבי שמעון כריוחאי אומר, מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל להקדים לו שלום, שאסור להקדים לו שלום? תלמוד לומר, כל-דבר אשר ישף, אפילו דבור אסור. ולכן מטעמת תבית נשף בזקת גדול, לרמו שהרבית בה חמורה, עד שאפילו דבור והקדמת שלום אסורים, שהם רבית דברים. (דיוקים על-התורה)

אשר קרה בדרך

(כ.כ.ו.)

בטעמי קדמא ואולא רביעי, לרמו לדברי רש"י שעמלק היה הראשון שהקדים ונא להלחם עם ישראל, באותו ברגליעל שקפץ לתוך האמבטי הירוחת וקרה בגני אחרים. וטעם הרביעי מרמו על שבט דן, שעליו דרשו חז"ל את הפסוק ויזגב דן כלי-הנחשלים אחריו, זה שבט דן, שפלטו הענין מפני שהיו בהם עובדי עבודה זרה, ודן היה הדגל הרביעי והאחרון לנטיעת הדגלים. (פני יוסף)

מדגש

פתגם שגור הוא בפי הבריות: 'מדחציף בלי האי, שמע מנה ממור הוא'. למרות שהפתגם מובא בספרים רבים בשם חז"ל, הרי שהגסח המדויק בבבא מציאה הוא: 'שמע מנה רשיעא הוא'. היתוספות 'יוסיטוב' מביא פתגם זה בפרשו לתענית וכותב 'בדאמרינו', ויתכן שהיתה לו גרסה כזו בגמרא, אך הפתגם נחשב בין הפתגמים השגורים בפייבל, ומקורם אינו מדברי חז"ל, וכעין זה כתב גם הרשב"ם שהם עזי-פנים, על הרבי ר' השיל מקרקא ספרים שלא נשא פנים לעשירים, והסביר פעם בדרך צחות את דברי חז"ל 'כסף משתר ממזרים'. ותמויה, כיצד יתכן ששקף יוכל לטהר אסור מר-התורה? אלא שפתגם שגור הוא שמי שהוא חצוף ועזי-פנים הוא ממור, אולם זה רק באדם עני, אבל בעשיר כבר אמר שלמה ויעשיר יענה עזות, ונמצא אפוא, שהכסף טהור...

ממלך

ההסיד רבי פרוץ מוצקין, מהשנבי משפיעי חב"ד, היה אומר שכל מטריתה של התעודות בין חברים מבקשי ה', היא לחיות את-עצמם בעבודת הבורא ולהחיות אחרים, וכדי לעורר את-ההתלהבות והחיות, שותים מעט משקה חריף. פעם ישב והתעוד עם חברו רבי יחנן גורדון, ונשקפו בלחט בדברי תורה וחסידות. בקש רבי יחנן לטעם מעט לחיים, ואמר בדרך צחות שהוא מעדיף משקה לבן, שהרי נאמר 'עש לבן גות'... נשנה רבי פרוץ לעמתי ואמר: 'כיון הוא, שלא שאיו לתעב גם משקה אדם, שהרי נאמר 'לא-תתעב אדמי, כי אחיך הוא'...

הגרי"ז מבורסק הלך פעם עם רבי איסר זלמן מלצר ברחובות ירושלים, והנה למרגלותם מטפח זרוקה, שנקלה פנאח מביסו של מארדהו. החלו השנים לפלפל ביניהם בדיו 'זקן וינה לפי-כבודו', ובין הדברים אמר רבי איסר זלמן: 'חבל שרובנו החפץ חיים, לא עשה לקוט על חשן משפט ועל הלכות השבת אבדה, כי כזה היינו מוצאים את ידנו ורגלנו בהלכות אבדה המסעפות'. כששמע הרב מבריסק את התאר 'לקוט' מפי רבי איסר זלמן, השתנו פניו, ואמר: 'אספר למר מעשה שהיה בבית אבא (רבי חיים מבריסק). כשעמד ה'חפץ חיים' להעלות על-הכתב את חבורו המפרסם 'משנה ברורה', בא עם כמה קנטרסים מחבורו לאבי, כדי להראות את-מפעלו וזכה לשמע את חות דעתו הגדולה. התפעל אבא מר-החבור הנפלא, עד שגם אני שהייתי בחדר המסוף, נקראתי על-ידו לראות את מלאכת המחשבת של ה'חפץ חיים'. הצתי גם אני בעלי הספר, וקראתי בהתפעלות 'לקוט' מפי שמשע אבא את-דברי, פנה אלי בתוכחה, 'לקוט! זכי זה לקוט? הלא זוהי עבודה גדולה ומלאכת נתוח נושאי הפלים בהלכה, למן הראשון שבראשונים ועד לאחרון שבאחרונים?! וזה נגר מפיו דברי, כי מלה זו נחשבת לפחיתות כבוד לפי רום ערכו של-הספר'. 'ומאז', סים הגרי"ז את-דבריו, 'אינני יכול ואינו מסגל לשמע את התאר 'לקוט', על הספר החשוב הזה'.

אל ביתו של רבי יחזקאל שרגא משינובה, הגיע פעם טיט אחד, ומיד בראותו אותו, אורו פניו של-הרבי. בשמחה עצומה הושיט את-ידו לכיסו, ושלף ממש כמה פפתורים שהיו קשורים בחוט, ומסר אותם מתוך שמחה של-מצוה אל-החניט. התברר, כי לפני זמרה תפר אותו טיט את-מעילו של-הרבי, וכאשר הביאו אליו, מצא בכיס המעיל כמה פפתורים, אותם שכח החניט. מני אז, שמר הרבי את-הפפתורים, ומיד כשצא החניט לקניו, שמח לקנים את מצות השבת אבדה, לה יחל וצפה זמן רב, בה ושמח על שעלה בידו לקניו.

בערב ימיו של ה'ס'ט'פ'ר, רבי ישראל יעקב קניבסקי בעל 'קהלות יעקב', עלה לביתו אדם אחד שהיה מכין 'פתים' לתפילין, כדי להחליף לו את הגידים שהבתים תפורים בהם. עמד הסטיפלר על-גביו, ותוך כדי העבודה נפלה מחט התפירה ונעלמה מן-העין. השתחח הרב מלוא קומתו על-התקוע, והחל לתור ולגשש יחד עם בעל-המלאכה אחר המחט שנעלמה. הצטער אותו אדם על-טרחתו של-הרב, והצטדק שפלי-שונה שלי-המחט אינה אלא פרוטות מעטות, ולא צרי לעמל ולטרח אחריה כל-כך. אולם הסטיפלר המשיך בחפשויו, וטען שרוצה הוא לקנים כזה את מצות השבת אבדה. באמצעות מטאטא, החל לטאט את-כלי-החדר, אולם המחט לא נמצאה. נטל האיט מחט שניה, סים את-עבודת הקדש ויצא מן-הבית. רק התרחק מעט, והנה שמע את-הסטיפלר קורא בשמו, ועוד לא הספיק לשוב את-ראשו, והנה הרב רץ אחריו. 'מה קרה? שאל, ונענה: 'מצאתי את המחט הראשונה, וזכינו, התלה לשם, לקנים מצות השבת אבדה'.

"ביי-היה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו" - למה נעשה בנו סורר ומורה, שפר מר-הדרך והוא מצער את-אביו מולידו? מפני ש"איננו שמע בקול אביו", שהאב עצמו איננו שומע בקול אביו שבשמים, ומדה פגגד מדה, אף בנו איננו שומע בקולו... (תולדות יעקב יוסף)

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

פרשת
בייתצא

מבית
שבת טיש

נושא השבוע: ביומו תתן שכרו

תדפיס
מתוך הספר "מדות טיש"
שיצא לאור בעזרת השם
על פרשות השבוע
עם המדורים הקבועים
והארוכים

משבה

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

מצות "ביומו תתן שכרו" היא אחת ממצוות עשה שבתורה, שהאדם מצווה לשלם שכר שכיר ביומו, ולא להלין את פועלו. חז"ל הפליגו בחמור הענין עד שאמרו: "כל הכובש שכר שכיר, כאלו נטל נפשו ממונו, שנאמר 'ואליו הוא נשא את נפשו', ולבד ממצוות עשה זו, יש גם חמישה לאוים מפרשים בתורה: "לא תעשק את רעך", "ולא תגול", "לא תעשק שכיר עני ואביון", "לא תלין פעלת שכיר אתך עד-בקר", "ולא תבוא עליו השמש". מצווה זו, היא מצווה שאדם דש בעמלו ורבים מזלזלים בהם מחסר ידיעה על חמור הענין. יש רבים אשר מקיימים את כל מצוות התורה בדת, והלכה זו של תשלומי שכר במונו רפי בדם, ויש שנהגו התר לעצמם פארח קבע ומלינים שכר שכיר ואת תשלומי עובדיהם. וכבר צוח על כן ה"חפץ חיים" בספרו "אהבת חסד", וכותב שהסבה לכך היא חסרון הידיעה בהלכות חמורות אלו, "שאלו ידעו מאה, בודאי היו מזדרזים לשלם בזמנם, כדי לקיים מצוה מצוות עשה של 'ביומו תתן שכרו'. וכמו שפלא אחד מיישראל מזדרז לקיים שארי מצוות התלוים בזמן, כשופר וספה ולוב וכיצא בזה, האם ראית לאחד מיישראל שגיח מלבדו על השופר והלוב עד הלילה? ואדרבה כל אחד מיישראל מקדים את עצמו לקיים המצווה בבקר ושמת על-זה, על שזכה לקיים מצוות הבוחר בתורה פדיו, ואלו במצווה זו שהיא גם כן מצוות עשה דאורייתא, והוסיפה התורה בזה גם כמה לאוין בענין זה, פה מתגבר החצר בזה". ולכן ראיתי לחבר אל ההלכות דין תשלומי שכר שכיר, מפני שהוא דבר העומד בראשו של עולם".

בפרשתנו, פרשת כיתצא, ישנן מצוות רבות העוסקות בתקון המדות שבין אדם לחברו, ואחת מהן היא מצוות תשלום שכר שכיר בזמנו, שנאמר "ביומו תתן שכרו". על טעם המצווה כתב רש"י הקדוש בפרושו ל'כסוק זה, שהתורה נתנה לבעל-הבית זמן של עונה אחת, יום או לילה, כדי שיזכר להשתדל ולהשיג כסף לשלם. והרא"ה כתב, שהסבה היא מפני שהשם יתברך חפץ בקיים האדם אשר ברא, וכאשר יאחר האדם את מזונותיו - יאבד גופו חלילה, ולכן צוה לפרע שכר שכיר ביומו, כי אליו הוא נושא את נפשו להתפרנס בו, ונתן גבול של יום אחד, מפני שדרך בני-אדם להתענות יום אחד לעתים. גורי האר"ז"ל היו מוסרים בשמו, שכל מי שמקיים מצווה זו ופורע לשכיר בזמנו, אזי מלבד השכר בעולם הבא, יש לו יתרון גדול אף בעולם הזה, וזוהי שתשפן בגופו נפש קדושה, היא הנשמה היתרה. וזכר לדבר, כי התבות "ביומו תתן שכרו" הן נטריקון 'שבת', וכשם שבשבת שוכנת נשמה יתרה בגופו של אדם, כך גם במי שמקיים ופורע פעלת שכיר במועדו. ואם התמהמה מה ענין זה אצל זה? ומדוע מי שמשלם שכר שכיר זוכה לקבל נשמה יתרה? הסביר זאת הרב הפג"ו רבי משה גלנטי מצפת וירושלים, ראשון החכמים שהתמנה לתפקיד הראשון לציון, באופן נפלא. הרי הראשון שאזכה לקבל את הנשמה היתרה, היה אדם הראשון, שקבל אותה בשבת הראשונה לאחר בריאתו. ובאותה שעה, קבל את הנשמה כעין שכר שכיר על-עבודתו ביום הששי, שטרח וזרע וקצר בעולם, והקב"ה שהוא בעל-הבית בעולם, נתן לו את שכרו באמצעות הנשמה היתרה עוד באותו יום בערב שבת, שהרי הנשמה באה לאדם בכל-יום ששי לאחר חצות היום ואילך.

בעל "לקוט יצחק", רבי יצחק זולר מנרשה, דרש את הפסוק "ביומו תתן שכרו" על תפקידו של האדם בעולם. שס"ה לאוין יש הרי בתורה, והאדם שכיר-יום הוא, ואם-כן עליו למלא את חקו במצות. שאם לא יעשה כן, ויקרא עליו אלה"ה, היום עצמו יהיה עומד ותובע מאת ה', את חקו ועלבונו. ובדרך דרש זו, עמדו רבים ותמהו, כיצד נוכל להבין את דברי חז"ל שקבעו "שכר מצווה בהאי עלמא ליפא"? והרי פסוק מפרש הוא בתורה "לא תלין פעלת שכיר", ואם-כן כיצד מלין הקב"ה, כביכול, את שכרנו על-המצוות, ולא משלם לנו רק בעולם הבא? ונמצאו פרושים רבים ונפלאים לתמיהה זו, ביניהם באורו הקולע של הרבי ר' השיל מקרקא וגאונים נוספים, שמי ששכר פועל על-ידי שליח אינו עובר בבל-תלין, ומכיון שהתורה נתנה לנו בידי משה, שלחו של הקב"ה, לא חל דין זה של תשלום שכר שכיר בזמנו. ועל-פי זה היה רבי יהודה מאיר מויישווא מסביר בדרך דרוש את דברי חז"ל במסכת סנהדרין: "כל-ישראל יש להם חלק בעולם הבא", וסמוך לזה נאמר: "משה קבל תורה מסיני". מה ענין זה אצל זה? אלא תשובה יש פאן לתמיהה, מדוע מקבל כל אחד מיישראל את חלקו רק בעולם הבא? והרי לפועל יש לשלם את שכרו ביום עבודתו, "ביומו תתן שכרו", ואם-כן היה צריך לשלם לנו את שכרנו על-המצוות בעולם הזה? ועל-כך באה התשובה: "משה קבל תורה מסיני" - הרי התורה נמסרה לנו בידי שליח, ועל-ידי שליח אין מחייבים לשלם את השכר ביומו. אולם, מצווה אחת קבלנו הרי מפי הגבורה, והיא מצוות האמונה של הדברות הראשונים: "אנכי ה' אלקיך" ו"לא יהיה לך". ונמצא אפוא, שעל מצוות האמונה משלם הקב"ה את שכרנו בעולם הזה, וכן אמרו חז"ל: "כל-מה שיישראל אוכלים בעולם הזה, אינו אלא בשכר האמונה".

בדרך אחרת מפרש בעל "פרדס יוסף", שהרי כל הגלות פלה אינה אלא כלילה אחד, כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול, ותשלום השכר הוא אפוא בבקר, בזמן הגאולה, ונמצא אפוא שהקב"ה לא מלין את שכרנו, אלא מצפה לגאלנו ולשלם את שכרנו ללא עכוב. והיה רצון, שבמהרה נזכה לכך.

"ביומו תתן שכרו"

אמרו חז"ל, שהאדם הוא בכל-יום בריה חדשה.

ואם-כן, בכל-יום הקב"ה נותן לו מתנה הנם

- חיייו באותו יום...

(פנים יפות)

נמשל

למה הדבר דומה

הכפלה תמידיתם וגדלה שבעתים. התברר, כי האח הצעיר יושב אִמְנֵם בְּסִמּוּךְ לְאֶדוֹן, אוֹלָם יְדֵי נְתוּנוֹת מֵאֲחֻרָי גָבוּ וְאִינוּ נוֹטֵל חֵלֶק בְּסִעְדָּה. בְּעֵינֵי הַבַּיִט עַל מַגְשֵׁי הַפְּזוֹן הַעֲמוּסִים שֶׁעָמְדוּ עַל-הַשְּׁלֶחַן, וְנִכַּר הָיָה כִּי הוּא בּוֹלֵעַ אוֹתָם בְּרַעֲבַתְנָתוֹ וּמִשְׁתַּזְקֵק בְּכָל יְמֵי נַפְשׁוֹ לְטַעַם מֵהֶם, אֲלֵא שֶׁמִּשְׁהוּ מוֹנֵעַ בְּעֶדוֹ מִלְעֲשׂוֹת זֹאת.

"מִדּוּעַ אֵינָהּ אוֹכֵל?" הִתְפַּלֵּא הַמְּסַבִּים, וְהִלָּה הַשִּׁיב כִּמְעַט בְּלִחְיָשָׁה, בְּשִׁעָה שְׁדוּגָשׁ יֵצֵא לְזִמּוֹן מֵהַמְּקוֹם: "הָאֶדוֹן צִוָּה עָלַי לְהִסָּב יַחַד עִמּוֹ וְעִמָּכֶם בְּסִעְדָּה, אוֹלָם הוּא אָסַר עָלַי לְאָכֵל אֲפִלּוּ פְרוּר אֶחָד מִכָּל הַמַּעֲדָנִים הַמְּנֻחָיִם כָּאֵן". כִּלְמֵ הַבַּיִט זֶה עַל-זֶה, וְאֶחָד אָמַר: "אֵינֶנִּי מִתְפַּלֵּא עַל אֲדוֹנִי, שֶׁכֵּן בְּכָהּ מִבְּקֵשׁ הוּא לְהַעֲנִישׁ אֶת שְׁנֵי הַעוֹבְדִים עַל הַתְּרַשְׁלוּתָם וְחֹסֵר אַחֲרֵיהֶם, אוֹלָם תְּמִימָה אַחַת מְנַקֶּרֶת בְּמֹחִי. הֲרֵי אֵת הָאֵחַ הַמְּסַב כָּאֵן עִמָּנוּ, יֵשׁ לְהַעֲנִישׁ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר אֵת אֲחִיו הַבּוֹגֵר, שֶׁלִּפְחוֹת נִשְׂאָ מְעַט בְּעַל שְׁהוּטֵל עֲלָיו, וְאֵם כֵּן מִדּוּעַ הַעֲנִישׁ דּוֹגֵשׁ דְּוָקָא אֵת הָאֵחַ הַגָּדוֹל בְּעֵנֶשׁ כֹּה חֲמוּר, וְהוֹשִׁיבוֹ בְּחֶדֶר מְבֻדָּד, וְאֵלּוּ לְאֲחִיו הַצָּעִיר שֶׁהִתְנַהֵג בְּהַפְקָרוֹת מְחַלְטָה, הַתִּיר לְהִסָּב עִמָּנוּ?" אֵת מְלוֹתָיו הָאֲחֵרוֹנוֹת, הַסְפִּיק דּוּגֵשׁ לְשִׁמּוֹעַ עִם שׂוֹבוֹ, וְכִלְמֵ נִשְׂאוֹ אֶת-עֵינָיִהֶם לְשִׁמּוֹעַ אֵת תְּשׁוּבָתוֹ. "מָה לָכֶם תְּמַהִים?" אָמַר דּוּגֵשׁ, וְנִכַּר הָיָה שֶׁהִמְתִּין לְשִׂאָלָה וְחִפְשׁ אֶת-הַהִזְדַּמְנוֹת לְהַסְבִּיר אֶת-מַעֲשָׂיו. "הֲרֵי הַעֲנֵשׁ שֶׁל יְשִׁיבָה לֵיד שְׁלֶחַן עֲמוּס מַעֲדָנִים, גָּדוֹל לְאֵין עֶרְךָ מֵאֲשֶׁר אֲדָם הַיּוֹשֵׁב לֵיד שְׁלֶחַן רֵיק, וְאֵין לְפָנָיו מֵאֲמָה. הָאֵחַ שִׁיִּשֵׁב כָּאֵן וּמְנוּעַ מִלִּיהָנוֹת מִכָּל הַמַּאֲכָלִים הַעֲרָבִים, אֲשֶׁר הַנִּיחּוֹחַ הַעֲזָ שְׁלָהֶם מִכָּה בְּאִפּוֹ וּמְעוֹרָר בּוֹ תַּאֲבוֹן רַב, גָּדוֹל בְּהַרְבֵּה מֵעֲנִישׁוֹ שֶׁל אֲחִיו, שֶׁלֹּא מְרִיחַ אֵת הַמַּאֲכָלִים, לֹא רוֹאֵה אוֹתָם, וְלֹא יוֹדֵעַ כִּלְכָל שֶׁהֵם קְמִיִּים". "עַכְשָׁיו תְּבִינֵנוּ אֲפֹא", סִים דּוּגֵשׁ אֶת-הַסְּבִירוֹ, "מִדּוּעַ עֲשִׂיתִי כֵן, וְמָה בְּקִשְׁתִּי לְהוֹכִיחַ לָכֶם בְּהַפְרָדָה שֶׁבְּצַעֲתֵי בֵין הָאֲחִים".

הנמשל

בְּמִשְׁלַל נִפְלָא זֶה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעַל הַסְּפָר "חֶסֶד וְרַחֲמִים", כְּדִי לְהַסְבִּיר אֵת סְמִיכוֹת הָאֲזָרוֹת שֶׁל "לֹא תַעֲשֶׂק אֶת-רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל", עִם "לֹא תִלֵּן פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֲתָךְ עַד-בֶּקֶר". וְהֲרֵי לְכַאוֹרָה הַעוֹשֶׂק וְהַגְזֵל נוֹטֵלִים מִן-הָאֲדָם אֶת-שְׁלוֹ וְאֵינֶם מְחִזְרִים לוֹ לְעוֹלָם, וְאֵלּוּ הַמְּלִין שְׂכִיר אֵינוּ גוֹזֵל אֶת-כְּמוֹנוֹ לְחִלוּטִין, אֲלֵא רַק מְעַבֵּב אֶת-הַתְּשׁוּלָה לְזִמּוֹן מָה. וּמִדּוּעַ דּוּמָה הוּא אֲפֹא לְגִזְלָן? הֲרֵי לְכַאוֹרָה אֵין כָּאֵן אֲלֵא עַכּוֹב מֵהַתְּשׁוּלָה, כְּמוֹ שְׂרָבִים מִתְרִים לְעַצְמָם לְהַתְנַהֵג כֵּן! אֲלֵא שְׂדוּמִים הֵם לְאוֹתָם שְׁנֵי אֲחִים שֶׁנִּעֲנְשׁוּ עַל-יְדֵי אֲדוֹנָם, וְאֵם אֲמֵנָם גָּדוֹל צִעְרוֹ שֶׁל-הַנְּגוּל, שֶׁכֵּן בְּלִיעֵל גּוֹל מִמֶּנּוּ אֶת-כְּמוֹנוֹ, אוֹלָם הוּא מְשָׁלִים עִם מֵר-גּוֹרְלוֹ וְיוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ תִקְוָה לְקַבֵּל אֶת-כְּסָפוֹ בְּחִזְרָה. אוֹלָם הַשְּׂכִיר שֶׁהִתְאֲמַן לְעֲשׂוֹת אֵת מְלַאכְתּוֹ, וְכִלְהִיִּים הָיוּ עֵינָיו נִשְׂאוֹת מִתִּי יְקַבֵּל אֶת-שְׂכָרוֹ, דּוּמָה הוּא לְאוֹתוֹ אֲדָם שִׁיִּשֵׁב לֵיד שְׁלֶחַן עֲרוּךְ לְסִעְדָּה, וּמוֹנֵעִים מִמֶּנּוּ לְטַעַם מִהַמַּאֲכָלִים הַעֲרָבִים וְלִיהָנוֹת מֵהֶם. יוֹשֵׁב הוּא וּמְצַפֶּה לְשְׂכָרוֹ, וְבְעַל-הַבַּיִט מוֹנֵעַ זֹאת מִמֶּנּוּ, וּבְכָהּ מִבְּבִיר אֵת צִעְרוֹ עֲשִׂרֵת מוֹנֵים. וְלָכֵן דְּמַתָּה הַתּוֹרָה אֶת-הָאֲסוּר שֶׁל "לֹא תִלֵּן" עִם עֵשֶׂק וְגִזְלָה, לְלַמֵּד אוֹתָנוּ כְּמָה יֵשׁ לְהַתְרַחֵק מִכָּה וְלְהַתְנַהֵג בִּישֵׁר וּנְאֻמָּנוֹת.

עֲשִׂיר מְפֻלָּג הָיָה דּוּגֵשׁ הַנְּגִיד וּמִן-הַשְּׂמִים הָאֵירוֹ אֵת מְזֹלוֹ הַטּוֹב. חֲרוּץ גָּדוֹל הָיָה, וְאֶת-כְּסָפּוֹ לֹא עָשָׂה מִישִׁיבָה עֲצֵלָה בְּחִבּוּק יְדֵים. תְּדִיר הָיָה חוֹזֵר עַל דְּבָרֵי קְהֵלֶת: "מְעַט שְׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת מְעַט חֵבֵק יְדֵים לְשִׁפְב", וְהָיָה אוֹמֵר כִּי "הַכְּסִיל הַחֵבֵק אֶת-יְדָיו וְאֵכֵל אֶת-בֶּשֶׂרוֹ" סוֹפּוֹ שֶׁהוּא מִשְׁתַּכֵּר אֶל-צְרוּר נְקוּב וּמַעֲלָה חֶרֶס בְּיָדוֹ. דּוּגֵשׁ הָיָה נֶאֱדָה דוֹרֵשׁ וְנֶאֱדָה מְקַיֵּם, וּמִדֵּי בְקָר הָיָה מְשָׁפִים קוּם עוֹד בְּטָרֵם הַנְּצִיחָה הַחַיָּה, וְלֹא-חֵר תְּפִלָּה בְּמִתְיַנּוֹת וְנֶאֱכִילַת פֶּת שְׁחִרְתִּי, הָיָה פּוֹנֵה לְעַסְקָיו בְּמִלֵּא הַפְּרִיז, וְעַמֵּל קִשּׁוֹת בְּלִי לְתַת מְנוּחָה לְעַפְעָפָיו. שִׁעָה קְבוּעָה הִיְתָה לוֹ, אוֹתָהּ הָיָה מְקַדֵּשׁ לְצָרְכֵי צְבוּר, מְסִיעֵ לְעֵנִיִּים וְדָלִים, מְטָה אֲזִנוֹ לְמַרְיִנְכָשׁ, וּפּוֹתַח אֶת-יָדוֹ וְלָבוּ בְּתִמְיִכָה הַגּוֹנָה וּמְאִירַת עֵינָיִם. כִּלְמֵ הָיוּ מְחַבְּבִים אֶת-דּוּגֵשׁ, וְהַעֲלִימוּ אֶת-עֵינָיִהֶם מִהַחֲסוֹן הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה לוֹ, הָיוֹתוֹ אִישׁ קִפְדָּן, שֶׁדָּרַשׁ מִכָּל-הַסּוֹבְבִים אוֹתוֹ לְהַתְנַהֵל לְפִי רְצוֹנוֹתָיו וּלְמִלֵּא אַחַר כָּל-דְּרִישׁוֹתָיו הַקְּפִדְנִיּוֹת. בְּדֶרֶךְ כָּל שְׁמֵר דּוּגֵשׁ עַל אֲרֶשֶׁת רְגוּעָה וְשִׁלּוּהוּ, אוֹלָם כְּשֶׁהָיָה רוֹאֵה אֲנָשִׁים בְּטָלִים, הַמְּכַלִּים אֶת-יְמֵיהֶם בַּהֶבֶל וּמִשְׁחִיתִים אֶת-זְמַנָּם לְרִיק, הִיְתָה חֲמָתוֹ בּוֹעֶרֶת, וְלֹא הָיָה חוֹשֵׁב מֵהֶם אֵת שִׁבְט בְּקָרְתוֹ עַל-עֲצֵלוּתָם הַגָּדוֹלָה וְחֹסֵר הַמַּעַשׂ שְׁלָהֶם, שֶׁמִּבְּיָא אוֹתָם לִידֵי עֵנִי מְחַפֵּיר וְהַזְדַּקְקוֹת לְבָרִיּוֹת.

שְׁנֵי עוֹבְדִים נְאֻמִּים הָיוּ לוֹ לְדוּגֵשׁ, שֶׁעָבְדוּ אֶצְלוֹ שְׁנֵים אֲרֻכּוֹת, וְאוֹתָם חֲבַב בְּגִלְל מְסִירוֹתָם וּנְאֻמָּנוֹתָם הַרְבֵּה. הָיוּ אֵלּוּ שְׁנֵי אֲחִים, שֶׁהִתְיַתְמוּ בְּלִדּוֹתָם וְנוֹתְרוּ בּוֹדְדִים בְּעוֹלָמָם לְלֹא מִכָּר וְגוֹאֵל, וְדוּגֵשׁ אֲמַץ אוֹתָם כְּבָנָיו, וּכְשֶׁגָּדְלוּ הַכְּנִיסָם לְעַסְקָיו. יוֹם אֶחָד, הַחֲלִיט דּוּגֵשׁ בְּעֲצַת רוֹפְאָיו, לְנַסֵּעַ לְמִדְיָה רְחוֹקָה, עַל-מְנַת לְנוּחַ מְעַט מֵעֲמָלוֹ הַמְּפָרָה. אֵת עַסְקָיו הַקְּמִיד בִּידֵי שְׁנֵי הָאֲחִים, כְּשֶׁהוּא חוֹזֵר וּמִשְׁנֵן בְּאֲזֵינָהֶם עַל הָאֲחֵרִיּוֹת הַגָּדוֹלָה שֶׁהוּא מְטִיל עֲלֵיהֶם. שְׁבוּעוֹת אֲרָכִים יָשַׁב דּוּגֵשׁ בְּעִיר הַנְּפִשׁ, נִהְנֶה מִהָאֲוִיר הַצָּלוּל בַּיָּם, וְנָתַן מְנוּחָה לְעַצְמוֹתָיו הַדּוֹאֲבוֹת. וְהִנֵּה חוֹזֵר דּוּגֵשׁ לְבֵיתוֹ רַעֲנָן וְאֵלּוּ מְרִץ, וְכִשְׁהַחֵל לְבַדֵּק אֵת מִצַּב עַסְקָיו, חִשְׁכוּ עֵינָיו. הַתְּבַר, כִּי שְׁנֵי הָאֲחִים נִצְלוּ אֵת הַעֲדְרוֹתוֹ וְכִבְּטָה וְחֹסֵר מְעַט וְיָשְׁבוּ כִּמְעַט מִבְּלִי לְנִקְיָ אֲצִבַּע. אוֹלָם בְּעוֹד הָאֵחַ הַגָּדוֹל נִשְׂאָ מְעַט בְּעַל וְהַשְּׁגִיחַ עַל שְׂאֵר הַפּוֹעֲלִים שֶׁעֲשׂוּ אֵת מְלַאכְתָּם כְּרָאוּי, הַתְּבַטֵּל הָאֵחַ הַצָּעִיר לְחִלוּטִין, וְיָשַׁב לְשִׁתּוֹת לְשִׁכָּרָה בְּלִי אַחֲרֵיּוֹת וּמְתוּבָה הַפְּקָרוֹת מְחַלְטָה. חֲמָתוֹ שֶׁל-דּוּגֵשׁ בְּעִירָה בּוֹ, אוֹלָם לֹא הִגִּיב מֵאוּמָה. בְּעִרְבוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, צִוָּה דּוּגֵשׁ לְעַבְדָּיו לְהַכִּין מִשְׁתֵּה גְדוֹלָה, אֲלָיו הִזְמִינוּ כָּל-הַעוֹבְדִים, וְבוֹ הִגְשׁוּ מִיֵּטֵב הַמַּאֲכָלִים וְהַמַּעֲדָנִים, בְּלִי לְחֶסֶד בְּשׁוּם הוֹצָאָה וְטְרַחָה. וְהִנֵּה הַגִּיעַ זְמַן הַמִּשְׁתֵּה, וְהָאוֹלָם הַחֵל לְהַתְמַלֵּא בְּכָל עוֹבְדֵי הַמְּפַעֵל, שֶׁנִּדְהָמוּ לְמִרְאָה שֶׁפַע הַמַּאֲכָלִים שֶׁלִּפְנֵיהֶם. בְּרֹאשׁ הַשְּׁלֶחַן יָשַׁב כְּמוֹבֵן דּוּגֵשׁ הַנְּגִיד, אוֹלָם לְפִלְיָאֵת כִּלְמֵ, יָשַׁב בְּסִמּוּךְ לוֹ רַק הָאֵחַ הַצָּעִיר מִבֵּין שְׁנֵי עוֹבְדָיו הַנְּאֻמִּים. כְּשֶׁהַחֵלוּ הַמְּסַבִּים לְחַפְשׁ אֵת הָאֵחַ הַגָּדוֹל, מְצַוָּהוּ יוֹשֵׁב בְּגִפּוֹ בְּחֶדֶר קָטָן וּמְרַחֵק, כְּשֶׁלִּפְנָיו שְׁלֶחַן פְּשוּט לְלֹא מִפָּה, וְעֲלָיו צִלְחוֹת רִיקוֹת לְלֹא מְזוּן. "מִדּוּעַ אֲתָה יוֹשֵׁב כָּאֵן, וְלֹא מְסַב יַחַד עִמָּנוּ לְסִעְדָּה הַמְּפֹאֲרֶת?" שְׂאֵלוּהוּ כִלְמֵ, וּבְמִקּוֹם מַעֲנֶה הוֹרִיד הִלָּה אֶת-רֹאשׁוֹ בְּבוּשָׁה, וְלִבְסוּף פָּלַט: "כֵּן נְצִטְוִיתִי בִידֵי דּוּגֵשׁ אֲדוֹנִי". מְשִׁכּוּ הַמְּסַבִּים אֶת-כַּתְּפֵיהֶם בְּתַמְהוֹן, אַךְ כְּשֶׁחִזְרוּ אֵל אוֹלָם הַסִּעְדָּה,

מְרָגֵל

הַלְכוּת וְהַלִּיכוּת

מתרצה שישלמו לו יותר מאחר, אין בעל־הבית עובר. ויש אומרים, שגם כשהוא מסכים, יש לשלם לו את שכרו ביומו. אולם אם השכיר מתבייש לתבע את שכרו, כמו שמצוי בדרך כלל לשכירים היראים מבעליהם, עובר בעל־הבית על־כל־האסורים.

• אם בא שכיר לעשות מלאכה, והוא מבקש את שכרו מראש, עצה טובה היא לשלם לו את רב השכר, ולהותיר מעט מומון לעת סיום העבודה, כדי שבכך יוכל בעל הבית לקיים מצות "ביומו תתן שכרו". ועוד אפשר לומר לו, כי הפסך נמצא אצלו בתורת פקדון עד סיום המלאכה, וכך יקיימו עמו את המצוה.

• מצות אלו נאמרו גם על אדם גדול כלפי קטן, ואם בקש אדם מילד קטן שיעשה בעבור דבר־מה, והבטיח להעניק לו מטבע או דבר־מתיקה, חייב לקיים את דבריו, ואם לא - עובר בלאו ועשה. ואם לא יתן לו לעולם, עובר בחמשה לאוין ועשה, ופסול לעדות מן־התורה.

• נחלקו הפוסקים אם האסור נאמר גם על פועל נכרי, ויש אומרים שגם עליהם נאמר האסור של "לא תלין". לדעת רבים מקימים על־ידם מצות עשה של "ביומו תתן שכרו", והעושה פן גורם לקדוש שם שמיים.

• חייב זה של תשלום בזמן, אינו רק על פועלים, אלא על כל השכירים והעובדים, וכן שכר הרבנים והמורים, ואסור להלין את שכרם. וכן הדין בשדכן ובמתנה דירות כפי אשר בקשו מהם לעשות את מלאכתם, וכשפאו מעצמם צריך לשלם להם, אך לא עוברים על האסור.

• שכר השכיר קודם לענג שבת של בעל־הבית, וגם קודם לרכישת תפלין ולולב. ואסור לשכר פועל, אם יודע בברור שלא יהיה לו כסף לשלם לו במועדו, אלא אם כן יתנה עמו על־כך מתחלה. ואם לא ישוב לביתו רק בשעה מאחרת בליה, יכין לו את הפסך מראש ויורה לו לטלו בסיום המלאכה, כגון שומרת־טף וכדומה.

• מי שאין לו לשלם לשכיר את שכר פעלתו, מחייב לטל הלוואה כדי לשלם לו, ואם אינו לזה - עובר בלאו ועשה. ואם יש לו מאכלים העומדים למכירה, חייב למוכרם כדי לשלם, ויש אומרים שגם מטלטלין צריך למכור כדי לשלם. וכן אם יש לו שטר גדול לפרט, יעשה פן אפלו אם יפסיד מעט, כדי שיוכל לשלם את שכרו במועד.

• מצוה מן־התורה לשלם לפועל שכיר את שכרו ביומו, שנאמר "ביומו תתן שכרו". ומי שאינו עושה פן, עובר על מצות עשה זו. ויש בו יש גם חמשה לאוים מפרשים בתורה: "לא תעשק את רעך", "ולא תגזל", "לא תעשק שכיר עני ואביון", "לא תלין פעלת שכיר אתך עד־בקר", "ולא תבוא עליו השמש".

• פועל שסיים את עבודתו לפני שקיעת החמה, חייב בעל־הבית לשלם לו את שכרו עד השקיעה, ואם לא שלם לו עד אז, צריך לשלם לו קדם צאת הפוכבים. ואם לא עשה פן, עובר בלאו ועשה. אם סיים הפועל את עבודתו בבין השמשות, ישלם לו לפני צאת הפוכבים, ואם לא - ישלם לו קדם עלות השחר. אם סיים את עבודתו בליה, צריך לשלם לו קדם עמוד השחר.

• אולם אם סיים השכיר את עבודתו בסוף היום או בליה, ואין שהות לשלם לו עד סוף היום, יכול בעל הבית לשלם למחרת, ואינו עובר על "לא תלין".

• פועל לשבוע, או לחדש ולשנה, צריך לשלם לו מיד עם סיום עבודתו. אם נשכר לעשות מלאכה וסיים לפני זמנו ביום, חייב לשלם לו את שכרו טרם רדת הלילה.

• אם כבר עבר היום או הלילה וכבר בטל מצות עשה ועבר על־הלאוים, שוב לא עובר אלא על אסור דרבנן.

• האסור של "לא תלין", הוא רק כאשר לא סכם זאת מראש עם הפועל, ואז מחייב לשלם לו את שכרו. אולם אם התנה עמו מתחלה, שישלם לו רק לאחר שיעבר היום או הלילה, אינו עובר על־האסור. אולם את מצות עשה של "ביומו תתן שכרו" הוא מפסיד, ואותה יקיים רק אם ישלם בזמן.

• אסור לעשק את חברו אפלו כל־שהוא, שנאמר "לא תעשק את רעך". ואיזהו עשק? זה שתחלה החזיק מומון חברו בהתר, אלא שמעכבו בידו, כגון שחייב לו כסף בגלל הלוואתו, או שעבד כפועל ולא משלם שכרו, או שרוצה לשלם ודוחהו בלך ושוב.

• בימינו נהוג לשלם מדי תחלת החדש על־החדש שעבר, ומכיון שכך המנהג נחשב הדבר כתנאי מקדם. אולם אין מקימים בזה מצות עשה של "ביומו תתן שכרו", אבל אין כאן לאו של "לא תלין".

• אם הפועל מוחל על שכרו ולא תובע, ונפר עליו שהוא

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' ובל האמהות

פרשת כי תצא

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

תפלה וברכות בקול - סגולה להצלחה בחנוכה

"כי יהיה לאיש בן סוחר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו" (כא יח')

ידועים הם דברי האר"י הקדוש, כי אף שהקדוש ברוך הוא יודע מחשבות, אנו מקפידים להוציא את מילות התפלה מפיו ואיננו מסתפקים בהרהור הלב, כדי שיתעוררו השומעים את תפלתנו ותפללו אף הם. רמז להקפדה זאת דרש האר"י מן הפסוק בתהלים (קמה כא): "תהלת ה' ידבר פי" - אוציא את מילות התפלה מפי, ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד" - כדי שילמדו ממני השומעים, ואף הם יהללו את ה'.

באותו ענין דרש רבי צבי הירש ממונקאטש בפסוק שלפנינו: **"כי יהיה לאיש בן סוחר ומורה" - על הוריו לדעת כי עבדה זאת נגרמה משום שבנם גדל בבית שבו "איננו שמע בקול אביו ובקול אמו" - התפלה והברכות של ההורים אינן נאמרות בו בקול ובכונה.** **רפארות בניס'**

יש בנותן טעם להביא כאן את אשר עורר הרב הצדיק רבי יעקב מאיר שטקער שליט"א, ראש ישיבת "שער השמים", במקתב חזקן לשומעי לקחו:

"ראוי להניח ברכה בבית ישראל ולחנך את הבנים והבנות לברך ברכות הנהניו בקול ובכונה, וכל בני הבית יענו אחריהם אמן. וכן יהיה נהוג בכל בקר שאחד מבני הבית יברך את כל ברכות השחר בקול ובמנינה, ויענו כלם אחריו אמן. ועל ידי זה תנוח הברכה בבית זה, ולא ישמע עוד שד וטקור בבגולנו." **המבדוק יתברך עמ' סו**

המתפלל על חברו ונענה תחלה

"הקם תקים עמו" (כב ד)

כך היה הצדיק רבי יצחק מוורקא דורש פסוק זה:

"הקם" - אם תרגיל עצמך להתפלל תמיד על טובת חברך, אזי מבקש לך כי "תקים" -

תשעים אמונים כנגד המזיקים

"כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך" (כא י)

ידועים הם דברי החיד"א (מדבר קדומות א ל) ב'שם המקביל רבי אלעזר נחמן פואה כי ענינת תשעים אמונים' ביום מצילה את האדם מן המזיקים. ויש לומר כי ענין זה נרמז בפסוק שלפנינו: **"כי תצא" - ראשית תבות 'כל יום מענה צדי אמונים, ואם תקפיד על כך מנבט לך: ונתנו ה' אלקיך בידך" - תנצל מהמזיקים הבאים להזיקך.** **יפלאות מתורבת'**

תושע אף אתה "עמו", כפי שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ק צב א): **"כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר - הוא נענה תחלה"**.

ברכת 'מה טוב' נותרה על כנה

"ולא אבה ה' אלקיך לשמע אל בלעם ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה" (כג ו)

הנצחון תלוי בתפלה

"כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך" (כא י)

בדרך רמז כתב רבי שלמה אב"ד לובלין:

"כי תצא בגימטריה 'התפלה', מכאן שעקר הצלחתם של ישראל במלחמה תלוי בהתחזקות בתפלה. כפי שאמרו חז"ל (ראה במ"ד כב ג) שכנגד כל חילוי צבא שהיה יוצא למלחמת המצוה, היו שולחים איש שיעמד בתפלה. **ספר הגימטריאות'**

באותו ענין הוסיף ודרש רבי שלמה זלמן ארנר, מראשי מוסדות:

אף מהמשיך הפסוק וניצל למד על חלקה המכריע של התפלה בנצחון המלחמה, שהרי אחד מחלקי התפלה הוא 'פרישת כפיים' כפי שאמר משה לפרעה (שמות ט כט): **"כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה'", ולעבדה זאת רמז כאן הפתוב באמרו: "נתנו ה' אלקיך, וכיצד? בזכות 'בידך' - בפרישת כפיים שבתפלה.** **אבני המוס' - אבן הרמים נט**

'ונתנו' בזכות ו'שבת שבי'

"ונתנו ה' אלקיך בידך ו'שבת שבי'" (כא י)

מלשון הפתוב (לעיל כ ב-ג): **"היה כן רבכם אל המלחמה ונגש לפהו ודבר אל העם; ואמר אלהם שמע ישראל", דרשו חכמים (סוטה מב ב): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל: אפלו לא קימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידים."**

רמז לדבר חז"ל האמורים דרש רבי אברהם צבי ויס זצ"ל אב"ד גנה אחיעזר מן הפתוב בפרשתנו: אם יקומו אויבים להלחם בכם, אף כשאין בידכם די זכיות כדי להנצל מיזם, מנבט לכם: **"ונתנו ה' אלקיך בידך", ובתנאי שמקפידים אתם על: "ושבת שבי" - ראשית תבות: "ומיחדים שמך בכל יום תמיד ואומרים באהבה שמע ישראל" (מתוך תפלת שחרית).** **ברפת אברהם'**

צפרנים פרמז לחמרת החטא

"ועשיתה את צפרניתך" (כא יב)

על פי דברי חז"ל (ב"ר כ"ב) שלפני החטא היה מלבושו של אדם הראשון חלק בצפרן ונאה מברגליות, ואחר החטא נותר לבוש זה רק על צפרני ידיו ורגליו, פרט המקביל רבי מרדכי הפהו מצפת בדרך דרש:

התורה מורה לפית התאר **"ועשיתה את צפרניתך" - טרם הצטרפותך לכלל ישראל, תני דעתך ועשי שבון נפשך; מה עלה בגורלו של אדם הראשון בגין חטאו האחד והיחיד, ומה עליו להיות גורלך אם תמשיך בדרךך הנלוזה, לכן היטיב את מעשך לפני ה'.**

מטעם זה (ראה פרי מגדים רחצ ג בא"א ה) אנו נוהגים להביט בצפרנים בשעת ההכדלה במוצאי השבת, שהרי במוצאי השבת מבקשים אנו בתפלת 'אתה חוננתנו': **"אבינו מלכנו החל עלינו הימים הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל טעא ומגזקים מכל עון". וההבטה בצפרנים יש בה כדי ללמדנו 'קל וחומר': אם אדם הראשון יענש בענש כה חמור על חטא בודד שהיה בו, מה נענה אנו המלאים בחטאים ובעוונות? **שפתי פהו' על התורה****

במסכת סנהדרין (קה ב) דיקו חז"ל מ'מקד שצאמר: "הקללה לברכה" - בלשון יחיד, כי כל ברכותיו של בלעם חזרו ברכות הימים לקללה כשאיפתו הנסמרת, מלבד ברכת: "מה טוב אהלך. יעקב משכנתך. ישראל" (פסדכר כ ה). המתחמט לבתי כנעניות ולבתי מד'רשות (לראש בלך רמז טשע) שנותרה על כנה.

מנזן למדו חז"ל שדוקא ברכה זו נותרה על כנה?

באר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי: בכל ברכותיו התיחס בלעם ל'ישראל בלשון נסתר, כגון: "כי מראש צרים אראנו" (במדבר כג ט), וכן: "ה' אלקי עמו ותרועת מלך בו" (שם כא), מלבד ברכה אחת ויחידה שהשתמש בה בלעם בלשון נוכח: "מה טוב אהלך. יעקב משכנתך. ישראל", לפיכך כאשר נקטה כאן התורה בלשון נוכח: "ויפה ה' אלקיך לך את הקללה לברכה", הבינה הגמרא שהפנה לברכת "מה טוב" המתחמט בלשון הנוכח שבה. **חיון יחזקאל'**

ענינת 'הא שמיה רבא' - הדרך לנצחון היצר

"כי תצא מחנה על איבך" (כג י)

שח האדמו"ר רבי יוסף צבי מגורכוב:

חכמינו זכרונם לברכה הפליגו רבות במעלתה וסגולתה של ענינת אמן. היא שמיה רבא' המעוררת רחמי שמים למעלה ומכפרת עוונותיו של אדם, וכעין מה שהבטיחו חכמים (שבת קט"ב, וכן דרשו בתקו"ז חז"ל קלב א על ענינת אמן): **"כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעו לו גזר דינו"**.

רמז לכך נזכר למצא בפסוק שלפנינו: **"כי תצא מחנה על איבך" - את המלה 'מחנה' תרגם אונקלוס: 'משירתא', מכאן שאם מבקש האדם לצאת למלחמה מול היצר הרע ולנצחו, עליו להקפיד על ענינת אמן. היא שמיה רבא מברך תמיד" - ראשי תבות 'משירתא'.** **אהל יוסף'**

מדוע לא התפללת?!

"ונשמרת מכל דבר רע" (כג י)

דרש רבי שמשון פינקוס:

חלק מחובת השמירה "מכל דבר רע" הוא תפלה ותחנונים לפני הבורא שייטיב בדינו להנצל מהנפיון. אם התרשל האדם מלהתפלל על כך ונקשל - יענש גם על עצם העבדה שלא התפלל. בדרך באר זאת רבי שמשון קמטל נפלא:

מעשה ברופא שמנה כאחראי משמרת בחדר מיון בבית החולים. אתרע מקלו ובאחד הלילות הגיעו לחדר המיון חולים רבים בבת אחת, חלקם במצב קשה ביותר. על אף שהתאמץ בכל כוחותיו, לא הצליח לטפל בכלם וכמה מהם מצאו את מותם, רחמינא ליצלן. כאשר נתבע על רשלנות רפואית, טען להגנתו: **"לכי מה היה עלי לעשות?! השתדלתי מעל ומעבר לכוחותי..."** אף אז הטיח בו השופט: **"אין לי טענות כלפיך על שלא הצלחת לטפל בכל החולים. טענתי אליך היא מדוע לא הזעקת עזרה!"**

כך גם בעניננו; לעתיד לבוא ינסה האדם לטען בנוגע לתורה ולמצוות שבטל כי קשים ונסיונות שעמדו בפניו הם שגרמו לו לחטא. עליו לדעת כי אז יטענו כנגדו: **"למה לא זעקת לעזרה? מדוע לא התפללת לפני הבורא שייטיב בידך לעמד בפניו...?"** **תפארת שמשון'**

ענינת אמן מרבה שלום בעולם

ביום ו' י"ג באבול וחול יומא דהפולא של הגאון הנודע **רבי יוסף חיים מבגד פנל' בן איש חי'**.

כך כתב הגאון על מאמר חז"ל (גזיר סו א): **"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם"**.

ב'אמן' יש חבור של שמות הוי"ו והאדנו"ת, ולכן ענינת אמן כחה רב להרבות שלום בעולם. ולפיכך מרזן ורבוץ שתקנו לברך ולענות אמן ותלמידיהם אחריהם שמעוררים להקפיד על ענינת אמן כראוי, מרבים הם שלום בעולם.

(בן יהודע' גזיר סו א)

גם אני אומר ברכות השחר בחברותא.

הללי נפשי את ה'

"אהלה ה' בחיי" - אם אינו מהלל כשהוא חי, מתי הוא מקלס, לכשימות? והלא נאמר: לא המתים הללו... לה' לכה נאמר 'אהלה ה' בחיי', כל זמן שהוא חי הרי הוא מהלל את ה' (מדרש תהלים קמו).

כחלק מפסוקי זמרה המשמשים הקדמה ופתיחה לתפלת השחרית, משרתו של המזמור שלפנינו: "הללי נפשי את ה'; אהלה ה' בחיי" אומרה לאלקי בעודי, היא לעורר את האדם להלל ולשבח את הבורא יתברך ולהרבות מעשים טובים כל עוד נשמתו ורוחו בקרבו. שהרי לאחר מותו כבר לא יהיה בידו לעשות זאת, כפי שאמרו חז"ל (אבות ד רבא): "פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא" (מעט לעי' תהלים קמו א).

אהלה ה' בחיי

ככמה וכמה אפנים בארו המפרשים את המוסר הטמון בפסוק הפותח את המזמור: "אהלה ה' בחיי" אומרה לאלקי בעודי:

א. לפי דברי הרמב"ם משמעות הצהרת: "אהלה ה' בחיי" היא שהאדם יקדיש את כל מהלך חייו לעבודת ה'. וכך כתב הוא בפרוש החזו"ן "ואתו תעבד" (דברים יו א):

"שתהיה לו בכל עת פעבד הקונו המשרת לפני אדוניו תמיד, שעושה מלאכת רבו עקר וצרכי עצמו עראי, עד שיבא מזה מה שאמרו (אבות ב יז): 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים', שאפילו צרכי גופו לשם עבודת ה-א-ל יהי, (ואף פאשר) יאכל וישן ויעשה צרכיו כדי קיום הגוף לעבד ה'... ויתקנו בכל צרכי הגוף למקרא שכתוב (תהלים קמו ב) 'אהלה ה' בחיי' אומרה לאלקי וגו'".

ב. המלבי"ם (תהלים קמו ב) באר בדרך פשוט כי שני חלקי הודאה טמונים בפסוק זה: "אהלה ה' בחיי" - על עצם קיום החיים, "אומרה לאלקי בעודי" - מלשון 'עוד'. הודאה על התוספת והיתרון שנתן לנו הבורא יתברך מלבד הנחוצי לנו לעצם קיום החיים.

ג. בספר 'תהלה לך ה' (תהלים שם) באר בדרך מוסר: לעמים יכול האדם להתאש מעצמו ולחשב: כיצד תהלה נפשי את ה', הלא מלא חטאים, חסרונות ופגמים אנוכי? על כן אמר דוד המלך עליו השלום: "אהלה ה' בחיי", עצם העבדה שהותירני ה' בחיים, אות היא כי רצוני שאהיה כדי שאתמוך את שפגמתי ואקשר אלי באמצעות שאלהלו בכל מאודי.

בשבת הגדול של שנת תרי"ח, עת שהה הצדיק רבי משה מקוברין על ערש דווי, כשבועים קודם הסתלקותו, ראוהו מקוברין נושא עינים למרום ומבקש: "הללי נפשי את ה'" - יודע אני כי נפשי תמשיך להלל את ה' גם בעולם הבא, עולם הנשמות, אם עש כל זאת מבקש אני מהבורא יתברך: "אהלה ה' בחיי" - רצוני להלל את ה' דוקא בעודי בחיי חיותי בהן העולם (אמרות משה; בסדר התפלה).

חובת הבטחון ומעלתו

המשך המזמור: "אל תבטחו בנדיבים בן אדם שאין לו תשועה" עוסק בחובת האדם לבטח בה' ולתלות רק בו את יבואו, כי בנגוד לבטחון בבורא יתברך שאין בידו מעצור מלהושיע ברב או במעט, לבטחון בבשר ודם אין כל תכלית וקיום.

מעיון בפסוקי המזמור נוכל להוכיח כי שלושה חסרונות מרכזיים יש בהסתמכות AAA על אדם שאין לו תשועה:

הראשון הוא הרצון - יתכן שיצצה האדם בכל מאודו לעזר לחברו, אלא שרצון זה אין לו קיום, כי מחיר תצא רוחו - רוח הרצון תפוג ממנו ויתור לא ירצה להושיעו. השני הוא היכולת - אף אם נותר באדם רצונו הטוב להועיל לחברו, יתכן שיקרה 'שבת אדמתו' ויתור לא תהיה בידו היכולת לעשות מאומה. השלישי הוא הידיעה - אף כאשר יש בידו הרצון והיכולת, עדין זקוק הוא לידיעה ולהשקלה כדי שיוכל להפיק את רצונו אל הפועל, ולפעול בעבור חברו את הטובה הנדרשת לו. והרי יתכן שיעדים ההוא אבדו עשתנותי' - יתברך שמהשבותיו היו שגויות, ובקמקום להועיל לחברו אף הזיק לו.

לפיכך מצויים אנו: אשרי שא-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלקיו - אשרי האיש שאינו תולה יבואו בבשר ודם, שהרי רק לקדוש ברוך הוא 'עשה שמים וארץ' וגו' יש הרצון, היכולת והידיעה המושלמים שיאמצוהם יכול הוא להושיע את האדם. לכן אשרי מי שיש בו את מבטחו כי רק אדם זה יזכה לישועה אמיתית ומשלמת, כזו שיש לה קיום נצחי (כפי עננה פיגו, 'בינה לעמים' - עת האסיר דרוש יז).

מיהו העשיר האמיתי?

מספר על הנדיב רבי משה חיים רוטנברג, אחיו של בעל 'חדושי הר"ם', שפעם הגיע אליו חסיד עני ואביון, ובגדיו מכתב מרבו, האדמו"ר מקוץ וצ"ל. במקתבו בקש הרבי מקוץ מר' משה חיים לעזר לעני המתעמד להשיא את בתו למלך טוב.

בתגובה הגיב לו רבי משה חיים רב אדם ופטרול לשלום. נדהם העני ואמר לו: "היתכן? הרי רק הוצאות הדרך עלו לי יותר מרובי?" אך רבי משה חיים לא הגיב. יצא העני שבור, ובפחי נפש פנה לשוב לביתו.

לא הספיק הלה לפסע עד קצה הרחוב, והנה בעקבותיו שלחו של רבי משה חיים. נגש השליח לחסיד והגניב לו סכום נכבד שהספיק לכל הוצאות החתונה. התפלא החסיד והחליט לשוב ולברך את פשר המלך אצל הרב.

הסביר לו הרב: "כשראייתיך לראשונה ובגדך מכתבו של הרבי, הבנתי כי סמוך ובטוח אתה כי הפסד כבר נתון בכיסך... כה בטוחת בי עד ששכתה שיש בורא לעולם ורק בו עילך לבטח! לפיכך דחיתיך לשעה קלה, כך חיותי שתזכר מיהו הרבון האמיתי ובמי צריך אתה לבטח. ומשאכן כך קרה, הענקתי לך מנדבת די" (אמרות האגדה תהלים קמו).

אשרי שא-ל יעקב בעזרו

הספור שלפנינו נשמע מפי קדמונים, וספר מפי הדרשן רבי מכלוף ח'דאד מוכמי ג'ראב בספרו 'ברכת אב'. בספור זה יש כדי להנחיל מוסר לכל אדם על חובת הבטחון בה' ושל אשים מבטחו בבשר ודם כי רק לה' ה'שועה.

איש היה בארץ ישראל ושמו אלקנה. עשיר גדול היה האיש וכגדל עשרו כן גדל צדקותיו. ביתו היה פתוח לרוחה בפניו כל עני ומר נפש, ובטוב לבו חלק בכל יום מזון ומשקה למשפחות עניים ואביונים.

ברב הימים התהפך עליו הגדל והוא העמד בנסיון העני. מפל רכושו הרב שאבד בעניו רע, נותרה לו עז אחת, מחליבתה מצא הוא כדי מתיתו בדחק רב.

אלא שכעבר זמן מה מתה העז, מקור פרנסתו האחרון, על כן החליט לשים פעמיו אל העיר הגדולה, שם קנה למצא עבודה שתסייע בידו להגדיל את פרנסתו ואולי אף לשוב לגמיו הטובים פמקדם.

בדרכו אל העיר התשב אלקנה לנוח תחת עץ שעמד בצד הדרך, והנה הופיע לפניו איש לבוש בגדים פשוטים והחל לשוחח עמו ולהתענין במעשיו. בצר לו תנה אלקנה בפניו את יגונו, כיצד ידך מדיחי אל דחי, עד שמעשירי מפגל הפך לעני ואביון שתר אחר כל עבודה שיהיה בה כדי להביא טרף לביתו.

אלקנה לא שער בדעתו כי האיש העומד בפניו אינו אלא שלמה המלך עליו השלום אשר בענוותנותו רגיל היה מפעם לפעם לטובב בין ערי מלכותו בבגדי ארץ פשוטים שאינם מסגירים את מעמדו הרם.

כששמע שלמה את ספורו של אלקנה נכמרו רחמיו. הוא הוציא גליון מחיקו, רשם עליו בקלמוסו כמה מלים, תממו בשערה ונתנו לאלקנה באמרו: "לשם מה עליך להתאמץ כל כך כדי לתור אחר פרנסה? מסר נא מכתב זה אל שלמה המלך היושב בירושלים והוא בודאי יענייך בידך נדבה הגונה שיהיה בה כדי להושיעך!"

נטל אלקנה את המכתב מידי המלך וטמנו בין חפציו תוך שהוא מנחף בלבו על אותו איש פשוט החושב כי מכתבו ישפיע לטובה על שלמה המלך הגדול והחכם מכל אדם. חדש ימים חלף מאז אותו מאורע. במהלכו נסה אלקנה את מזלו בכל מלאכה שיכול היה לעסוק בה, וכבר עמד לשוב לביתו באכזבה וביאוש. לפתע נזכר במכתב שנתן בידו אותו אדם, ועלה הרהור בלבו: מי יודע, אולי יש ממש בדברי המלך. ומה אפסידו ובט אנסה!

מתוך מחשבה זו צרר אלקנה את חפציו. במקום לשוב לביתו פנה לעלות לירושלים, מקום מושבו של שלמה המלך. הדרך הייתה ארוכה וכלל לא קלה, אף פעבר ימים מספר מצא עצמו עומד אל מול ארמונו המפאך של שלמה.

בפתח הארמון נצבו שומרים שפגעו מכל זר להכנס. אלא שכאשר הציג אלקנה בפניהם את המכתב ותפלתו מהנדרת בקול משתפף: "ברך עלינו ה' אלקינו את השנה האת את כל מיני הבטחון לטובה, ותן ברכה על פני האדמה"...

כאשר שמע אלקנה את תפלת המלך, חלפה בו מחשבה: אם המלך שלמה בכבודו ובעצמו נזקק לבקש עזרה מהקדוש ברוך הוא, מדוע עלי לפנות אליו בבקשת עזרה, וכי לא עדיף שאפנה ישירות לקדוש ברוך הוא?!

ממחשבה למעשה נעמד אלקנה באחת מפגות העזרה, נפל על פניו והחל לזעק בתפלה לפני השוכן בציון כי יחוס וירחם עליו וישועה מעניו וממצבו השפל. משפסם תפלתו פנה לשוב לביתו מבלי לנשט אל המלך, תוך שלבו סמוך ובטוח בישועת ה' שתבוא אליו כהרף עין.

בחזרו לביתו החל אלקנה לעסוק בחטיבת עצים. מלאכה קשה ומפרכת אשר ספקה לו כדי צרכו בצמאים רב, אך יותר לא הרהר בקשיי הפרנסה כי לבו היה סמוך ובטוח בה' שששפתניו השעה הכוונה יחלצוהו מדלותו.

ביום מן הימים עסוק היה אלקנה במלאכתו הקשה. השמש יקדה על ראשו והעזה קלחה ממנו פלגים פלגים. לפניו עמד עץ רחב וחסון אשר כל נסיונותיו לעוקרו מן השקע עלו בתהו. הגמן והפאמץ הרב שהשקיע אלקנה במלאכתו תחת השמש הקופחת, נתנו בו את אותותיהם והוא חשב להשבר.

במר לבו וביאושו נשא אלקנה את עיניו אל השמים ובקש בדמעות את ישועה ה'. פתאום נעקר העץ ממקומו באחת תוף שהוא חושף תחתי מחלה החצובה במעמקי האדמה. הביט אלקנה אל תוף המחלה ועיניו כמעט והכו בסגורים.

אוצר של ממש התגלה אל מול עיניו הנדמות. מטבעות הזהב הרבים שפלאו את חלל המחלה בשרו לאלקנה כי שמע ה' לתפלתו והושיעו מאפלה לאורה.

מאותו יום נאלף החלה קרנו של אלקנה לעלות מעלה מעלה. מסחרו הלך ופרץ עד ששב הוא למעמדו הראשון ואף יותר מכן.

באחד הימים הזדמן שלמה המלך לעירו של אלקנה בדמות הלך פשוט כמאן, וכאשר שמע מפי בני העיר על העשירי בעל הצדקה המתגורר בעירם בקש לפגשו. משנפגשו לא הכיר שלמה את האיש בהיותו לבוש בגדים חשובים ויקרים שלא תאמו כלל את הופעתו בפגישתם הקודמת. לעמת זאת אלקנה הכיר את המלך שלפניו היטב, וכאשר נזכר במכתב שהעניק לו, ספר לו לפי תמונת הקורות עמו, למן אותו היום שבו מסר לו את המכתב, עד שהבחין בתפלתו של שלמה בבית המקדש, שבגנה גמלה ההחלטה בלבו שלא לפנות לבשר ודם, וכך זכה לישועת ה' בצורה מפלאה ביותר.

כאשר שמע זאת שלמה הודהה מיד בפניו ואמר לו:

"אשרי ואשרי חלקך שבתחת בה'! ברוך ה' אשר לא עזב חסדו ממך והנחך בדרך הנכונה עד לישועה! במעשיך הטובים קימת בנפשי את דברי של אדוני ואבי, דוד המלך עליו השלום, אשר אמר: 'אל תבטחו בנדיבים בן אדם שאין לו תשועה... אשרי שא-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלקיו'".

למען אספרה עמי' נה

גיליון מס' 192 | פרשת כי תצא
תשע"ו שנה ד'

גליון זה יוצא לע"נ האשה החשובה
מרת שרה יהודית בת ר' בצלאל ע"ה
אשת יבלחט"א ר' צבי ישראל קאופמן
נלב"ע י"א אלול תשע"ו
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פשוט על הפרשה

"שלה תשלח את האם וגו' למען ייטב לך והארכת ימים" (כב, ז)

בשילהי חולין (קמ"ב א) תנן לא יטול אדם אם על בנים וכו' ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסור [שאין בה חסרון כיס אלא דבר מועט, רש"י] אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים קל וחומר על מצות חמורות שבתורה. נשאלתי אמאי בעי לק"ו והלא מקרא מפורש הוא לעיל בפרשת ואתחנן (ו', ב' ג) למען תירא את ה' אלקיך לשמור את כל חקותיו ומצותיו וגו' ולמען יאריכון ימך וגו' אשר ייטב לך וכו' ופסוק זה קאי על כל המצוות. וי"ל דהאי קרא מיידי בשמירת כל התורה והמצוות כדכתיב לשמור את כל חקותיו ומצותיו ומפני שבכלל קיום כל התורה איכא נמי מ"ע דשילוח הקן [וכמר"כ מ"ע דכיבוד או"א שגם בו נאמר למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך], אך אכתי לא ידעינן על כל מצוה בפרטות שבזכות זה זוכה לטוב ולאריכות ימים וע"ז בעי ק"ו. (טעמא דקרא)

"לא תקח האם על הבנים"

פירש"י: בעודה על בניה. הנה במנ"ח מצוה תקמ"ה אות א' עלה ונסתפק בלקח האם ללא הבנים, אם עבר בלאו דלא תקח האם על הבנים, ולוקה אפילו בלקיחת האם לחודא, או דדוקא שלוקח האם עם הבנים. ופשיט ליה מלשון רש"י עה"ת בפרשתנו שכתב "בעודה על בניה", וכתב וז"ל: נראה דלא פירש על הבנים, רק מעל הבנים. א"כ מדבריו נראה דאף על האם לחוד עובר בלאו זה ג"כ. ושאלתי למרן שליט"א מהא דכתב רש"י בחולין (ע"ח ע"ב) ד"ה באם על הבנים, "שלוח הקן שהוזהר שלא ליקח שניהם". ומבואר שדעת רש"י שלא דלא תקח הוא בלקיחת האם עם הבנים. והשיב מרן שליט"א, "גם ברש"י בחומש נראה דהכוונה שלא יקח שניהם". ושוב שאלתי למרן שליט"א מהא דחולין (קט"ו ע"א) דפריך הש"ס שילוח הקן ליתסר ופירש"י בחד לישנא שתפסו לעיקר. דכל שילוח הקן ליתסר האם לעולם, ואפילו שלחה, דהא דכל שתיעבתי לך הרי הוא לך לעולם בבל תאכל והרי אסרתיה לך באותה שעה. ואי אמרת דאינו עובר בלא תקח אא"כ לוקח האם עם הבנים א"כ לא נאסרה מעולם לקיחת האם לחודא בל"ת. והשיב מרן שליט"א, "לקח האם על הבנים אבל זכה אח"כ בבנים, ומקרי כל שתעבתי לך דכשרוצה לזכות בבנים אסור ליקח האם ואין האיסור אלא על האם".

(ייש"כ לידידיו החשוב הר"ר ידידיה יוסף שוורץ - רכסים על מסירת הדברים)

עלי שי"ח

"לשון הרע על גוי"

בשכנותו של רבינו, דר יהודי מבוגר שנחלש. בתקופה האחרונה הוא נזקק למי שייסיע לו, בני משפחתו סידרו עבורו פועל גוי שיעזור לו כל הזמן בכל צרכיו, ואכן הגוי מסייע לו מאוד במשך כל היום. באחד הימים דיברו בסביבתו של רבינו על היהודי ההוא ועל העוזר הגוי שיש לו, האיר להם רבינו כי יש משמעות בראשונים שאסור לשון הרע לדבר בגנות אדם. נאמר גם על מי שאינו יהודי, ולא רק על יהודים.

ופתח רבינו לשון הרא"ש (אורחות חיים סימן פ"ג) "אל תוציא דיבה ולשון הרע על שום בריה ולא לזות שפתים ורכילות" משמע מדקדוק לשונו שכתב "על שום בריה" שגם על גוי אין לדבר. ובפירוש של רבינו 'השם אורחותיו' על הרא"ש, מציין רבינו למדרש הנחומא פרשת פקודי סימן ז', על הפסוק בתהילים (פרק נ) תשב באחיק תדבר בבוך אמך - "אמר דוד: אם דברת בעשו שהוא אחיך סופך לדבר בבוך אומתך זה משה רבן של כל הנביאים שדברו בו שנאמר וידבר העם באלהים ובמשה".

והעיר רבינו שזה ודאי שאין איסור דאורייתא לדבר לשון הרע על גוי. והפסוק 'לא תלך רכיל בעמך' נאמר רק על יהודי, וכנראה כוונת המדרש שיש איסור דרבנן וצ"ע.

דבר העורך

כמה פעמים סיים מרן
הגר"ח קניבסקי שליט"א את הש"ס

סיפר לי ידידי החשוב הרב ר' אהרון פסין שליט"א: לפני זמן מה נכנסתי קמיה מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א עם בני היקר אליהו נ"י, וביקש בני לשאול את הרב: כמה פעמים סיים מרן את הש"ס?

והשיב מרן שליט"א: "אני לא עושה חשבונות". אבל הרב סיים כבר יותר ממאה ואחד פעמים...? חייך הרב שליט"א וענה: "אני לא זוכר...". ונראה שבתשובתו יש לימוד גדול לנו, לא להיות עסוקים במספרים והישגים אלא רק לשבת וללמוד ולהשתעשע בדברי תורה כחפץ ה' מעמו!

וזכרתי שנכחתי כאשר ילד כבן 8 הגיע אל מרן הגר"ח שליט"א (חורף התשע"ו), כדי לברכו, ואמר: "הרב, אני רוצה להיות צדיק", חייך אליו מרן שליט"א ואמר לו בהאי לישנא: "אם תרצה - תהיה!".

ובפעם אחרת (סיון התשע"ו), נכנסתי קמיה מרן הגר"ח שליט"א, עם ילד בן 9 שעשה סיום על חמשה חומשי תורה וביקש לדעת אם יש סגולה לזכור את מה שלמד.

והשיב הרב שליט"א: "לחזור". עוד אזכיר אשר ראיתי (תמוז התשע"ו), המראה הנפלא והנהדר החקוק בתודעתי ובכל נימי נפשי, כאשר נכנסתי קמיה מרן שליט"א, לשוחח עמו בענין מסויים ובקשוני בני הבית לישוב לידו. מרן עיין בספר וכתב את חידושו באותה שעה, והיה כ"כ שקוע בתלמודו, שלא הבחין כלל שהתיישבתי לידו ממש. כל אותה העת בחדרו של מרן, כסאות הוזזו, אנשים שהיו בחדרו דיברו אחד עם השני והסתובבו בחדר. ומרן שליט"א? ... לומד ולומד וכלל אינו מודע לנועשה סביבו, על אף שראשו נע ימין ושמאל מהספר למחברת בה כתב את חידושו. ודומה שכך הוא הדבר לא מתוך שבחר להתעלם מהסובב, אלא מתוך שהחליט בלבבו הטהור להתמסר בנאמנות לדבר אחד בלבד שחשוב באמת. מצוי הוא בעולם אחר משלו, עולמו שלו, עולם שכולו תורה. גופו כאן איתנו, אך מחשבתו והוויתו אי שם גבוה מעל גבוה, בעולמה של תורה.

המחזה הנשגב של שקיעות מוחלטת בתורה היה מרומם ונעלה! רק אחרי דקות ארוכות כשסיים לכתוב ענין מסויים, סובב ראשו אלי בפליאה כשלפתע הרגיש באדם היושב על ידו ממש. וכמדומה שזאת כל התורה כולה על רגל אחת: לשאוף לגדלות בתורה, ללמוד ולחזור, ללמוד ולחזור, בעמלות ושקיעות מוחלטת, מבלי לעשות חשבונות. ולהתפלל לסייעתא דשמיא.

בברכת שבת שלום

יצחק זיסלברג (כ"ב)

הערות הקוראים

יום ח' חודש הרחמים אלול

בברכת שנה טובה,

תודה רבה על שהקדשתם חלק מהגליון על ענין חשוב של חכמות היד והפרצוף, ובפרסום דעת מרן שליט"א ע"ז. ראוי להודיע ולהוסיף דעת עוד פוסקים, כמו דעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א שכתב בשו"ת תשובות והנהגות (יורה דעה, סימן תנד): "אין איסור לשאול ולחקור אצל המסתכל בכף היד, שיש יסוד בזה"ק פרשת יתרו "ואתה תחזה" שבגוף האדם בכפות אצבעותיו רמזים למעמדו ולמזלו, מ"מ עליו לידע שאצל עם ישראל הכל תלוי בתפילה ומעשים טובים..." זאת אומרת שנראה שמקור חכמת היד הוא גם אותו מקור של חכמת הפרצוף.

עוד דבר, לגבי "גרפולגיא". יש להעיר מדברי הרמב"ן (בראשית ה' ב') שהבאתם שכתב בתוך דבריו: "וכתב רבינו שרירא הגאון שמסרו חכמים אחד לחברו הכרת פנים וסדרי שרטוטין מקצתן אמורין בסדר פסוק זה "תולדות אדם" ומקצתן בסדר פסוק של אחריו "זכר ונקבה בראם" ... משמע לכאורה ש"שרטוטין" פירוש קיום שבפרצוף וביד. לאפוקי כל דיבור על רשם הכתיבה (הנקרא "גרפולגיא") וצ"ע.

**אני מודה לכם עוד פעם על הגליון הנפלא.
המצפה לרחמי שמים ובכט"ס,
ראובן פריירמן**

לכבוד מערכת דברי שי"ח, שלום רב

ראשית זו הזדמנות להודות על הגליון הנפלא הי"ל מידי שבוע מתורתו והנהגותיו של מרן רבינו הגר"ח שליט"א. רציתי להעיר הערה קטנה על המעשה שהובא בשבוע פר' שופטים באברך שבא לרבינו שליט"א וסיפר שהיה אצל מומחה לקריאת כף היד והלה הזהירו מלעשות צעד מסוים בנושא ממוני, והשיב רבינו על אתר: דע לך שאין בזה ממש, לא צריך לחוש לדבריו כלל וכו', והוסיף רבינו שליט"א שיש חכמה אחרת - חכמת הפרצוף וכו'. והנה משמעות הדברים היא שחכמת כף היד אינה קיימת כלל, והכל המצאה, אמנם באמת אינו כן, ועיין בארחות צדיקים סוף שער יראת שמים שכתב וז"ל, וכן בשרטוט יד האדם ובתאר פניו יודעים עתידות, עכ"ל. ובהכרח שכוונת רבינו היתה שאין צריך לחוש מפני שבודאי בימינו אין מי שיודע חכמה זו, אבל באמת קיימת חכמה זו. וכן כתב בארחות צדיקים שם וז"ל והחכמה הזאת היתה ביד החכמים הקדומים אבל מן האחרונים נשתכחה, עכ"ל.

בברכה מרובה א. מבני ברק

מענייני הפרשה

"והיה מחניך קדוש" (כג טו)

"אמר רבה בר בר חנה בכל מקום מותר להרהר בדברי תורה חוץ מבית המרחץ ובית הכסא, שאני התם דכתיב והיה מחניך קדוש" (שבת קנ).

בספר "צדיק כתמר יפרח" כותב הרב גדליה הוניגסברג שליט"א: אמרתי קמיה רבינו הגר"ח שליט"א בש"ק חיי שרה, שרבינו הגרא"ל שליט"א למד דברי הגמ' בשבת דף קכ"ז. אמר רב יהודה בר שילא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן הכנסת אורחין וביקור חולים ועיין תפלה והשכמת בית המדרש והמגדל בניו לתלמוד תורה והדן את חבריו לכף זכות, ושאל מהו הדבר הכי קשה, ואמר הדן את חבריו לכף זכות, שבדך כלל טבע האדם לחשוב לא טוב על השני.

כנגד זה אמר רבינו הגר"ח שליט"א שאמר כעין זה בגמ' מגילה כ"ח. שאלו תלמידיו את רבי זירא במה הארכת ימים אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני ולא הרהרתי במבואות המטונפות ולא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת חברי ולא קראתי לחברי בחינתו. מהו הדבר הכי קשה? אמר רבינו הגר"ח שליט"א ולא הרהרתי במבואות המטונפות, [ואף דאיכא נמי שלא הלך ד"א בלא תורה ובלא תפילין, בכל זאת זה יותר קשה], ולשאלתי מה עושים לזה, אמר רבינו שמסיח דעתו ע"י שעושה תרגילי חשבון כגון כפול ארבע אלפים, וגם אחרי התרגילים זה עדיין קשה.

אמרתי לרבינו ששמעתי מהגרא"ל ששמע שרבינו חושב על שמות תנאים ואמוראים, השיב לי רבינו שזה חושב בזמן אחר, כשנמצא במצב של אחרי ברכת המפיל, ולפני ברכות התורה אז הוא חושב על שמות תנאים.

כשספרתי כל זה לרבינו הגרא"ל שליט"א, הגיב מיד ואמר שלרבינו הגר"ח שליט"א זה הכי קשה. ואמר שהוא חושב שם שה' אחד, שנראה לו שמותר לחשוב שם יחוד ה', וכמה פעמים דן רבינו בדבר אם מותר להרהר בבית הכסא בעניני אמונה אהבת ה' יחוד ה' ושם מצוות תמידיות, ושוב מצאו בחכמת שלמה בשו"ע סי' פ"ה ס"ב שמותר להרהר שם ביחוד ה', עוד שמעתי מרבינו שפשוט לו שמותר להתחנן שם לה' על מה שצריך שם. עוד שמעתי מרבינו שמתפלל בלב [לא בפה] כשנמצא בבית הכסא שהקב"ה לא יעניש אותו.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יד אלול תשע"ו: הדלקת נרות: ירושלים 6:07 תל-אביב: 6:22 חיפה: 6:14 מוצאי שבת: ירושלים: 7:19 תל-אביב: 7:20 חיפה: 7:20 ר"ת: 7:58

פרשת כי תצא

"ביזמו תתן שכרו"

מופץ השבוע
"בריאות ורפואה" – 95

חיפוש קרוב לכניסת השבת...

סיפר הגה"צ רבי חיים זינצ'יק זצ"ל: פעם ראו את החפץ חיים בערב שבת סמוך לחשיכה, מסתובב באחת הסימטאות והיה הדבר תמוה.

לאחר מכן נודע, כי אחד מפועלי הדפוס שעבד בערב שבת בהדפסת ספרו של הח"ח, נשמט מתחת ידו בעת תשלום השכר, וכדי לא לעבור על עשה ד"ביזמו תתן שכרו" ולא על לאו ד"לא תלין פעולת שכיר", חקר אצל הפועלים על מקום מגוריו ונחפז לביתו עד זמן הדלקת נרות כדי לפרוע לו חובו.

ריח של "לא תלין"...

סיפר הרה"ח רבי אהרן מגיד שכאשר שהה כ"ק האדמו"ר מבעלז – רבי אהרן זצ"ל בבית החולים בהונגריה, שרר קור חזק, שחדר דרך סדקי מנעול הדלת. קרא ר' אהרן לאחד מעובדי בית החולים שיאטום את הסדקים.

והנה בלילה שמע המשב"ק, ר' דוד שפירא, שהרבי גונח ונאנח קשות, מיהר לראות מה אירע. אמר לו הרבי לקרוא לר' אהרן מגיד וכאשר הגיע שאלו הרבי האם שילם לפועל בעד עבודתו, הרי יש חשש של "לא תלין פעולת שכיר".

ענה ר' אהרן: והרי הפועל הוא נכרי. נענה הרבי ואמר, הלא אמרו חז"ל שמפני דרכי שלום יש להחמיר גם אצל נכרי. טען ר' אהרן: הרבי הרי שילם לו, ועוד: הרי מקבל משכורת קבועה מבית החולים.

הסביר לו הרבי: לא על כסף זה כוונתי, אלא על המענק הנוסף שנוהגים לתת לפועל בגמר עבודתו. ואף שבזה אין שאלת "לא תלין" אבל ריח של "לא תלין פעולת שכיר" יש בזה.

בקדושתו של אהרן

לשלם לשכיר לילה פעולתו ביומו לא יאחר משקיעת החמה !

נלמד מהפסוק: "ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו" (פרק כד-טו)

ואמרו חז"ל: מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה: תלמוד לומר: "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר" ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום: שנאמר "ביומו תתן שכרו" (בבא מציעא קי:)

שאלה מעניינת הונחה על שולחנו של הגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל (בעל השואל ומשיב). מעשה באדם שריחם על חייט העיר, שהיה עני מרוד והלך תמיד בבגדים קרועים ובלויים. פנה אותו אדם אל החייט, והצעה נדיבה בפיו: אזמין אצלך חליפה מהודרת. אני ארכוש עבורה בד משובח ואף אשלם לך את שכר התפירה, ואולם החליפה תהיה שלך לשימושך.

החייט, כמובן, התלהב מההצעה הנדיבה. הוא לקח את הבד ועמל במשך מספר ימים לתפור לעצמו חליפה מהודרת, אולם לאחר שהחליפה היתה מוכנה התחמק המזמין הנדיב מן התשלום עבור התפירה. והשאלה היא: האם גם במקרה כזה עובר המזמין על לאו ד"לא תלין"?

והשיב הגר"ש נתנזון עפ"י מה שיש לדקדק ולשאול בלשון הפסוק ויקרא יט-יג) "לא תלין פעולת שכיר איתך עד בוקר" שלכאורה היה לו לכתוב "לא תלין שכר שכיר" שהרי לא את הפעולה הוא מלין אלא את שכרו של עושה הפעולה? אלא בהכרח לומדים מכאן - אומר בעל שואל ומשיב - שהתורה הקפידה על גוף הפעולה שהשכיר עושה עבורו ושעל כך מגיע לו שכר. וממילא כאשר אדם מלין את שכרו של עושה הפעולה עבורו, הריהו בעצם מלין את הפעולה עצמה שנעשתה עבורו. לפי"ז בנידון דידן, הרי גוף הפעולה נעשתה עבור החייט ולא עבור המזמין ועל מקרה כזה לא הקפידה התורה.

לפי יסוד זה, ניתן לתרץ שאלה שהובאה בספרי האחרונים: מדוע אמרו חז"ל "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" הלא הקב"ה צוה בתורתו "לא תלין" ויש בזה לכאורה הלנת שכר?

אכן לפי האמור לא קשה, שהרי כשאדם מקיים מצוות, הוא אינו עושה שום פעולה עבור הקב"ה, ככתוב (איוב לה-ז) "אם צדקת מה תתן לו". וכל מה שעושה אינו עושה אלא עבור עצמו. ובכגון זה לא שייך איסור "לא תלין", כאמור.

לפי"ז, מיישב בעל השואל ומשיב גם את פירושו של הרמב"ם על המשנה "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה" וכו' וחילק הרמב"ם בין מצוות שבין אדם למקום, שעליהם לא מגיע לאדם שכר בעולם הזה, לבין מצוות שבין אדם לחברו שמגיע לו שכר גם בעולם הזה. וצריך להבין מה החילוק ביניהם?

ואולם לאור היסוד האמור מובן, כי מצוות שבין אדם לחברו הרי עושה פעולה עבור חברו, ועל כך יש לשלם לו שכר כבר בעולם הזה כדי לא לעבור על "בל תלין". לעומת זאת, במצוות שבין אדם למקום, הרי לא עשה שום פעולה עבור אותו השכר ועל כן אפשר בהחלט ששכרו ישולם מאת הקב"ה רק בעולם הבא. (עפ"י "כמוצא שלל רב" - ויקרא)

השבת אבידה

מצוה להשיב אבידה [עפ"י סימונים] לבעליה !

נלמד מהפסוקים: "השב תשיבם לאחיך... וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם" (פרק כב-א,ג)

והקישו חז"ל כל אבידה ל"שמלה" מה שמלה מיוחדת שיש בה סימונים ויש לה תובעים, אף כל דבר שיש בו סימונים ויש לו תובעים חייב להכריז [ולהחזיר] (בבא מציעא כז.)

האם מותר לקחת שכר עבור קיום מצות השבת אבידה? בשו"ע (חו"מ סימן רסה ס"א) נפסק: הרואה אבידה חייב להחזיר בחינם, אם הוא בטל. ואולם מהרמב"ם משמע לכאורה שמותר לקחת שכר עבור קיום המצוה שכך כתב בפירושו המשנה (נדדים לג.):

"ומחזיר לו (למודר הנאה) אבידתו בין שהיו נכסי מחזיר אסורין על בעל האבידה או נכסי בעל האבידה אסורין על המחזיר, לפי שהיא מצוה שחייבתו התורה."

ומוסיף הרמב"ם: ואם היה המנהג שהמחזיר אבידה מקבל שכר הרי זה לא יקבל, לפי שמחמת המנהג יצא מחיוב תורה, וכאילו בשביל מה שיקבל החזירה, והרי הוא נהנה לזה שנדר שלא ינהוג בגלל הדבר שמחזיר לו. וגם אם יוותר לו על השכר הנהוג, הרי הוא מהנהג באותו השכר שמוותר לו, ולפיכך מקבלים ממנו את השכר ויפול להקדש."

ושמא י"ל שמנהג הזה שכתב הרמב"ם שמחזיר האבידה מקבל שכר, הוא רק באופן שבאותו מקום בטלים ממלאכתן לצורך ההשבה ולכן מקבלין שכר בטלה.

ובספר אורחות איש מובא על הגאון רבי שמריהו גריינמן זצ"ל שמצא אבידה בעלת ערך גבוה והכריז עליה עד שהושבה לאובד. וביקש האובד להעניק פרס כספי למוצא כאות תודה. אך רבי שמריהו סירב לקבל פרס כל שהוא עבור המציאה. ניסה בעל האבידה לגמול לו בדרך אחרת: הוא הציע לתת סכום נכבד כדי שרבי שמריהו יחלקו לצדקה... אך גם לזה סירב.

ואמנם כששב רבי שמריהו לביתו, נקפו לבו שמא נהג שלא כדון כשסירב ליטול את הכסף לצדקה. הוא הציע חששו לפי החזון איש, שמא ב'עלמא דקשוט', יתבע אותו בעל האבידה על כך שבגלל סירובו נמנע ממנו לתת סכום נכבד לצדקה, אך החזון איש הצדיק והסכים עם סירובו.

נשאל הגר"י זילברשטיין שליט"א מבחור ישיבה שהיה באולם שמחות ומצא שטר של מאה דולר. הוא הרים את השטר לא כדי לזכות בו לעצמו אלא כדי לקיים מצות השבת אבידה. הוא החליט לשם כך להפקידו אצל מנהל האולם שאם יבוא המאבד לחפש אבידתו מסתבר שיפנה למנהל האולם והוא ישיב לו עפ"י סימונים.

אך מה שקרה בפועל הוא שאיש לא בא לבקש אבידתו, והמנהל החליט לזכות בכסף לעצמו ונימוקו עמו: הרי המוצא לא התכוון לזכות בכסף והמאבד מן הסתם התייאש, ולכן זכה המנהל בכסף לעצמו. לכאורה - טען בחור הישיבה - המנהל צודק, אך בכ"ז ביקש לשמוע חוות דעת על הענין.

השיב לו הרב זילברשטיין: המנהל אמנם צודק מעיקר הדין, אך חסר כאן "והלכת בדרכיו" כי כשבן ישיבה מביא לו שטר כסף כדי להשיבו, והוא נוטלו לעצמו אין זה מדרכי הקב"ה.

ברוך המחזיר אבידה לבעליה

סיפר הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל מעשה שאירע עמו בתוקפת השואה: באחד הימים ראה יהודי עשיר שנשלח עם המוני בית ישראל להשרף על קידוש ה' בכבשונות. בראותו כי כלתה אליו הרעה פנה אל רבי חיים וגילה לו כי חסד סכום כסף גדול בבנק שבמדינת שוויץ, ומסר לו סימונים ומספרים שצריך לדעת כדי להוציא את הכסף מהחשבון בבנק. הוא הוסיף וביקש ממנו שאם ינצל מצפוני הרשעים ויפגוש באחד מבניו או מיוצאי הלציו, ימסור להם פרטים אלו כדי שיקחו את שלהם ויתפרנסו בכבוד.

ואכן נטל רבי חיים קרייזווירט את הפרטים. אך שנים רבות לאחר המלחמה לא הצליח למצוא שם ושארית לאותו יהודי. ואף לאחר חיפושים שונים לא עלה בידו למצוא אחד מיורשיו.

עברו יותר מעשרים שנה. רבי חיים יושב בבית המדרש ועמל בתורה, והנה ביום מן הימים נכנס אורח עני מרוד, לבוש בבגדים קרועים ובלויים, והתיישב בקצה בית המדרש ושהה שם בעיר במשך כמה ימים.

במשך ימים אלו שמע רבי חיים את שמו ושם משפחתו, ולאחר בירור קצר נודע לו שהוא בנו של אותו יהודי שמסר לו את מספר חשבון הבנק שלו בשוויץ.

הבין רבי חיים שנזדמנה עתה לידו מצוה גדולה של השבת אבידה בשלימות. הוא ניגש אל האיש וחקר אותו היטב בבדיקות שונות להיות בטוח שאכן הוא באמת בנו של אותו יהודי, ומשמצא כי אמת בפיו, מסר לו את הסימונים והמספרים שהיה צריך לדעת, והלה הצליח להוציא מהחשבון בבנק סכום כסף אדיר שהפקיד אביו שם שנים רבות קודם לכן.

[והוסיף רבי חיים שיש ללמוד מכאן מוסר השכל, שיכול אדם להסתובב עשרים שנה עני מרוד ואינו יודע עד כמה עשיר הוא, כך כל אדם מסתובב בעוה"ז כעני בדעת ומבזבז זמנו, ואינו מודע לאוצר הגדול הטמון בו, הכוחות, הכשרות והיכולות שמשוגל להעפיל בהם לפסגות אם רק ינצלם כראוי].

בידי הוי עובדא

השבה לפנים משורת הדין...

מעשה שהיה בישיבת פורת יוסף: בחור מצא בבית המדרש שטר של חמישים ל"י (סכום גדול בימים ההם). הוא פנה לגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל ושאל אם יכול ליטלו שהרי מפורש בגמרא (ב"מ כד.): המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הרי אלו שלו.

שלף מיד רבי בן ציון מכיסו שטר של חמישים ל"י ואמר לבחור: "קח לך מתנה ממני, ועתה עלה לבית המדרש ותחפש מי איבד את הכסף". עלה הבחור לביהמ"ד ואכן מצא אברך מבוחל מסתובב ומחפש שטר של חמישים ל"י שאבד לו. היה זה אברך עני ומטופל בילדים שלוה חמישים ל"י מקופת הגמ"ח ואבדו לו. מיד החזיר לו הבחור את השטר והשיב את נפשו.

אמר לו רבי בן ציון: "רואה אתה, גמלת חסד עם אדם מישראל! גם אם צדקת מצד הדין, יש לעשות לפנים משורת הדין. אין פירוש "הרי אלו שלו" שאסור להכריז, אלא יש מצבים שצריכים לנהוג בותרנות, לפנים משורת הדין."

האיר המזרח

"הילד ירוויח"...

סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א: מעשה שאירע פעם בבני ברק, כשילד מצא מעות מפורזות, עליהן נאמר בגמרא ש"הרי אלו שלו" ונתברר שהכסף נפל מהגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א. בא הילד להשיבו ורבי חיים סירב לקבלו כי טען שכבר נתייאש מהמעות, וקטן לאו בר-מתילה הוא.

ואולם אביו של רבי חיים, הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי - הסטייפלער זצ"ל אמר לבנו כי הילד הקטן ירויח בכך שיחזיר לו את המעות, כי המעשה יתפרסם וייצא עליו שם טוב. או-אז הסכים רבי חיים לקבל מהילד את הכסף.

"מוציא שפתיך תשמור"

לשמור ולקיים דיבור שהוציא אדם בשפתיו וקיבל על עצמו לקיים!

נלמד מהפסוק: "מוציא שפתיך תשמור ועשית" (פרק כג-כד)

וכתב רבינו יונה ז"ל (משלי ד-כא): הזהיר על הפשיעה בשכחת העיקר מן הנדר וכו' כי מעת שנדר וחייב עצמו בנדר, הוזהר לשום על לב שלא יפשע ולא ישכח, כי הנה הוא יודע כי השכחה מצויה בלבבות בני אדם לשכוח דבריהם אם לא ישמרו אותם בלבד, וכמו שנאמר (קהלת ה-ה) "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצוף האלוקים על קולך" וגו' פירוש: אעפ"י שאתה שוגג בסוף בביטול הנדר, לא תחשב לך שגגה, כי הנה פשעת, באשר לא שמרת הנדר על לבך בלבתי תשכחני".

נדר לצדקה באם הבן יחזור בשלום מהקרב וחזר

מקולקל ברוחניות

הביא הגרש"ד פריעדמאן שליט"א בספרו, שאלה שנשאלה לפני הגאון **רבי חיים קנייבסקי שליט"א**: מעשה באחד ששלח את בנו להתגייס לצבא, ובהיותו משרת בצבא פרצה מלחמה ונשלח בנו לשדה הקרב, והאב בגודל דאגתו לגורל בנו, נדר, שאם בנו יחזור בשלום יתן סכום כסף מסויים לצדקה.

ואמנם הבן שב בשלום משדה הקרב, אך רק שלם בגופו ולא שלם ביראתו ובדתו, שכן התקלקל שם מאוד ברוחניות והתדרדר מטה מטה לדיוטא התחתונה, ובא האב לפני רבי חיים לשאול האם חייב הוא לקיים את נדרו אשר נדר לצדקה כיון ששב בנו מהמלחמה, או שמא אין זה קרוי ששב בשלום מכיון שנתקלקל מאוד.

והשיב לו רבי חיים, כי דבר זה תלוי במחלוקת תנאים מפורשת במשנה (טבול יום פ"ד משנה ז'): התורם את הבור ואמר הרי זו תרומה על מנת שתעלה שלום, שלום מן השבר ומן השפיכה, אבל לא מן הטומאה, ר"ש אומר אף מן הטומאה. [ופירש הרע"ב: כשהתנה שלום סתם ולא התנה לענין מה, מסתמא לענין שבר קאמר, שעל זה אדם ירא בשעה שמעלה מן הבור, אבל לא מן הטומאה, לפיכך אם נטמא, תרומתו תרומה, ר"ש אומר אף מן הטומאה דכשאומר שתעלה שלום, שתעלה בטהרה קאמר].

אמור מעתה, ששאלה זו האם מחוייב לשלם את נדרו שנדר לצדקה אם יחזור בנו בשלום מן המלחמה, תלוי בשתי שיטות אלו, לדעה ראשונה שכשאמר על מנת שתעלה שלום, נתכון רק שלום מן השבר ומן השפיכה, ולא שלום מן הטומאה, גם כאן נומר שנתכוון האב שבנו יחזור שלום בגופו, והרי חזר ומחוייב לשלם נדרו, אך לשיטה שכאשר אמר שלום נתכוון אף מן הטומאה, נומר גם כאן שנתכוון האב שיחזור בשלום היינו שישאר טהור ולא יתקלקל, ולפי"ז אינו מחוייב לשלם נדרו.

מה בין חובותינו לבין הנדרים שאנו מוסיפים?

דוד המלך ע"ה אומר במזמורו: "מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי?" וממשיך: "נדרתי לה' אשלם"... ותמה **המגיד מלובלין**: הרי ידוע לנו שאין באפשרותנו לשלם לה' כל תגמוליו עלינו, אם כן, מדוע מקבלים אנו על עצמינו לשלם נדרים, וכי את החובות המוטלות עלינו אנו ממלאים? האם אנו מקיימין בשלימות את כל המצוות?!

אלא משל למה הדבר דומה? לאב שבנו חזר מן הדרך, שאלו אביו: אימתי תשלם לי את חובותיך? הביע הבן את פליאתו: מיהו הבן שיכול לשלם לאביו את כל תגמוליו? מי יכול לשלם אף קצת מכל הטובות שקיבל? והואיל ואין אפשרות לשלם, לכן אין אב שתובע מבנו לשלם לו בעבור הטובות שעשה לבנו!

הקפיד האב והשיב לבנו: וכי איני יודע זאת שאין בידך לשלם לי על כל טובתי, הרי לא התכוונתי בתביעתי אלא דבר אחד: לפני צאתך לדרך הבטחת לי שתביא לי קנקן יין ישן. את זאת הבטחת לי בעצמך מיוזמתך! מדוע לא תקיים הבטחתך זו?!

הוא שאמר דוד המלך: אמת שאיני יכול לשלם אף מקצת מן המקצת מכל הטובות שה' נתן לי, אבל לכל הפחות אוכל לשלם את נדרי. לקיים את אשר הבטחתי מעצמי ומיוזמתי שלי!

"לא יחל דברו"...

הגאון מטשיבין - רבי דב בעריש וויידנפעלד זצ"ל נהג שכאשר היו מכבדים אותו לכתוב אותם בסיום ספר תורה חדש, היה מסרב, ובמקום זה היה מבקש לעשות את הסופר לשליח עבורו בכתובת האות.

כשנשאל פעם לפשר מנהגו זה, סיפר רבי דב בעריש כי אירע פעם בחו"ל שהשתתף בהכנסת ספר תורה שתרים יהודי שחתנו היה מחלל שבת, ומכיון שחשש שמא גם הלה יכתוב אותם בספר התורה, לכן אמר שאינו כותב אותם, והוא מבקש שהסופר יהיה שלווח. בעקבות זאת עשו כל הנאספים כמוהו, וממילא גם הלה לא כתב.

ומכיון שבשעתו אמר ש"אינו כותב" למרות שכוונתו היתה רק לאיתו מעמד, מכל מקום אינו רוצה לשנות מהדיבור שהוציא מפיו.

שר התורה

"היוציא מפיו יעשה"...

הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן זצ"ל סיפר על החבר **רבי שמחה בנימין במברגר זצ"ל** (ממקימי עולה של תורה בכמה מקומות בעולם ובפרט באנגליה ובזכרון יעקב בא"י) עד כמה היה נזהר בקיום דיבוריו והבטחותיו וכדוגמאות שלפנינו:

פעם קנה רבי שמחה סחורה אצל יהודי בתנאי תשלום לעוד שלושים יום. המוכר גר בלונדון ורבי שמחה במנצ'סטר. שלח לו רבי שמחה ש"ק בדואר לפרעון התשלום.

והנה פרצה שביתה בדואר באנגליה, ור' שמחה חשש שבגלל השביתה לא יגיע הש"ק במועדו למוכר. מה עשה? כתב ש"ק חדש, התיישב ברכבת ונסע ארבע שעות ללונדון וכמובן ארבע שעות בחזרה. וכל זה כדי להביא למוכר את הש"ק כפי שהתחייב, לא לאחר את המועד ושלא ינזק בגלל השביתה.

ולא רק על דברים שהתחייב, אלא גם דברים שהוציא מפיו, אפילו שלא לרצונו. נזהר כל חייו לקיימן. במשך קרוב לששים שנה לא אכל ר' שמחה עוגות באמצע השבוע, אלא רק בשבתות וימים טובים, בראשי חודשים וסעודות מצות. וכל זאת עקב מעשה שהיה:

כאשר ביקר פעם אצל יהודי שכיבד אותו בעוגות והוא חשש לכשרותם, אך לא רצה לביישו, על כן אמר לו כי הוא אוכל עוגות רק בשבתות ויו"ט... וכיון שהוציא כן מפיו, הרי מאותו יום ואילך, כל חייו, נזהר בזה, ושוב לא אכל עוגות באמצע השבוע, כפי שהוציא מפיו, כדי שלא לחלל דיבורו.

מגד שמים - ח"ג

"מוציא שפתיך תשמור"...

מעשה בנגיד שנכנס אצל **הגרי"ז סולבייצ'יק זצ"ל** כשלושה ימים לפני ראש חודש וסיפר לו כי בשבת האחרונה קיבל עליה לתורה בבית הכנסת, ועשו לו "מי שברך" שבו קיבל על עצמו לנדוב "מה שחסר לרב מברייסק לתקציב החודש האחרון שמשלם לאברכי הכולל שלי". ובא לשלם את נדרו ורוצה לדעת כמה חסר שעליו לשלם.

עשה לו הגרי"ז את החשבון כמה חסר לו, והתברר שרוב הסכום החודשי עדיין חסר לו.

נענה הנגיד ואמר: "אמנם על דעת כן לא נדרתי, שכן סבור הייתי שבסוף החודש מסתמא חסר רק חלק קטן מהסכום, אבל מכל מקום "מוציא שפתיך תשמור" על כן אקיים נדרי". ומסר להגרי"ז את כל הסכום במלואו...

פניני רבינו הגרי"ז

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו - סיפורים בני זמננו

"רשמי ביקור" / הרב נפתלי וינברג

אברהם אהרן פיליפ שליט"א והרב החסיד רבי שמואל וייס שליט"א שמלמדים מתוך החבורות של מכון אהבת אמת.

בשיחות עם התלמידים שמענו על ילדים שמיזמתם התחילו לעזור בבית (גם בלי שאימא תבקש שלוש פעמים...); שיפרו את היחס לחברים; מקפידים על 'בל תשחית'; מסייעים עם אחיהם הקטנים; מגישים מיזמתם כוס שתייה קרה להורים, וקמים בפניהם כשהם נכנסים. המלמדים ובטוחני שגם ההורים ואף אנחנו שמחנו מאוד.

דבר זה הרי מובן בשולחן ערוך וחלק מהמצוה דאורייתא של כיבוד הורים, בכל זאת בדורנו, הענין הזה מוזנח מאוד.

ברוך ה' שזכינו לחזק אותו בהרבה ת"תים שבקשר איתנו ובמיוחד אנו מעריכים ומחזקים את הרבנים שצינו לעיל שעשו עבודה נפלאה בכיתותיהם, כ"כ אנו רוצים לציין במיוחד את המנהל הרב **גולדקלאנג** שליט"א והמפקח הרב **ניימן** שליט"א על שיתוף הפעולה. בברכת יש"כ וכטו"ס.

קימה בפני ההורים היא נושא בפני עצמו, שלא נוכל להרחיב בו במסגרת מאמר זה. אבל רק נספר על תלמיד בכיתה ו' בת"ת מסויים, שבכיתתם למדו בחוברת שעוסקת ברובה בכיבוד הורים ורבנים - נושא שזקוק לחיזוק גדול בדורנו. אז הילד הזה החל לקום בפני הוריו, אך אמו טענה שהיא לא רוצה שהוא יקום בפניה, לא שהיא מחלה אלא התנגדה!

מדוע אמרה זאת? אין ספק שהתכוונה לטובתו, אך לכאורה נשמט ממנה שהיא מונעת ממנו מצוות עשה מדאורייתא! נכון. מותר להורים למחול על כבודם, אך אין למנוע מילד לקיים את המצווה כתיקונה אם הוא בכ"ז רוצה.

אך אם נתבונן נגיע למסקנה שאותה אמא לא אשמה, שכן זו היא "האווירה" השוררת ברחוב - גם החרדי - לפיה כיום אין להקפיד על קיום בפועל של כל הסעיפים בהלכות כיבוד אב ואם ועדיף שההורה ימחל על חלקו. לענ"ד זו טעות עצומה!!

זה לא סיפורו של הורה זה או אחר, כי אם של דור שרוחות "הדמוקרטיה" ו"שיוון זכויות" משפיעות עליו. ורק נתאר לעצמינו איך ניראה אם הורים ימחלו על כבודם ויוותרו לילדיהם שישבו במקומם או יקראו להם בשמם או יסתרו דבריהם וכיו"ב) אין לי כל ספק שהאמא הספציפית הזו היא צדקנית ויראת שמים, ויעיד על כך בנה הצדיק עליו ניתן להמליץ 'אשרי יולדתו'!

אך יחד עם זאת גם היא חיה בדור שלנו, ומושפעת ממנו. ומכאן תצא קריאה לכל ההורים להתבונן בדבר, ולהפנים שגם בדורנו עלינו לחנך את ילדינו לקיים את הלכות כיבוד אב בשלמותם! אין לוותר על מצוה דאורייתא, הרי הקב"ה רוצה להטיב לנו וכדי שהמשפחה היהודית תתפקד נכונה, חייבת להיות אוירה והרגשה של כבוד מהילדים להוריהם ורק בדרך זו נזכה לראות מהם נחת כל הימים.

הרגעים המרגשים בפעילות 'מכון אהבת אמת', נרשמים תמיד במהלך ביקורים בתלמודי תורה: אין דבר מתוק יותר מאשר לעמוד מול התלמידים ולהתרשם מהפירות הברוכים!

אך דא עקא. ככל שפעילות המכון מסתעפת, כך מתקשים יותר לצאת לסיורים בשטח. כי הפעילות כוללת טיפול בעלון השבתי, בחוברות הלימוד למוסדות, בהזמנות לקונטרס 'אדני הבית'. לצד מסירת שיעורים לבעלי בתים, ייעוץ בענייני חינוך ושלוש בית. ומכיוון שאין לנו משכורת עבור מזכירה, גם העבודה המשרדית היומיומית נופלת על כתפיו...

במצב זה אנו מאושרים כאשר מונח "מאלץ" אותנו לבקר במוסד חינוכי, ולרוות רגעי נחת. במקרה כזה אנו משלבים סיור בכמה מוסדות, מתרשמים מן העבר ולומדים על העתיד.

הפעם היה זה אחד מהמחנכים הוותיקים בתלמוד תורה 'בעלזא' בירושלים, שביקש שניכנס לביקור.

* * *

ההצלחות בשטח לא אמורות לגרום לאף אחד לנוח על זרי הדפנה, כי אם להיפך: לתבוע יותר - בראותנו שהפעילות אכן אפקטיבית ומשיגה תוצאות!

והעבודה עודנה רבה. ההשפעה של העולם הכללי עלינו היא עצומה. רוחות חזקות נושבות לכיווננו, ובאין משים מצליחות חלק מהן לחדור דרך הסדקים. וזו הבעיה: רבים מביטים בחומות ההגנה שבנינו סביבנו, ומשוכנעים שאנו כבר מוגנים. אך אינם מבחינים בהשפעות שחודרות דרך החרכים.

לאט לאט מתנחלות אותן רוחות זרות בתוכנו, עד שאנשים סבורים שמציאותן היא דבר נורמלי, חלק בלתי נפרד מאתנו - בבחינת "פוק חזי מאי עמא דבר". ולא קולטים שהמצב אינו אלא ביטוי של קללת התוכחה "אֶלְכִי הַסְתֵּר אֶסְתִּיר" (דברים לא, יח) מדוע הביטוי כפול "הַסְתֵּר אֶסְתִּיר"? משום שקללה אחת היא כאשר אדם חי בחושך, אך קללה כפולה היא כשהוא סבור שהחושך הינו אור!

כואב שאף אותם שכן קולטים שחיים בחושך מרימים ידיים, מתייאשים, מאבדים את החשק להילחם בחושך.

אלה גם אלה טועים, שכן עיקר תפקידנו בעולם הזה הוא להילחם. דג שאיננו שוחה נגד הזרם הוא דג מת: חייבים להתמודד, חלילה שנתייאש או נברח משדה המערכה.

* * *

וכעת לעצם הביקור.

הצוות כולו, בת"ת דחסידי בעלזא בירושלים עושה עבודה נפלאה בהחדרת מידות טובות שבין אדם לחבירו. בביקור הנוכחי התמקדנו בכיתות של שני המחנכים הדגולים הרב החסיד רבי

בשר הקר * קישקע אמית' ואיכות' מומלא לכבוד שבת * שופות טר"ם יום יום * קישקע אמית' ואיכות' מומלא לכבוד שבת

למעלה מ-70 שנות מוניטין של כשרות ואיכות
משנת ת"ש פניה"ק ירושלים תובכ"א
מלואים לבית כנסת קינור

לא מעובד
וללא שום
תוספות

בשר הקר

עמוד 4

{ אז נדברו }

פרשת כי תצא ע"ז | גליון מספר: 315 | לסדר: "כי ד' אלקיך מתהלך בקרב מחנך..."

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל:

a8447168@gmail.com

מבין... מאזין... מביט... מקשיב...

אמא של מוישי היא אמא טובה... אמא דואגת... אמא שכל הזמן שומרת עליו... עוקבת אחריו... לראות שהכל בסיידר... שהוא לא מכניס לפה כל מיני דברים... ולא עושה דברים מסוכנים... כל כמה דקות אמא מגיעה לבדוק מה מוישי עושה... **אבל!!!** בטיפת חלב הסבירו לאמא ש... שנכון... את אמא טובה דואגת ואכפתית... אבל תדעי לך: שבתור אמא טובה אתה צריכה לתת למוישי שלך גם מרחב פעולה!!! כדי שילמד לאט לאט להיות עצמאי... אסור לתת לו כל הזמן יד... הוא צריך טיפה ללמוד להתמודד קצת לבד... **ואכן מאז!!!** כשאמא יוצאת עם מוישי לגינה... היא הולכת לספסל ומתיישבת שם עם חברותיה... ו... ועוזבת את מוישי ונותנת לו להשאר **לבד!!!** מוישי משחק בארגז חול **לבד!!!** רץ הלך ושוב **לבד!!!** עושה קישטא לחתולה **לבד!!!** אבל לא!!! אמא עומדת מרחוק וכל הזמן שמה עליו עין... משגיחה עליו... אבל במקביל היא נותנת לו להסתדר כאילו לבד... כאילו לא מתערבת... עד... עד... עד שמוישי התחיל לפתע להרביץ ליענקי... **הופה!!! אמא פתאום מופיעה!!!** מוישי!! אני לא מרשה להרביץ!! אמא חוזרת לספסל... ומוישי ממשיך לשחק **לבד... לרוץ לבד... מתרועע עם הילדים לבד... ו... ואז מוישי יצא לרגע מהגינה לכיוון הכביש... הופה!!! אמא שוב פתאום מופיעה!!!** ולופתת את מוישי... מסוכן!! לחזור מיד!!! וככה כל היום... מוישי בונה מגדל... והמגדל נפל... מוישי בוכה... ואמא כאילו אדישה, לא מתערבת... שיתמודד... המוצץ נעלם... מוישי בוכה... ואמא כאילו מתעצלת... נעלם לך...?? תחפש... ושלא תבין לא נכון: אמא כל הזמן עם מוישי!!! היא רק נותנת לו במשך היום מרחב פעולה במה שהיא מבינה שהוא מסוגל להתמודד גם בלעדיה... שילמד... שיתמודד... לטובתו... **ואז הגיע הלילה!!!!!!** הגיע הזמן להתקלח... השיער של מוישי כבר שומני... הידיים והרגלים שלו מטונפות... כן... הוא שובב גדול. במשך היום הוא הספיק להשתולל הרבה... ולהתלכלך כהוגן... **ואז!!! פתאום אמא מופיעה!!!** כאן אמא כבר לא עומדת מהצד!! כי מקלחת זה משהו שילדים קטנים לא יודעים לעשות... אמא מקלחת את מוישי... מקרצפת לו את הראש... מלבישה אותו פיגמה... ו... ועכשיו ארוחת ערב... גם כאן **אמא כבר לא עומדת מהצד!!!** אמא מושיבה את מוישי מולה... ומספרת לו סיפור ותוך כדי אוכלים... עוד ביש ועוד ביש... ועכשיו הולכים לישוני... **גם כאן אמא לא עומדת מהצד!!!** כי כידוע ילדים קטנים יכולים להיות עצמאים עד... עד הלילה... עד השינה... כשמגיע לילה הם פתאום מפחדים... יש משהו מפחיד בלילה... אמא מגיע למיטה!!! משכיבה את מוישי!!! מכסה אותו!!! רק אמא!!! מוישי בשום אופן לא מתכסה לבד!! רק אמא! ואז אמא יושבת... מספרת סיפור... ולא זזה משם עד שמוישי נרדם רגוע... שלו...

זה בדיק הסיפור שלנו בימים אלו!!! כל השנה כולה אנחנו כביכול עצמאים... מה פירוש עצמאים?? אבא שבשמים הביא אותנו לעוה"ז כדי שנהיה בעלי ההטבה! כדי שנגיע בכוחות עצמנו!! נקנה את השלימות שלנו ונעצב אישיות במו ידינו!! ו... ולכן הוא כביכול **עומד מהצד ולא מתערב**... נותן לנו להתמודד מול המידות שלנו... שנלמד מטעות... ונפיק לקחים... אבל!!! הוא כל הזמן מרחף עלינו... ולא מסיר עין לרגע... מבין... מאזין... מביט... ומקשיב... ועוקב אחרי כל תנועה שלנו באהבה ובדאגה... כשאנחנו מצליחים הוא מתמלא בנחת רוח... וכשחלילה אנו מועדים הוא מצטער יחד איתנו... בוכה יחד איתנו... כואב את כאבנו... אבל הוא עדיין כביכול לא מתערב... כביכול צופה מהצד!!! ואם רק נפעיל בילוש קטן... נגלה שהוא רגע אחד לא מסיר את העיניים מאיתנו... רק מה?? הוא נותן לנו את מרחב פעולה... תסתדר... תתמודד... רק מידי פעם... כשאנחנו כמעט קופצים לכביש... כשאנו כמעט עושים משהו בלתי הפיך... כאן פתאום הוא מופיע... מה פירוש פתאום?? לא פתאום בכלל!! **רק פתאום אנחנו שמים לב אליו!!!** כשאינן ברירה אבא מופיע ומחזיק חזק בידיים של מוישי שלא יקפוץ לכביש!!! אבל חוץ מזה הוא שוב כאילו לא מתערב... **ו... ואז מגיע חודש אלול!!!** השנה הולכת להסתיים... אנחנו כבר מטונפים לגמרי. שנה שלימה של "שובבות" מאחורנו... ואז אבא פתאום מתחיל להתקרב... פתאום אבא כבר לא עוקב עם שלט רחוק... אבא לא נותן למוישי להתקלח לבד!!! אבא נכנס איתנו!!! אבא מנקה אותנו ביום כיפור באהבה ובחמלה ובתשומת לב אישית!! כי רק הוא יכול לנקות אותנו... ואחרי שהוא מנקה אותנו ביו"כ... עכשיו מגיעה ארוחת ערב ולישון... גם כאן אבא לא עומד עם שלט רחוק!! הוא נכנס יחד איתנו לסוכה. ויושב איתנו... מאכיל אותנו באכילה ושתיה של מצוה... וכשאנחנו הולכים לישון... הוא מכסה אותנו במו ידינו!!! פורש עלינו סוכת שלומו בצלא דמהימנותא!!! כי יצפנני בסוכה!!! **התקופה של אלול ימים הנוראים וחג הסוכות היא מערכת שנמשכת על פני תקופה שלימה** שבה אנחנו לשם שינוי נפגשים פנים מול פנים מול אבא שבשמים... בתקופה הזו הוא מראה לנו בתור מדגם לכל השנה **שהוא כל הזמן איתנו!!! כל הזמן**... רק כל ההבדל הוא... שבמשך השנה... הוא עומד כמו אמא מרחוק ומשגיח עלינו הוא נותן לנו כביכול את מרחב הפעולה כדי שנוכל להתמודד... ולהגיע בכוחות עצמנו להיות בעלי ההטבה של האישיות שלנו... אבל גם אז אני תמיד איתך!!! אני תמיד מבין ומאזין מביט ומקשיב... בני היקר... אני עוקב אחרך כל הזמן... עוקב אחרי כל צעד שלך... ניקח את חודש הרחמים והסליחות ונרכוש דרכו את ההרגש הזה לכל השנה כולה... אבא איתנו בכל מקום!!!!!!

גיליון זה נתרם ע"י
החפץ בעילום שמו
לזכות עם ישראל,
להיכתב ולהיחתם
בספרן של צדיקים
גמורים, ימלא ה'
משאלות עמו לטובה,
בביאת גואל צדק
אמן.

להשתתפות
בהוצאות הגליון:

- בבנק באמצעות

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

- בדואר לכתובת

זבולון 9 חיפה

משפחת פולק

תודה מראש!!!

הסתייגות על הנכתב במאמר המרכזי בשבוע שעבר...

שבוע שעבר נכתב מאמר בעניין עולם הבא... הרעיון היה שלכל אחד יש "נקודת האל חזור" שעליה הוא כבר לא מקבל עוה"ב... כן מקבל או לא מקבל... התפתלתי שמה...

אז דבר ראשון: אני רוצה לחדד את הדברים... ולהסביר את מה שלא היה מובן... ולשלול את מה שהיה אפשר לטעות חלילה... (ואח"כ ניגש לשלב ההסתייגות מעצם הרעיון...)

בא נסביר את זה ככה: תאר לעצמך: לפני חמש עשרה שנה... עשיתי עיסקה טובה... קניתי דירה להשקעה... חילקתי... שיפצתי... הזעתי... עבדתי קשה... והיה כדאי!!!! כי בסופו של דבר השכרתי אותה לשני שוכרים... אנשים נוחים... ומאז!!!! כל חודש דופק לי בחשבון שכירות של 6000 שקל... **אותו סיפור בדיוק:** לפני חמש עשרה שנה תפסתי את עצמי לידיים והבנתי שאני חייב להתפלל שחרית כמו יהודי ולא כמו..... בהתחלה היה לי מאוד קשה... היו לי מלחמות עם השמיכה... לא היה לי סבלנות... רציתי לתקתק... ו"וב"ה אחרי תקופה של עבודה עם עצמי... צלחתי את הניסיון וזהו!!! ומאז ועד היום אני קם ומתפלל שחרית לפני סוף זמן ק"ש... כבר חמש עשרה שנה אני מתפלל כמו שצריך... נו...

האם אני מקבל שכר על היום!!! היום הזה שהתפללתי???

ברור שכן!!!! ברור שאני מקבל שכר על כל יום שאני מתפלל! ועל כל אמן ואיש"ר ואפילו שזה נוסע לבד... כי בדיוק כמו שהדירה להשקעה שהשקעתי לפני 15 שנה הרי השכירות דופקת כל חודש!!!! למרות שכבר 15 שנה עברו מאז שהשקעתי שם... זה לא סתירה שכל חודש גרים שם!! וכל חודש זה שלי!! וכל חודש השכירות דופקת לי בחשבון!! **אז גם כאן:** על כל בוקר שאני מתפלל... השכר בעולם הבא דופק!!! (וכמוכן: אם אני לא אקום יום אחד אני אפסיד שכר בדיוק כמו אותו חודש שהדירה תעמוד לשכירות ולא נמצא שוכר...) אבל!!! לו יצויר שאני אצטרך למסור דין וחשבון לבנק או לא יודע למי... האם השנה **התקדמתי** בעסקים??? האם העסקים שלי **שגשגו והתפתחו** בשנה האחרונה?? **זה לא!!!!** זה שכבר 15 שנה דופק לי שכירות דירה וגם החודש הזה זה דופק... זה אמנם כסף יפה!!! אבל להגיד שזה שייך לשנה האחרונה? להגיד שהשנה עשיתי חיל והתקדמתי בעסקים?? ממש לא!!!! אם נכנס מטבחון ותשאל השאלה: האם אני יכול להרשות לעצמי לשדרג השנה את איכות החיים... כיאה ויאות לאנשי עסקים שמרשים לעצמם כל שנה להעלות ולשדרג את רמת החיים **בהתאם** לחשבון בנק שכל הזמן תופח משתדרג ועולה?? התשובה היא: לא!!!! כי השנה באמת לא התקדמתי!! **הבנת את הרעיון???** ברור שעל כל שחרית ועל כל בורא נפשות ועל כל ק"ש אני מקבל שכר **למרות** שמזמן אני נמצא בנקודת אל חזור בייחס לזה!!! העולם הבא דופק על כל מצוה שהתגלגלו לעשות בדיוק כמו השכירות שדופקת על כל דירה ששכחנו שהשקענו בה... אבל מכאן ועד להגיד שהתקדמנו השנה?? זה לא!!!! ובר"ה סוף סוף הדין הוא: כמה עשית השנה!!!! בראש השנה מסתכלים באופן ממוקד על שנה זו!! אחרת למה זה ר"ה...

עד כאן ההבהרה של עצם הדברים... כדי שלא תצא טעות... שלא יובן חלילה וחס שאנחנו לא מקבלים שכר על המצוות שאנחנו דשים בעקבינו... אנא... שלא יצא תקלה חלילה מתחת ידינו... **אבלו!!! יש פה עוד נקודה!!!** הרבה יותר קריטית!! **שהיא באמת העיקר שהיה חסר מן הספר:** שאנא... מצוה להעביר לכל מי שראה מאמר זה בשבוע שעבר... שיראה גם את הפרט החשוב הזה... הרי כך:

פשוט וברור: שגם בתוך ההתמודדות היומיומית שלנו... **גם בתוך הנקודת האל חזור שלנו!!!** יש לנו מספיק התמודדויות ומספיק קשיים וניסיונות שעצם שמירת הקיים!!! ועצם מלחמת ההישרדות להחזיק בשיניים את מה שאני כבר עושה עשרים שנה... **זה עצמו ההתקדמות הכי גדולה בחיים!!!** בן אדם מטבעו מתייבש... מתעייף... מאבד עניין ומפסיק רציפות... וברגע שיהודי מצליח להתרענן כל פעם מחדש וממשיך לחיות ולהחיות את מה שהוא כבר עושה!! זה עצמו כבר סיבה לזכות אותו בשנה טובה ומתוקה... **בינינו:** אין אברך כולל שאוכל מן... אין אברך שעמוד ענן מכבס לו את הבגדים... גם האברך הרציני ביותר... והמונח ביותר שהוא בחיים לא יצא מהבית מדרש... פשוט וברור: שגם הוא עדיין נלחם במלחמת קיום על השטייגן שלו בבית מדרש!!! הוא צריך כל הזמן להשקות ולרענן ולחזק את הבטחון שלו בה' ואת ההתחדשות שלו בלימוד שלא תתייבש... הוא צריך להתמודד מול כל מיני טרדות וקשיים שיש לכל אחד מאיתנו **שמאיימים על הקיים!!!** וממילא: כשמצליחים לשמר את הקיים אין התקדמות יותר גדולה מזו!! ואין הצלחה יותר גדולה מלסיים את השנה בסיפוק ולומר: עוד שנה זכינו להחזיק בשיניים במדרגה הקיימת שלנו בעבודת ה'... רק מה?? לב יודע מרת נפשו... ועדיין!!! יש לכל אחד מאיתנו קניינים מסוימים בעבודת ה'... שאמנם פעם נרכשו בעמל וביזע... אבל היום זה חלק בלתי נפרד ממנו... (זה מצוי בעיקר בכישורים... כמו הבנה וכדו') זה נעשה אצלו ללא כל מאמץ... וכאן המקום של כל אחד לדעת: שכן!!! על כל דבר מקבלים שכר... גם על מה שנרכש בעבר... וכ"ש על מה שעולה לי כל יום בהתמודדות מחדש... אבל בייחס לאותם דברים בעבודת ה' שאני כבר שט בהם... ועושה אותם שנים כמובנים מאלהים... בר"ה צריך להגיש עליהם בקשה מיוחדת לעוד שנה!!! ובשביל לבקש עוד שנה!!! צריך להסביר מה עשית ב"עוד שנה" האחרונה...

יתן ה' שהבהרה תובן... תגיע לכל מי שקראה בשבוע שעבר... ותתקבל לפניו ית'.

הודעה: בשבוע שעבר נכתבה שאלה בגיליון זה בסוגיית "ספרם של בינוניים..." משום מה התשובה לא נכתבה בגיליון זה... אבל נכתבה בחוברת זו כדלקמן- שתצא לאור בשבוע הבא אי"ה...

לקראת סוף שבוע הבא יהיה ניתן לקנות

קונטרס לראש השנה

ובו מאמרים בענייני ר"ה עש"ת ויוה"כ...

בפלא': 0548446691

כמו כן ניתן להשיג חוברת זו אצל הנציגים הממונים שבישיבות

הבהרה: המאמרים הנכתבים בחוברת אינם חדשים, אלא לקט מגיליונות משנים עברו בענייניא דיומא,

מוקדי מכירה:

ירושלים:

בית וגן רח' הרב פרנק 29 קומה ב'

אזור רמות רובין 47 קומה ב' 0548419684

נווה יעקב: משפחת שרגל רח' ז'ין 6 - 0527171721

הדשא: ביתר גבעה ב' החוזה מלובלין - 0548450998

בני ברק:

אזור משכנות יעקב רח' קבוץ גלויות 9 - 0548498057

הדש: משפחת בויס רחוב השלושה 11.

קרית ספר: מרומי שדה 3 0527174781

ברכפלד - 0533109169

צפון: חיפה: הדר, דפוס שכמולית רחוב ביתר

נווה שאנן: חניתה 81 משפחת זלושינסקי

רכסים: הורדים 4 א' משפחת קריצ'לר.

כרמיאל - 0527136165 משפחת שטיימן

טבריה - ק.שמואל רחוב הרב ורנר 4 משפ' מזרחי

מה בחוברת???

- בימים הנוראים מבקשים ממני להיות משהו אחר... אני מרגיש שאני מציג... אני מרגיש שאני לא אני... איך יתכן שמבקשים ממני לעשות דברים שבמשך השנה אני לא אוהב שם?? וכי את מי אני מרמה בדיוק???
- בחג השבועות יש **אקדמות מילין** לפני קבלת התורה... גם לראש השנה יש **אקדמות מילין** לפני עיקר עבודת היום... מהי???
- מה עושים ששנה הבאה אני אגיע לראש השנה ואני אהיה טיפה!!!! טיפה יותר טוב משנה האחרונה? טיפה יותר מרומם... לא הרבה ביקשתי... רק טיפה...
- אם אכן עיצומו של יום מכפר... ולפי רבי אפילו למי שלא שב בתשובה... איך יכול להיות שהיו כמה שנים שחוט השני לא הלבין?... איך זה יכול להיות?? מה כבר יכול להפריע לכפרה?? במילים אחרות: ממה יש לי עדיין לפחד??? שאחרי הכל... עדיין.....??
- איך מנצלים את עשרת ימי תשובה?? הניסיון הוכיח שאחרי כל הרצינות של אלול... דווקא עש"ת תשובה בורחים בין האצבעות ובין הקוקוריקו של הכפרות??
- מי נחשב לחוטא מספר אחד בתורה?? מי הוא החוטא שמקבל את העונש הכי הכי חמור בתורה?

פרטים בחוברת

מהי תשובה??? לשוב לעצמנו...

יצא לי כמה פעמים לתאר ולספר לאבא שלי את ההתמודדויות הקשות והמרות שהיו לי בישיבה בנושא קנאה ותחרות... את הפחד הנוראי שהיה תוקף אותי כשהייתי מגלה שיש מתמיד יותר גדול ממני... שיוצא אחרי מהבית מדרש... שהתחושה שלי הייתה שהוא פשוט גונב לי את כל האישיות!!! כי אני הרי המתמיד הגדול... ואם הוא מתמיד יותר ממני... אז מה אני שווה... ואם משהו היה בוכה יותר ממני בתפילה... אז מה אני שווה... וכן הלאה וכן הלאה... (כמובן: שבמתרס השני אותו סיפור בדיוק: אם אני הבחור העדכני ביותר בישיבה... אז מפריע לי מאוד על כל אחד שגם הוא עדכני צעד אחד לפני... ושמתני לב שכל פעם שתיארתי לאבא שלי את התיאורים האלו... הוא... הוא לא תיקשר איתי... הוא לא הצליח בשום אופן להיכנס לראש שלי... מה... מה... מה הסיפור שלכם??? מה קרה? מה בדיוק מפריע לכם? הוא לא... לא הצליח להבין... פשוט לא!!! ואכן באמת דברתי עם עוד כמה אנשים חכמים-- מבוגרים... וכולם כאחד התקשו להיכנס לראש הזה... עד שפתאום נפל לי האסימון!!!!

שאלתי את אבא שלי: תגיד לי: כשהיית בחור כמה זמן ארך לך הנסיעה באוטובוס... מהבית שלך באזור המרכז עד הישיבה בירושלים??

שעתיים!!!! (כמובן דרך בית שמש...) ו... ומה עשית כל הדרך?? האם דברת בפלאפון?? ממש לא! שמעת מוזיקה בנגן?? ממש לא! אולי שחקת במחשב?? לא! אולי טטריס?? גם לא!!! אז... אז... אז מה עשית כל הדרך?? הנה התשובה!!!!!! בן אדם נורמלי... עד לפני עשר... או חמש עשרה שנה ישב באוטובוס... בשילוב ידיים... הסתכל מהחלון ו... ו... וחשב... וחשב... וחשב... ושוב חשב... על מה הוא חשב... לא יודע!!! מה שברור הוא: בן אדם שבמשך שעתיים תמימות נמצא עם עצמו וחושב... הוא בן הייטר חושב גם על עצמו... פוגש את עצמו... נמצא עם עצמו... ועורך היכרות נימוסית עם עצמו! מה הפלא שבחור ישיבה של פעם ידע את עצמו!!! הכיר את עצמו!!! וממילא הוא לא כ"כ מהר פחד שמישהו יגנוב לו את עצמו!!! כ... כ... כי כמו שכל אחד מאיתנו מסתכל לפעמים במראה... ואז הוא רואה שזה בסיידר... העסק בשליטה... אף אחד עדיין לא גנב לי את הפרצוף... ככה בחור ישיבה של פעם שיצא לו הרבה שעות להיות עם עצמו... הוא פשוט הכיר טוב מאוד את עצמו... וממילא האישיות שלו לא הייתה צריכה כל הזמן אבטחה מפני גניבות!!!! אבל אנחנו... שאנחנו מעולם לא פוגשים את עצמנו!!!! תסתכל על בחור ישיבה נורמלי שיושב באוטובוס... (אני לא מדבר כעת על חילוני או על בחור מקולקל שיושב עם אייפון... עזבו... אני מדבר כעת על בחור טוב!!! הכי ירא שמיים! הכי נקי! הכי טהור) הוא פותח נגן ושומע משהו... מדבר בפלאפון שלו או של אחרים... ואם יש לו מצלמה הוא פותח ומסתכל... וכן הלאה וכן הלאה... בקיצור: היום אנחנו לא עם עצמנו!!!!!! לא נפגשים עם עצמנו! וממילא אין לנו שמץ של מושג מי הוא זה היצור האלמוני הזה ששמו---- אנחנו!!! ממילא כל ההיכרות ש-כן נשארה לנו עם עצמנו זה בייחוס!!!! בייחוס למי שנמצא לידינו... ואם כולם פה לומדים... ואם אני לומד ויור מכולם... אז מהי האישיות

שלי??? שאני מתמיד!!!!!! זה כל מהותי!! (לא בגלל שאני באמת מתמיד... אלא בגלל שאני יור מתמיד בייחוס לכולם...) זה כל ישותי!!! ממילא: אם רח"ל מגיע מתמיד חדש לישיבה... הוא שודד!!!!!! הוא גונב לי את כל הגדרת האישיות שלי... (אגב: ולכן בחור יקר: אם אתה מזדהה עם התחושות האלו ותצואה מזה אתה סובל מצרות עין משועת וחוסר פרגון מינימלי להצלחה של השני... אל תזדעזע מעצמך!!! אל תחשוב שאתה עד כדי כך מושחת... כי זה בכלל לא נובע מצרות עין לשמה... אלא ממצוקה אמיתית שנובעת כתוצאה ישירה מבעיה גלובלית של כולנו... אמנם ברור שצריך לטפל בזה... אבל אתה חלילה לא שייך לקרטוריון של שונאי ה' המובא בשערי תשובה... מי שמבין על מה אני מדבר מבין... מי שלא שידלג... נו... מה הפלא שאף מבוגר נורמלי לא מבין את הסיט הזה של התחרות חסרת הפרופורציה שמתמודדים איתה חלק מהבחורים הבני עליה?? זו התמודדות מאופיינית לדור שלנו!!!! לדור שלא מכיר את עצמו...

טוב... בא לא ניכנס כעת לנושא של קנאה ותחרות שהוא נישה בפני עצמה... נחזור להבדל המהותי שיש בין הדור הקודם לדור שלנו...

בן אדם מהדור הקודם היה חי הרבה שעות עם עצמו!! היה לו הרבה שעות איכות עם עצמו... רק לשבר את האוזן: עד לפני שנה היה לי בפלאפון חבילה מכובדת של 2000 דקות בפלאפון לחודש!! זה לא הספיק לי!!!!!! וב"ה אכשר דרא וכעת יש לי "שיחות ללא הגבלה..." אז תחשבו!!!!!! שאת אותן 2000 דקות שאני מתרועע עם כל מיני אנשים... הרי אבא שלי ואבא שלך התמודדו מול עצמם!!!! היו עם עצמם באותם 2000 דקות... התבשלו בתוך עצמם... והגיעו למסקנות בינם לבין עצמם... יש לך מושג איזה הבדל תהומי מפריד בינינו?? אין לך מושג כמה בריאות נפש וכמה ברירות דעת מפרידה בינינו?? וכאן!!!! כאן טמון חלק גדול מחוסר התיאום וחוסר התקשורת בינינו לבין הדור הקודם... הדור הקודם ידע משהו אחד!!! הדור הקודם ידע שיש יצר טוב!! ויצר הרע!! ילד חרוץ!! וילד עצלן!!!!

כשאני התנהגתי לא יפה בחידר... הרבה לא התפלסף עם המפקח מה הבעיה שלי... האם אני סובל מ___ או מ___?? לא שלחו אותי לפסיכולוג... ולא לטיפול רגשי... ולא לאבחון פסיכודרמי... הרבה פשוט לקח סרגל ונתן לי "משכנתא" על קצות האצבעות... למה?? כי... כי ד... תפסיק ללכת אחרי היצה"ר... תתחיל להיות ילד חרוץ... נו כבר...

אבל היום??? איפה!!! מי היום משתמש עם המילה יצר טוב ויצר הרע?? מי מכיר אותם בכלל... היום אנחנו עסוקים הרבה הרבה לפני כן... אנחנו עסוקים קודם עם עצמנו!!!!!! מה יש לך?? מה מפריע לך?? מי אתה?? "על מה זה יושב"?? איזה משקעים יש לך?? (בהמשך אני יותר אסביר...) בקיצור: את כל ה-2000 דקות שהיינו עסוקים בלברוח מעצמנו בפלאפון וכל התעסוקות של דורנו... את אותן דקות אנחנו צריכים לשלם אח"כ לפסיכולוג ולמאבחן שיכיר לנו את עצמנו... (רק כשהחלפנו תכנית בפלאפון... משהו אחד שכחנו לחשב... שהדקות בפלאפון הם אמנם ללא הגבלה... אבל אצל הפסיכולוג הדקות דופקות כמו מונה...)

טוב... עד כאן דברים אמיתיים... מידי אמיתיים... מידי נכונים... אבל... תכל'ס... בא נהיה ריאליים... כי תכל'ס... כל זה לא קשור כעת לעניינינו... כי התופעות האלו הם כבר עובדה... השלמנו עם החיים האלו... זה מה שיש... לא נעים לי להודות... אבל את הפלאפון שלי אני לא מתכנן לנתק אפילו שאני יודע בודאות שזה לוקח את העצמיות שלי... לזה קוראים בשפה העברית: פשיטת רגל!! אבל הלאה... כעת לא זה הנושא שלנו!!! ברגע זה עכ"פ אנחנו לא מתיימרים לנסות להחזיר את הגלגל אחורה... גם אם אנחנו כן רוצים... עכשיו אין זמן לזה... כי זה משהו שאמור לסחוט לנו המון אנרגיה... וכעת חודש אלול... ואוטוטו יום הדין... אין זמן ללוקוסוס הזה... עכ"פ מה כן??? מה זה נוגע ליום הדין?

אז כך: היות ואין לנו את עצמנו!!!!!! וכתוצאה מכך אנחנו בכלל לא מכירים את עצמנו!!! ואם אנחנו לא מכירים את עצמנו

אז אין לנו מושג על מה אנחנו צריכים לחזור בתשובה!!!!!!

כי לחזור בתשובה זה... לחזור לעצמנו!! "נחפשה דרכינו ונחקרה..." אנחנו אמורים לבדוק את עצמנו... לדרוש ולחקור מה אנחנו... מי אנחנו... זה הרי הא' ב' של תשובה... ו... ואם היכרות בסיסית אין לנו עם עצמנו!!!!!! אז זה לא מתחיל... אין לי קצה חוט עם מה בכלל לגשת לימים הנוראים... (תבין: האלו ש' ירוחם ממיר דיבר עליו... העסק הגדול הזה... עם כל התיאורים המרוממים... של התענית דיבור... והריכוז המוחלט בתשובה כל זה התחיל מבני אדם שהיה להם עסקים מסופעים עם עצמם... ובאלול הם התאספו ליריד הגדול שבו הם עשו סקירה מקיפה בקשר לעסקים. זה תפס להם אלול שלם... אבל אנחנו?? תשים אותי אלול שלם באיזשהו מקום... אתה פשוט מתעלל בי... אין לי מה לעשות עם עצמי כ"כ הרבה זמן...) זכור: לחזור בתשובה זה לחזור לעצמנו!!! ולכן--

פה הבעיה הגדולה שלנו!! פה אנחנו תקועים!!!!!!

אי לך ובהתאם לזאת: אנחנו!!!!!! הדור שלנו!!! אם אנחנו רוצים לגשת לסוגיה שקוראים לה תשובה... לפני!! לפני שאנחנו מתחילים לדבר על היצר הרע... הרבה לפני!! אנחנו קודם כל צריכים להתעסק עם עצמנו!!! לבדוק את עצמנו!!

מה אני מתכוין??? אני אתן לך דוגמא פשוטה:

תאר לעצמך בחור ישיבה שיושב ולומד בשעה 5.00 בצהריים... ומשום מה הוא לא טעם כלום מהבוקר... הוא מתיישב ללמוד והראש כבד... אין לו חשק... כל הזמן מתחשק לו לישון... הוא גם עצבני... ו... ובמקום לחשוב על התוס'... הוא חושב על אוכל... פתאום ממממזה בא לו אוכל... הוא נבהל!! מה יש ליי? מה קרה ליי? מה זה התאוות אכילה הנוראה הזו? ו... ו... ועוד באמצע השטייגן של סדר ב'?? מה עושים?? צריך להתחזק... הוא ניגש למשגיח... הרב... לא יודע מה קרה לי... אין לי אהבת תורה... ולא זו בלבד אני גם חושב כל היום רק על אוכל...

מה הפלא שהיום השוחד היחיד שמצליח להזיז אותנו זה כסף!!! כשהגלגל של הסיפוק מפונצ'ר... וכשהגלגל השני של לאהוב מה שעושים גם הוא מפונצ'ר... והגלגל השלישי של אביסלע כבוד. גם הוא מפונצ'ר... נו... אז איך אתה רוצה שהרכב יסע??? איך אתה רוצה להרים בית מדרש?? אוהו... פתאום נזכרים שיש גלגל רזבי שקוראים לו כסף!!! בוקר טוב... לפחות זה... משום מה זה הדבר היחיד שאנחנו מבינים שהוא יכול להניע אותנו... אבל האמת היא?? שדווקא כסף!!! זה הגלגל הכי פחות דומיננטי... הוא הגלגל האחורי שבמכונה שלנו. מומלץ להפעיל אותו רק במקרי חירום... הרבה לפני שאנחנו מבינים שכסף מזיז בית מדרש... הרבה הרבה לפני כן!!! הגיע זמן שנבין שאני צריך לאהוב את מה שאני עושה!!! אני צריך לשחד את עצמי ביעד מסוים... בפרגון מסוים... להציב לעצמי יעדים ברורים...

יש עוד הרבה דוגמאות נוספות להיכרות שלנו עם עצמנו...

אני רוצה שתבין: תשובה זה לא בהכרח משהו שנעשה עם טלית ותפילין ברקע של פרוכת לבנה של ימים הנוראים... כי תשובה בין הייתר היא גם משהו טכני!!! אם יש לך איזושהי בעיה... בעיה טכנית... רפואית... והיא מפריעה לך בעבודת ה'... התשובה שלך זה פשוט להיות עירני!!! לקלוט אותה!!! לזהות אותה!!! לאבחן אותה!!! ולטפל בה!!! מה תגיד על אנשים שהתשובה שלהם זה לשבת מול נירולוג שיגיע למסקנה שהם צריכים ריטלין?? היית מאמין שפה המקום של התשובה שלהם!!! בחור שמתעכב בשידוכים... והתשובה שלו היא להוריד אף ולהפסיק להתעקש על כל מיני שגעונות... (אגב: לא כולם ככה... חלילה) אז המקום של התשובה שלו זה לא בשמו"ע... אלא בשיחת טלפון עניינית מסכמת וממצה עם הגורמים... אדם שמחובתו בעולמו נדרש ממנו לעשות משהו בחובת ההשתדלות והוא לא מבין את זה... אז איפה התשובה שלו??? בשערי תשובה??? לא!!! מול הגורמים המתאימים שקשורים לנושא המסוים שהוא מתעקש להתחמק ממנו... אותו דבר: אם הבעיות שלנו בעבודת ה' נובעות מחוסר הבנה שלנו בצרכים של עצמנו... אז כאן המקום של התשובה שלנו!!! לזהות את הצרכים שלנו! ואדרבה... יתכן שזה יראה כקולא... יתכן שעל פניו זה יראה ההיפך הגמור... ולמה לא?? כי תשובה זה גם משהו טכני!!! וכמובן: הכל מתוך התייעצות עם אדם שעבר את גן המבוכה... אדם גדול שלא מוכתב למוסכמות... להכיר את הבעיה... לקלוע לשורש הבעיה... ולטפל!!!

איזה הישג מרשים או יעד רשמי אני יכול להציב לעצמי... שיהיה לי לאיפה לשאוף...

נעבור למשפט הבא: **אדם חייב לאהוב את מה שהוא עושה!!!** אם אתה לא אוהב את מה שאתה עושה... אתה אבוד!!! אין שום סיכוי בעולם שאתה תלמד יותר טוב... ותהיה יותר צדיק... אז רגע רגע... המשפט הזה הוא קצת מסוכן!!! ולמה?? כי תכל'ס... אנחנו כן הרי עושים המון דברים שאנחנו לא אוהבים... אף אבא לא אוהב להחליף טיטול.. ובכל זאת הוא מחליף... ולמה?? כי הוא **אוהב** את מוישי המתוק ובשבילו אני מוכן להתעסק גם עם טיטול פחות נחמד... אף אחד לא אוהב לעבוד קשה... ובכל זאת כולם עובדים... למה?? כי **אוהבים** את הצ'ק בסוף חודש... ובשביל הצ'ק האהוב מוכנים לעשות גם מה שלא אוהב... אותו דבר אתה!!! אתה לא צריך בהכרח לאהוב את הגמ' שאתה כרגע לומד... אבל לכה"פ תסביר לי איזה משהו סביב הגמ' שאתה כן אוהב!!! **משהו!!! משהו אתה כן חייב פה לאהוב!!! אתה לא רבובט!!!** לאבא שלך ושלי לא היה צריך להסביר את זה... הם הכירו את עצמם והבינו שהם צריכים את זה... רק אנחנו שלא קולטים את הצרכים שלנו... **תכל'ס:** אתה חייב למצא לי משהו שתאהב סביב הלימוד!!! כי אם לא תמצא... אין שום סיכוי בעולם שבשנה הבאה תהיה טוב יותר... כי איך... איך בן אדם יכול לעשות כל הזמן דבר שהוא לא אוהב אותו... תראה לי בן אדם שפוי שכל היום יושב מול משהו שהוא לא אוהב... **איך!!! אין כזה דבר!!! זה גם היפך רצון ה'!!!** אין ברירה!!! תחזור בתשובה ותתחיל להתייעץ במחשבתך מה אני כן יכול לאהוב סביב הגמ'...?? אולי אתה אוהב אביסלע כבוד?? אוהב?? אוהו... מצוין... אז תבטיח לעצמך איזה סיום מרשים... או איזה חיבור מסוים... או יעד בעתיד הרחוק שיביא אותך למעמד מסוים... לא יודע... אתה מספיק יצירתי איך ליצור את זה... ואם אתה לא אוהב כבוד... (לא מאמין לך... אבל נגיד) אז טיולים??? טיולים אתה כן אוהב?? אז תבטיח לעצמך: אם אני לומד עד כאן וכאן אני יוצא לטיול... (בתיאום עם רבני הצוות... לא פרטיזני...) אתה יודע מה... תתפלל לקב"ה שיתן לך אהבת תורה... ועד אז לכה"פ תלמד ותחכה לאהבה הגדולה שבא תבא... אבל לכה"פ תבין שככה!!!! ללמוד בצורה שכזו!!! ללא חיבור אמיתי למה שאתה עושה... זה פשוט מלחמה נגד האנושות!!! והמשפט השלישי **סיפוק!!! אתה חייב סיפוק...** אם אין לך סיפוק זה לא שייך... אדם ללא יעד... אדם שלא יכול להצביע על הישגים הוא חסר כנפיים... איך מגיעים לסיפוק?? אין כאן המקום... תתייעץ...

עכ"פ השלושה משפטים האלו הם רק מדגם קטן של א' ב' של היכרות שלנו עם הנפש שלנו... שכמעט כולנו... מחוסר היכרות בסיסית עם עצמנו אנחנו לרגע לא חושבים שהמכונה שלנו לא יכולה לזוז בלי זה!!!

המוח שלי עייף... לא בא לי ללמוד...אני כל הזמן רוצה לנוח... **המשגיח גם הוא נחלץ חושים:** תקשיב... לא פשוט... אם יש לך ירידה באהבת תורה!! אז צריך להתחזק!!! תלמד ספר מוסר פלוני... שם הוא מביא מאמרי חז"ל מלהיבים על אהבת תורה... ו... ובמקביל תתחיל לעבוד על התאוות אכילה שלך וכו' וכו'... **ובינינו!!!! שום בעיה ושום בטיח...** לא אהבת תורה ולא תאוות אכילה... **כלום!!! הכל טוב!!!** מה נעשה שהבן אדם פשוט רעב!!! זה הכל!!! הבן אדם לא אכל מהבוקר!!!!!! בן אדם שלא טעם כלום מהבוקר... זה לא שייך לא ליצר הטוב ולא ליצר הרע... שניהם לא שייכים לעניין... **אתה פשוט רעב!!!!** לך תאכל!!! לחמניה שוקו...חביתה... ותחזור ללמוד והכל טוב... זה הכל!!!

הנה לך דוגמא קלאסית... לאדם שיש לו בעיה בעבודת ה'! ברור שיש לו בעיה!!! הוא באמת לא לומד... באמת יש לו תאוות אכילה חמורה... אבל הבעיה היא בכלל לא מול היצר טוב והיצר הרע... אלא מול עצמו!!!! מול טבעים הכי בסיסיים שהוא עסק מעצמו...

על אותו משקל: אנחנו צריכים לקחת בחשבון: שהיות ובדור שלנו החיישן הנורמלי של האדם להכיר את עצמו התקלקל... היות והטרמוסטט הזה שמזהה את יכולות הנפש שלי מה שייך אלי ומה גדול עלי... חסר לנו!!! **ממילא תקשיב טוב טוב למשפט הבא:** רובא דרובא של הבעיות שלנו בעבודת ה' לא בהכרח קשורים ליצר טוב ויצר הרע... אלא זה קשור לבעיות שלנו מול עצמנו!!! לחוסר תיאום בינינו לצרכים של עצמנו... לעשיקת אחד מאבות המזון של הנפש שלנו...

ופה עיקר העבודה שלנו מול עצמנו!!! פה התשובה שלנו!!!

אני רוצה להתחיל עם שלושה משפטי מפתח: א' ב' של עבודת ה':

בן אדם חייב להיות מרוצה מעצמו!!! ברור??

בן אדם חייב לאהוב את מה שהוא עושה!!! חייב!!!

בן אדם חייב להרגיש סיפוק!!! אין מצב שלא!!!

שלושת המשפטים האלו... אם חסר לך את אחד מהם... אז הכתובת רשומה על הקיר... אם אתה יושב ולומד ולא מרוצה מעצמך!!! **אז הנה! הנה החתול השחור!** פה נמצא הריפיון הגדול שלך בעבודת ה'... כי בן אדם שלא מרוצה מעצמו... אין לו מוטיבציה... אין לו חשק... וממילא תפוקת ההצלחה שלו יורדת במאות אחוזים... מה הפלא שאתה מדבר כ"כ הרבה בסדר א'... מה הפלא שאתה נשאר בסדר ב' בחדר ומחפש סדוקו... אתה שבר כלי... אתה לא מרוצה מעצמך... אז במקום לקבל ע"ע עוד קבלות חדשות ועוד סנקציות חדשות שיכריחו אותי להגיע לסדר בזמן... לפני זה! תכנס מטבחון ותתחיל לחשוב: **מה אני עושה כדי שאני אהיה מרוצה מעצמי!!!**

מישהו נתן לי רעיון טוב למקומות בימים

הנוראים...

אבל יש לזה הקדמה: הרי כן: יש דין בעבודת יום הכיפורים שצריך להוציא את הפר ושעיר חוץ לירושלים למקום מסוים ששמו "בית הדשן" ושם לשרוף אותם... **אבל דא עקא!!!** שלפעמים השטח הקבוע של בית הדשן היה קצת רחוק!!! וסוף סוף זה צהרי יום כיפור... וכולם צמים... וכולם רוצים לזכות להשתתף במעמד ההדלקה... ברוב עם... ו... ולהטריח את כולם ללכת עד רחוק... זה היה שיקול... אז לא!!! לא חייבים ללכת דווקא עד המקום הקבוע של בית הדשן!!! יש פתרון!!!! כמה ימים לפני יום כיפור... היו מחליטים על מקום אחר... ו... "ומקדימים לשם דשן". זאת אומרת: כמו שמצינו לגבי ס"ת שאסור להוציא אותו לקריאת התורה באופן חד פעמי... אבל אם זה לשלוש פעמים ואילך אז מותר... אותו דבר כאן: אם בכמה ימים שלפני יוה"כ פ"ג... אנחנו נקצה מקום ושם אנחנו נשים את הדשן... אז הנה!!! יש לזה כבר גדר של בית הדשן... ואפשר ביוה"כ לבא לשם... ושם להניח את הדשן...

עד כאן ההקדמה... כעת נחזור אלינו: עוד מעט יום הדין... כולנו רוצים שהתפילה תתקבל... ובימים הנוראים מצאנו שעושים עסק מ"מקום" קונים מקום... משלמים עליו... אנשים מחפשים מקום טוב לתפילה... **אז הנה!!! לפניך**

היידור חדש במקומות לימים הנוראים:

אחת מהמעלות הגדולות ביותר בימינו מקום המובחר לתפילה: זה להתפלל באותם ד' אמות שבו אתה לומד תורה!!! הגמ' מספרת: שרבי אמי ורבי אסי אפילו שהיה להם 13 בתי כנסיות בטבריה לא היו מתפללים אלא "ביני עמודי היכא דהו גרסי" כמו שנאמר: "אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב..." מכאן הוציאו חז"ל שקדושת המקום שבו האדם עוסק בתורה גדולה עוד יותר מקדושת בית כנסת... **ו... ועד כדי כך!!!** שמסתיימת הש"ע משמע שהתפלל במקום הלימוד זה עוד יותר חשוב מלהתפלל במנין!!! (אנחנו אנוני דרך כלל לא נוקטים כך למעשה...) **עכשיו: בנושא הזה יש בעיה...** כי רוב האנשים לומדים במקום אחד ומתפללים במקום אחר!!!

נ... מה נעשה??? אז הנה!!! הנה הפתרון!!! כמו שביה"כ... תקופה לפני כן מקצים מקום מיוחד... ושם מביאים את הדשן... ומכאן ואילך זה מועיל להיחשב בית הדשן ליום הקדוש... אם ככה... טען לי אותו יהודי: **אותו דבר אפשר לעשות גם במקומות לימים הנוראים...** בא נחליט שחודש לפני יו"כ... אני מתחיל ללמוד שם!!! במקום שבו אני הולך להתפלל!!! אני מגיע לקדש את המקום... להקצות אותו ולייחד אותו לשם מקום עסק התורה... כדי שבעוד פחות מחודש ימים הוא יהיה מקום מסוגל לקבלת התפילות...

זו הכנה מאוד מעשית ואפילו פרקטית לקראת יום הדין!!! זה ממש כמו לבנות את "הסוכה" של ראש השנה... לבנות במו ידיך את המקום הקדוש שבו תפילותיך יעלו השמימה מתוך הרקע והניחוח של עסק התורה שהכשרת פה בשבועות האחרונים...

מומלץ!!! מומלץ בחום!!!

וכדי לא להשאיר את הנייר חלק... עוד וורט מעניין...

לביל שבת יש תפילת מעין שבע!!! הש"ץ אומר ברכה אחת שנאמר בו בקיצור את כל השבע ברכות... בכל חמש מילים מתומצת ברכה מגן אבות דברו- אבות... מחיה מתים במאמרו- ברכת מחיה מתים וכו' וכו'... והנה!!! מחיה מתים ברכת מעין שבע... פתאום הש"ץ מתחיל: אלוקינו ואלוקי אבותינו רצה נא במנוחתנו... קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך... שבענו מטובך ושמחנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת והנחילנו וכו'... בא"ה מקדש השבת...

מה קרה??? למה את הברכה הזו הש"ץ לא מקצצר??? למה את כל הברכות הש"ץ תימצת??? לכל ברכה הוא עשה "מעין" והנה... בברכה הזו הוא לא עושה "מעין"... הוא לא מקצר... הוא אומר מילה במילה כמו שאמרנו בתפילה שבלחש? מה ההבדל??? אמר מי שאמר:

בכל דבר אתה יכול לעשות קיצורי דרך!!! חוץ מעבודת ה' המוטלת עלינו!!! אתה יכול לעשות קיצורי דרך באבות... בגבורות... בקדושת ה'... אבל כזה מגיע ל"קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך..." כאן אין אפשרות לדלג אפילו על מילה אחת... אי אפשר לתמצת כזה דבר!!! כי כל דבר אנחנו חייבים ועד הסוף... בלי קיצורים...

עצרת תשובה מרכזית בליווי תזמורת וריקודים במשך כל הלילה...

סוכות... אמצע הלילה... אני עומד כאן בגוזזטרא שמעל העזרת נשים... אני עומד יחד עם רבבות אלפי ישראל וצופים על גדולי ישראל ועל החסידים ואנשי מעשה... והנה!!! לא יאומן!!! את מי אני רואה שם??? יחד עם כל הגדוילים...??? את מוטי!!! מה... מה הוא עושה שם??? מה הוא מחפש שם יחד עם כל הסנהדרין וכל הקדושים והצדיקים??? למען ה': מה?? איך?? אני לא קולט... מה הוא עושה שם??

נראה לי שיש פה טעות!!!! טעות חמורה!!! אני לא רוצה לפתוח את הפה... סוף סוף רק לפני ארבעה ימים היה יום כיפור... אני לא אדבר לשה"ר (ס"ר שאשון לחשבון עונות...) אבל... אבל מוטי... תסלח ליי... טוב... מצטער... אסור לדבר... אבל... שה" ישמור... טוב... אסור... אבל יש לך מושג איזה פוש... אוי... אסור...

כן... לא תמיד ר' מרדכי היה כזה פעם הוא היה מוטי... עוד איזה מוטי שחיפש את עצמו... ובישיבה הוא היה מאלו ש"סני שומעניה" היו עליו שמועות לא הכי נעימות... חוץ מזה הוא גם היה מהמובילים בחברה... והוא היה אחד מהנייעסנים הגדולים שלכלך על כל העולם... בקיצור: אחד מהליצנים והפרוסט' שאף אחד לא הצליח להכניס אותו לרצינות... **כל זה היה עדי!!!** עד שיום אחד הוא קיבל צרעת עור בשר בפנים... והכהן ראה אותו וטימא אותו... מוטי ישב מחוץ לירושלים... שמה באזור הליפיתא במשך חודש וחצי... היה שם שקט!! היה לו שם הרבה זמן לחשוב!!! והוא חשב... חשב על עצמו... חשב על העתיד שלו... חשב למה זה קרה לו... הסיק מסקנות... קיבל החלטות... **ותפס את עצמו לידיים וחזר בתשובה**... ו... ואכן הצרעת התחילה להתכחות... עד שיום אחד הכהן הגיע "וראה והנה נרפא וגע הצרעת מן הצרוע..."

מוטי עבר את כל תהליך הטהרה... גילחו אותו בלשכת הנזירים... ו... ומאז פרק חדש החל בחייו... הוא נהיה רציני... התחיל לעסוק בתורה בקדושה ובטהרה... מתוך שמירת הלשון ומתוך תשובה ומעשים טובים... עד מהרה הוא עלה והתעלה בדבקות ובקדושה... **עד!!! שלא עברו חמש שנים... ו... אותו מוטי נהפך ל' מרדכי**... עד כדי כך שכשהגיע שמחת בית השואבה ומוטי נעמד שם יחד עם המון העם במרומי הגוזזטרא כדי לראות את החסידים ואנשי מעשה שרוקדים ברחבת העזרת נשים שרק להם יש זכות לרקוד... וכל העם צופים עליהם מרחוק כיצד הם שואבים רוח הקודש... והנה!!! אחד מזקני מהסנהדרין שרקד שם... לפתע הוא נעצר!!! הסתכל בפתאומיות לכיוון אחת הגוזזטראות... התמקד לכיוונו של מוטי... ו... והצביע עליו!!! ומיד סימן לאחד מהאחרים שם... תקראו ל' מרדכי שעומד שם למעלה... שירד ויכנס לרחבה... הוא ראו לרקוד יחד עם החסידים ואנשי מעשה... מה תשאל: מאיפה הוא ידע?? איך הוא בכלל ראה את מוטי בין כל הרבבות?? **זה לא שאלה!!!** אל תשכח שאנחנו כעת נמצאים בביהמ"ק... ועוד ימים ספורים לאחר יו"כ... יש פה אנשים ששואבים כעת רוח הקודש... שואבים... כמו משאבה... וממילא כשאחד מהסנהדרין נעצר באופן פתאומי ומצביע ללא הודעה מוקדמת על מישהו... ומחליט שהוא ראו לרקוד כאן... אף אחד לא שואל שאלות... כי כולם מבינים ש-פה רוח הקודש מדברת!!! פה אין את הקריטריונים המוכרים לנו מטיפוס צעד אחר צעד בפרימדיה... ואכן קראו למוטי שירד... ו... והוא לא הבין... הוא היה בטוח שקרתה פה טעות... אתם לא מכירים אותי- הוא טען בתוקף!!! חבל... אני אספר לך מי אני אתם תבהלו... אני הוא זה שלפני ארבע שנים הגעתי לפה על תקן של מצרוע... אני בעל תשובה... אני מוטי... אני לא ר' מרדכי... **אבל האחרים ממש לא התרגשו מדבריו!!!** ואמרו לו: היא היא!!! בשביל זה יש שתי מקהלות בלילה הזה: **מסידים**

ואנשי מעשה אומרים: אשרי ילדותנו שלל ביישה את זקנותנו, ובעלי תשובה אומרים: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... אז הנה!!! זה שאתה מוטי לשעבר זה ממש לא סתירה בשבילנו! אדרבה... כנראה אתה שייך למקהלה של הבעלי תשובה... ו... ומוטי ירד לעזרת נשים... וככולם ראו אותו שם!!! הוא הצטרף לריקודים... ששוב זרוע עם גדולי עולם... ההורים שלו עמדו מהצד ובכו מהתרגשות... מי האמין... מוטי... הכבשה השחורה של המשפחה... הפרא אדם... מוטי שכולם התייאשו ממנו... מוטי שחשבנו שגם הרבש"ע כבר לא רוצה אותו... **מי האמין!!! איזה מהפך הוא עשה בחייו!!!** עד כדי כך שמכל הילדים שלנו... בדיוק הוא הגיע למדרגה כזו גבוהה שהוא קיבל אישור עם פלומבא של רוח הקודש שהוא ראו להיכנס לשורת חסידים ואנשי מעשה... ואכן מוטי נכנס לתוך מחול החסידים ואנשי מעשה... ו... ותוך כמה דקות הוא... הוא כבר "לא היה שם..." אמנם הרגלים שלו עדיין טופפו איכשהו על הקרקע... אבל עיניו העצומות ופניו הנוצרות הוכיחו שהוא כבר נמצא אי שם... שואב רוח הקודש... זר לא יבין זאת... **ואז!!! לפתע השתרר שקט!!! התזמורת נעצרה!!!** וכעת מתחילה המקהלה! יש כעת **מקהלה משולבת!!!** כעת מתחיל שיר שמתחלק לשלושה קטעים!! את הקטע הראשון התחילו החסידים ואנשי מעשה... ובנעימות נפלאה הם שוררו יחד: **"אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו"**... הקטע הזה הופנה בנימה תובענית אליכם!!! בחורי הישיבות הקדושים והטהורים... שאף פעם לא נפלתם... אף פעם לא גלתם... אנא: תשארו שם!! אל תפלו... אל תפזלו... תשמרו על עצמכם עם כל הכח... מכל הרוחות הזרות... אם תמשיכו להיות שתולים מתוך ראש נקי ועיניים טהורות בבית ה'... יום אחד תזכו להגיע למדרגה שלנו ולעמוד פה ולשאוב ולשאוב רוח"ק והשגות נפלאות... החסידים ואנשי מעשה סיימו את הקטע הראשון של השיר!!! וכעת המקרפון עבר למקהלה השנייה... מקהלת הבעלי תשובה... הגיע תורם... ובנעימות ובהתרגשות עצומה הם פצחו ושוררו: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... **עין אחת לא נשארה יבישה!!!** מי לא הררה בתשובה באותם רגעים... מי לא התעורר ברגשות של תשובה מאהבה ברגעים אלו... לראות מחזה של מאות יהודים שכולנו מכירים אותם... אוהו... מדובר בחברים שלפני כן וכך זמן הם הסתובבו בינינו... ספטפו בחזרת הש"ץ... צחקו על כל הרבנים... לעגו לכל הקדוש והיקר... אותם אלה שליצינות אחת שלהם דחתה אלף תוכחות... והנה... לא יאומן!! עשו תשובה ותראה לאיפה הם הגיעו... כל אחד כמובן והסיפור שלו... איש כאלו שפתאום... פתאום תפסו את עצמם לידיים... יש כאלו שפה!! במעמד המרגש הזה שנעשה מידי שנה... פה החליטו על שינוי... יש כאלו שעבר עליהם איזה טלטלה כמו מוטי שבמשך תקופה היה אפילו מצרוע... **והנה!!! אף פעם לא סאחור**... ו... והנה הם כעת עלו כ"כ והתעילו שכעת הם זוכים לשאוב כאן רוח"ק... והם פונים לכולנו ואומרים מניסיונם האישי: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... לאחר שהבעלי תשובה סיימו את הקטע שלהם... כעת הגיע הקטע השלישי... שבו כולם ביחד!!! גם החסידים ואנשי מעשה וגם הבעלי תשובה ביחד!!! פנו לכל העם בשירה ובנעימה ושוררו: אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו!!!! ואז התזמורת חזרה וכככלל העם ביחד שוררו: אשרי מי שלא חטא... מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו... מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה תשובה אמיתית מעומק לב מימיו!!! את העצרת התעוררות הזו אף אחד לא שכח!!! המחזה האדיר הזה בליווי שירה וזמרה נשאר צרוב לכל אחד בתוך הראש... כל אחד לקח איתו את המעמד הזה לתוך השנה... לחורך הארוך... ולקיץ שאחריו... ו... וכעת באלול שוב נזכיר ונשנן לעצמנו: ומי שחטא ישוב!!! הדלת פתוחה... אבא שבשמים מחכה... ואל דאגה: ישוב וימחול לו!!! הקב"ה שולח קבלה... היא מורגשת עמוק בתוך הלב... הבטחה מפורשת: ומל ה' אלוקיך... לאהבה את ה' אלוקיך...

מה הקשר בין אלול ל"מתנות לאביונים...?"

אני מבקש מראש סליחה מראש על השפה החדה והצינית... תקרא עד הסוף... עד הסוף נקווה שנסיפק להתפייס... ובכן: הפעם נציע סגולות:

מישהו ניגש ושאל אותי: מה עושה בחור משיעור א' ישיבה גדולה... שכבר תחילת חודש אלול בחורים מהקיבוץ יורדים לחיו...???

אז ככה: היות וכעת זה חודש הרחמים והסליחות... אני ממליץ לך להזדרז לעשות חרטה וידוי ועזיבת החטא... **על מה???** על זה שבדיוק לפני שנה!!! כשהיית אתה בשיעור ג' ישיבה קטנה ירדת לחייהם של הבחורים שכעת נכנסו לשיעור א'... אם אתה זוכר... כשהיית בשיעור ג' בישיבה קטנה חשת מעצמך שאתה מלך הישיבה... ועשית פרצוף מפחיד לאפרוחים שזה עתה בקעו מהחידר... והם הגיעו מפחדים עד אימה לישיבה קטנה... והדבר היחיד שהיה חסר להם זה הפרצוף החמור סבר שהפגנת כלפיהם ודאגת להבהיר להם עד כמה מסוכן להתעטש בטריטוריה של ד' אמותיו של בחור משיעור ג' המהולל... אז הנה... כעת כשהגעת לישיבה גדולה... כעת הגיע תורו של בעל ה"מידות רעות" התון של הבחור מהקיבוץ בישיבה גדולה לעולל לך בדיוק את מה שאתה עוללת לפני שנה בדיוק לצעירים ממך... **אבל!!! לא מאוחר!!!** אתה יכול לחזור בתשובה... להתחרט על מה שאתה עשית להם אז... פשוט להתקשר אליהם (מי שעכשיו כבר נמצא בשיעור ב' ב"ש"ק) ולבקש מהם מחילה... ו... ובנוסף לכך במקביל להתקשר לידידיך... בני השיעור מתחתית שכעת עלו משיעור ב' לשיעור ג' בישיבה קטנה... ותקריא להם את המשנה באבות "על דאסתפא אטפון ומטייפין יטופון..." ותזהיר אותם שלא יעזו לעשות את מה שאתה עשית... **והכי הכי חשוב:** תקבל על עצמך בקבלה גמורה!!! ותתרום לעצמך את זה בפתק... תגיש את זה למשגיח... ותגיד לו שיחזיר לך את זה בעוד שלוש שנים... ומה יהיה כתוב שם בפתק???

אני משיעור א'!!! מקבל על עצמי שכשגאיע לשיעור ג' או לקיבוץ... אני בעזה"ש לא אתנהג כפי שכעת מתנהגים אלי... אני מקבל על עצמי לקבל את בני שיעור א' בסבר פנים יפות כפי שמי כמוני כעת מבין עד כמה זה זקוק לי כאויר לנשימה... אם תעשה את כל זה מובטח לך: ומודה ועוזב ירוחם... תשובתך תתקבל והקב"ה יתן את חנך בעיני כולם והיחס של המבוגרים בישיבה ישתנה אליך מקצה לקצה...

בקיצור: בניגוד לשמועות שהחיים נגמרים בישיבה קטנה/גדולה... אני רוצה לגלות לך בחור יקר **ש... שהוא שלא!!!** ולכן: גם אם כעת... אתה במקרה מהמבוגרים בישיבה והמובילים והמחזיקים במפתחות... וכולם מתחתית... **אני רוצה לגלות לך:** שעדיין מחכים לך עוד כמה וכמה צמתים בחיים... שבהם אתה פתאום תמצא את עצמך הקטן... השפל... הנזקק לטובתם של הותיקים והמבוגרים ממך... **ועל זה!!!** בדיוק על זה יש משנה מפורשת ומוכרת בפאה שאומרת: **"אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה... גמילות חסדים והנכסה ארוכים"!!!** אתה יודע מה הפשט הפשוט של המשנה???

אני מדגיש: הפשט הפשוט!!! המשנה אומרת כך: הכנסת אורחים זה משהו שמקבלים עליו שכן **כבר כאן בעולם הזה!!!** ולמה???

כי... כי נכון שאתה עכשיו בעל הבית... ו... ואילו הוא האורח... אבל הרי לא ירחק היום ובעזה"ש תבא הצומת הבאה של החיים... ואז אתה תהיה פתאום האורח ומישהו אחר יהיה הבעל הבית... נכון??? **אז זהו!!!** שאם אתה כעת תקבל אותו במאור פנים... יש לך הבטחה שהקב"ה יזכור לך את הזכות של המאור פנים וההכנסת אורחים בצומת הקודמת... והוא ידאג לך שבצומת הנוכחית יקבלו את פניך במאור פנים כפי שאתה נהגת בצומת הקודמת...

זה הפשט הפשוט של המשנה! לזה המשנה מתכוונת כשהיא אומרת "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה..." כן... חז"ל רוצים שתדע שזה לא רק מצוה להיות מכנים אורחים... זה גם משתלם! זה השקעה לטווח ארוך... אם אתה לא ממש מבין על מה אני מדבר... אתה מוזמן לשאול כל מיני אנשים טיפה יותר מבוגרים ממך וגם ממני והם יתנו לך דוגמאות למכביר מכל מיני פרשות דרכים נוספות בחיים שאתה צריך לשבור קירות ולהפעיל לחצים ועומדים לפניך שם אנשים מנוכרים שצריך אגרוויסע רחמי שמים וכן וחסד ורחמים שיפתחו לפניך השערים... נעצור כאן... פרטים נוספים אצל המבוגר הראשון שאתה פוגש אחרי שקראת שורות אלו...

ואם כבר דברנו על סגולות... אז יש עוד סגולה: מה קורה לאברך משי... ממש שנה ראשונה... שרק עכשיו נכנס למושג ששמו כולל... ועל תחילת הזמן הוא מרגיש שהראש כולל "שם עליו עין"... ועל כל איזה איחור או חיסור הראש כולל פותח עליו זוג עיניים גדולות גדולות???

אה... מה עושים??? **אז שוב... אותה עצה:** היות וכעת חודש הרחמים והסליחות... תזדרז לעשות חרטה וידוי ועזיבת החטא **על זה** שכשהיית בחור... אם המשגיח היה מעיז להגיד לך מילה... היית פותח **עליו** זוג עיניים גדולות גדולות... מה... המשגיח לא יודע שאסור להעיר לשרף הקדוש מהקיבוץ???

מי הוא האחרון שהעיר לבחור מקיבוץ וניקה???

כן... כשהיית בישיבה היית בתוך אקרוויים... היה לכולם זכות רק להסתכל עליך... אבל להעיר...?? שש... שקט... אסור להעיר לבחור מקיבוץ... זה יכול לגרום לו לעורר פרובוקציות... והנה!!! עליית והתעלית... ומבחר מקיבוץ השתדרגת ו... ונהפכת לאברך!!! ו... **ואז קרה לפתע מהפך מאה שמונים מעלות...** פתאום מגיע ראש כולל צעיר **בעשרים שנה** מהמשגיח שלך... והוא!!! הוא פותח עליך עיניים גדולות גדולות ויש לציין שהפעם לשם שנינו... אתה מאוד מפחד ממנו!!! אתה לא מחזיר לו את אותם עיניים גדולות שהחזרת למשגיח... **מה קרה?? לאיפה נעלם הבטחון העצמי שהיה לך בתור בחור מקיבוץ? איפה העיניים הגדולות?**

אלא מאי?? בחור ישיבה נמצא באיזושהו ענין... היות ואין עליו מחויבות רשמיות הוא חש מעצמו שכולם חייבים לו... והוא לא חייב לאף אחד כלום... ממילא כל הערה משישהו מעיר לו הוא בההלם מעצם הפניה... מה... מה זה צריך להיות?? לא זו בלבד

שאני חיו... עוד רוצים שאני אעשה משהו עם זה??? הרי... הרי אני בחור מקיבוץ... (אל תקח איש... תבין: אני מדבר מניסיון די טר... כי לפני מספר לא הרבה זמן הייתי בשכבת גיל הזה... אפילו הגיליון הזה שאתה כעת קורא אותו... הספיק לקבל כמה מאמרים מצורת החשיבה ההפוכה שיצאה מתוך ה"בועה" של הבחורות שבה הייתי שרוי...) לא אשכח את ההללם שנתקף אותי מיד אחרי שהתחנתי... כשהגעתי לכולל וקלטתי שצריך להחליף דיסק!!! עד עכשיו כולם התרפסו אלי... הייתי הבחור האלטער ששעשיתי טובה לאנושות כשהופעתי בסדרים... אסור להעיר לי... אסור לגעת לי בכבוד... ו... והנה... פתאום התחנתי... ובבת אחת נזרקתי למגרש החיים... ופתאום אני קולט שאף אחד בעולם לא חייב לי כלום! אדרבה... אני הוא זה שחייב להביא כמה גרושים הבייתה... ואני גם חייב להביא הבייתה מישהו כזה שעונה על שם "אברך כולל" ובשביל זה אני צריך איכשהו להתקבל לאיזה כולל... ו... ומשום מה אף אחד לא רודף אחריי שאלמד בכולל שלו... ו... ולמה? כי שוק הכוללים רווי... ואל תשכח שבכולל משלמים כסף... ואין אף ראש כולל בעולם שיש לו כסף מיותר בשבילי... וממילא כשהתקבלתי לכולל... התחושה הייתה מאוד ברורה שעשו לי טובה... המסר היה מובן מאליו שאם אני אעשה משחקים... אזי ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממני... אין לך מושג כמה היה קשה לי להתרגל למצב החדש!!! מהנסך המפונק!!! מה"מוכרת" של הישיבה!! מוקני הקיבוץ... פתאום אני מגיע כולי כנוע לכולל... ו... ועל היום הראשון הראש כולל הראה לי את השעון... ו... והוא צודק!! כי הוא משלם!!! ובמגרש של החיים מי שמשלם הוא הבוס!!!

אז זהו!!! בחור מקיבוץ... אין לי זכות לתת לך מוסר... כי בגיל שלך לא הייתי יותר טוב ממך... (מסתמא הרבה יותר גרוע)... אבל אם אתה לא רוצה שבעוד שנה שנתיים... יעמוד על הראש שלך ראש כולל שמבוגר ממך בסה"כ עשר שנים ויפתח עליך עיניים גדולות... אז אנא!! כעת תקבל מרות מהמשגיח שמבוגר ממך לא בעשר שנים אלא בארבעים שנה... תקבל ממנו מרות לא כי הוא פותח עליך עיניים... אלא ממקום של כניעה אמיתית!!! ממקום של בחור בוגר שמבין שיש לי מה לקבל מהמבוגרים ממני ומאנשים שעבדו על עצמם יותר ממני... וחופץ מזה אני אמור לקבל הוראות מהמשגיח כי הוא המחליט פה... כן!! הוא המחליט פה!!! (זה כבר נושא בפ"ע... התופעה הזו שבחור לא מסוגל להבין שיש סמכות עליה עוליה שמחליטה פה... משום מה זה עובר מאוד מהר... אין אברך שלא מבין את זה... צריך להבין מי הקורס הזה עובר כי"כ מהר... בהזדמנות אחרת) **וכעת אני רוצה להרגיע אותך:** אם תקבל מרות כעת... אם תפתח באישיות אצילית שמוכנה להתכופף לפני הנהלה הרוחנית של הישיבה... מובטח לך שכשתתחנת אתה תהיה אישיות אצילית... שהראש כולל מעצמו יסמוך עליך בעצימת עיניים ויאמר לך: תעשה מה שאתה מבין... סומך עליך... זה אפילו לא הבטחה שמימית... זה משהו בטקטיקה!!! מי שפיתח אישיות בתור בחור זה שקוף!!! כולם סומכים עליו אוטומטית... הדלתות נפתחות לפניו...

אבל אם היום אתה תעשה מה שבא לך... אם תפתח עיניים גדולות על כל סמכות עליה בישיבה שמעוץ לך איזה הערה... חכה חכה... מי שבישיבה לא מוכן להתכופף... זה מחכה לו בצומת הבאה של החיים... שאז פתאום אתה תמצא את עצמך מגדול גדול גדול... לקטן קטן קטן... ואתה תצטרך לעמוד מול עיניים של ראש כולל הרבה יותר צעיר מהמשגיח שלך כעת בישיבה ו... ולהבין שאני מקבל ממנו הוראות...

אני יכול להאריך ולהסביר את זה... איך זה עובד מבחינה טכנית... אבל עזוב... בא נשאיר את זה על תקן של סגולה... עדיף ככה...

נא לא לשכוח שאמנם ר"ת אלול זה אני לדודי ודודי לי... אבל יש עוד ראשי תבות: איש לרעהו ומתנות לאביונים... "חודש אלול זה זמן להרבות אהבה ואחוה שלום ורעות!!! מי שצריך משלוח מנות- אזי משלוח מנות איש לרעהו... ומי שצריך מתנות לאביונים אז מתנות לאביונים...

ונסיים במשנה בפאה: בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום והיה צריך ליטול לקט שכחה ופאה יטול!!! כתוב כאן: שגם אדם אמיד... יש לו כסף... אבל כעת הוא נקלע למקום זה... הוא תקוע... אין לו כסף... אם ככה: אז יש לו דין של עניי!!! אתה יכול לזכות בלקט שכחה ופאה!!

חודש אלול הוא חודש התחלתי!!! וכתוצאה מכך זה חודש שיש הרבה מאוד אנשים שהם בגדר "בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום" זה מתחיל בילד שעובר מחידר ליש"ק... מיש"ק לישיבה גדולה... מכולל לכולל... מתיכון לסמינר... מורה שעובר מבי"ס לבי"ס... מעבודה לעבודה... זו תקופה שמי שמשנה מסגרת!!! עושה אותה בדרך כלל בחודש זה!

יש לכל אחד מאיתנו כמה אנשים קרובים שהם בגדר: בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום... יתכן שמדובר בן אדם עם הרבה בטחון עצמי... טיפוס חברותי... אבל עכשיו!!! שהוא חדש פה!! הוא נבוכ... הוא עני... הוא מצטנף בפניה... ומחכה להשתלב... הוא נמצא בעיצומו של המשבר של כל ההתחלות קשות... כאן המקום שלנו לקיים ולקט שכחה ופאה בחינם!!! בסה"כ לגשת... להגיד שלום... להתעניין... לנסות לעזור... ולעטוף אותו... לקבל אותו... ולהכיל אותו... ברוך הבא!!!

נ... מה הפלא שר"ת אלול זה איש לרעהו ומתנות לאביונים... **כאן המקום להבהיר:** לכל אותם אלו שקוראים מאמר זה ולא מכירים את העסק מבפנים... והם יכולים להיות בהלם... מה... ככה זה אצלכם?? בחורים מבוגרים עושים צרות לבחורים צעירים?? מה... למשגיח אסור להעיר לבחורים מבוגרים?? אז זה שלא!!! חלילה וחס!! זה לא משהו שמגיע לידי ביטוי בהתנהגויות ברוטלית וכדו... מדובר בניואנסים הרבה יותר עדינים... ו... ובקיצור: זה לא מה שאתה קורא... כך שנא לא לקחת את הדברים כמות שהם... זאת למודע: המאמר הזה נכתב בקודים מסוימים שלמי שזה נכתב לו... מבין מצוין על מה מדובר... ומי שלא... אין צורך להתאמץ... מומלץ לו לעבור למאמר הקודם...

ששים גיבורים
לעילוי נשמת הגה"צ ר'
ישראל מאיר בן רבי
אברהם זצ"ל
נלב"ע ו' תשרי תשע"ב
ובנו הרה"ג ר' אליהו
אליעזר בהגרי"מ זצ"ל
נלב"ע ב' בתמוז תשע"א

כאי"ל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

פניני הפרשה

בב"מ לב, ב איתא אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו. ויל"ע בכהאי גונא שלא עשה כדין אלא הלך לפרוק את של אוהבו ובאותו זמן הגיע עני לבקש צדקה, האם נחשב עוסק במצוה ופטור מהמצוה או דכון שלא עושה מה שהי' צריך לעשות ע"פ דין א"א לפוטרו משום עוסק במצוה. וזה יותר גרוע מהעוסק במצוה קיומית דפטור מעשיית מצוה אחרת [- עיי אילת השחר ויקרא כג, מב] כיון שאינו עושה מה צריך לעשות ע"פ הדין, ואע"פ שגם אם הי' טוען לשונא הוא הי' פטור מלתת פרוטה לעני, מ"מ למעשה הוא לא עוסק עכשיו בטעינה.

בגדרי התראה

ואם בשדה ימצא האיש את הנער המארשה וגו'. (כי תצא כב, כה) הרמב"ן להלן פסוק כ"ז כתב שאין נ"מ בין העיר לשדה והכל תלוי לפי המציאות אם היו לה מושיעים או לא ובהוה דיבר הכתוב דבשדה לא מצויים אנשים.

ועיי רמב"ם הל' נערה בתולה פ"א ת"ב והנה אם הם נהרגים ע"כ היו עדים שהתרו בהם ומזה שלא צעקה שיושיעוהו הרי מוכח שלא נאנסה ובמושב זקנים מבעה"ת כתבו ואי אמרת מ"ט לא פירשה ממנו כשהתרו בהם כיון שהיתה אנוסה וי"ל דאמרינן דיצרה אלבושה אח"כ והי' תחילתה באונס וסופה ברצון ועיי בהעמק דבר לעיל פסוק כ"ג.

והנה בכל התראה המותרת צ"ל שמקבל על עצמו את ההתראה ואע"פ כן הוא עושה את העבירה עיי סנהדרין מ' ב' וברמב"ם הל' סנהדרין פ"ב ה"ב וא"כ העונה שמקבל על עצמו את ההתראה זה מעשה שטות ולכל הפחות הי' צריך לשתוק וע"כ יש אנשים שלא שמים לב דגורמים לחייב את עצמם בדיבורם.

והנה הרמב"ם שם כתב דההתראה צריכה להיות בתוך כדי דיבור למעשה.

והנה בקידושין מד, א אמרינן א"ל רבי אבין בר סמכא הוא א"ל אין כמין ימא לטיגני הוא ופרש"י לא היתה לו שהות שכחה בנתיים שכשיצא מביהמ"ד אמרה לי מיד כשולה דג מן המים והמחבת נתונה על האור לתתו בתוכו בשמן לטגנה.

והנה משך זמן זה הוא יותר מתוך כדי דיבור ובהתראה צריך להתרות בתכ"ד דאל"כ יכול לומר ששכח ההתראה ולמה כאן אפשר לסמוך עליו כיון שהי' כמין ימא לטיגני.

וי"ל דהאדם שמתרים בו אינו מעונין לזכור ההתראה וממילא שייך לומר ששכח לאחר כדי דיבור, אבל כאן שרוצה לזכור יש לסמוך עליו שלא שכח אפילו בתוך זמן קצת יותר ארוך מתוך כדי דיבור.

ועוד צ"ב דכל מותרה יכול לומר סבור הייתי שאתה משטה ועיי תוס' בב"ק ב' א' ד"ה ולר"א שאם מתרים בו בדבר אינו דומה סבר מלעיג בו ופטור. ובשלמא בדבר הידוע לכל שאסור י"ל שלא יוכל לומר כן אבל בדבר שלא ידוע למה אין יכול לומר שלא סמך עליו.

ועיי מלבי"ם להלן כ"ה א' שמעיר כעין זה על חיוב מלקות שזה רחוק מהשכל בשביל הנאה קלה יקבל עליו עונש המלקות, אלא שכך היה הדבר שהחוטא השיב להם ידעתי שאתם עושים דברים חמורים מזה ואם יברר הדבר נמצא הם פסולי עדות ואז אף אם יודה לב"ד על מעשה הרשע לא יענש מפני שהעדים הם פסולי עדות וכו' עיי"ש, אמנם זה אוקימתא רחוקה, ועוד דלפ"ז נמצא דלא חשב שיקבל מלקות.

מעקה בבית שלא גרים

הסתפק רבנו אם מתחייב במצות מעקה לפני שדר בפועל בבית ואפשר לברך על זה, או שכל זמן שאינו דר בבית אין מצוות עשיית מעקה ממילא אי אפשר לברך על זה, ואמר דדבר זה צריך ראיה. (שלמים מציון פר' עקב תשע"ה ועיי"ש באריכות)

ה' חפץ להצדיק את בראיו במצוות, מהו הגדר

כי תקצר קצריך בשדך ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידיך (כי תצא כד, ט).

פרש"י, ואע"פ שבאת לידו שלא במתכוין (דזה שכחה אפילו אם לא נודע לבעל-הבית מעולם) קל וחומר לעושה במתכוין.

אמור מעתה, נפלה סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה, הרי הוא מתברך עליה (ונראה שאין זה צדקה שאפשר לחשב בחשבון של מעשר-כספים, אלא שזהו זכות עבורו).

ולכאורה היה אפשר לדון, שאין מכאן הוכחה לנפל סלע ומצאו עני ונתפרנס בה, כי בשכחת עומר, אע"פ שלא ידע שנפל, מכל מקום מסתמא אם היה יודע ששכח, היה מקיים המצוה שלא ישוב לקחתו. ולפיכך, ה' שחפץ לזכות את ישראל, מחשיב גם זה למצוה ומברכו. ואע"פ שגם זה חידוש, כיון שלמעשה הוא לא ידע ששכח, ולא התכוין למצוה. אבל בנפל סלע מידו ומצאו עני, הרי ודאי אם היו מודיעים לו שנפל ממנו סלע, והיכן מקומו, היה שב לקחתו ולא היה משאירו לעני, שהרי אין מצוה להשאיר אבידתו לעני. ואע"פ כ, עכשיו שלא ידע אודותיה כלום, ועני זכה בה, אז למה הענין מתייחס אליו להחשיבו כעושה מצוה?

דאע"פ שה' חפץ להצדיק את בראיו, אבל צריך להיות איזה גדר בזה. **נפל לו סלע ומצאה עני, הוא בכלל "אינו מתכוין", ו"מתעסק"**

דהנה בשאר מצוות לא מצינו דין כזה, שהרי גם למ"ד מצוות אין צריכות כוונה, אבל "המתעסק" לא יצא. כגון התוקע לשיר (עייין ר"ה כה). וזה לא מצוה כלל, ומסתמא לא מקבלים על זה שכר. והרי בנפל לו סלע ומצאו עני ונתפרנס ממנו, אין לך "מתעסק" גדול מזה, ולמה ייחשב הדבר לזכות?

גם אם ה"מעשה" לא מתייחס אל האדם, אבל "הענין" מתייחס אליו הרי רואים, שיש דברים שאע"פ שאי אפשר לזקוף את עצם המעשה לאדם, מכל מקום אם נתגלגל על ידו ויצא דבר טוב, או ח"ו להיפך, "הענין" מתייחס אליו.

הזוכה במצוה כזו, כנראה זכות-הכוללת גדולה

ומשום הכי, אע"פ שבעל הסלע לא ידע שנפל ממנו, מ"מ כיון שהקב"ה סיבב שיצא על ידו מצוה גדולה זו, יש הוכחה שזכותו גדולה בכללות. שהרי הרבה אנשים מאבדים מעות וחפצים, ולא זוכים שימצאם עני. ואדם זה התעלה עד שזכה שאבידתו שימשה לתכלית טובה שיתפרנס בה עני, וזה מחמת כללות יראת-שמים, ולפיכך הקב"ה קובע לו שכר.

ספק בנפל לו סלע ונתפרנס בה עני

ומה שכתוב: למען יברכך בכל מעשה ידיך, אף שאין זה סיבת העשייה, מכל מקום יתברך.

ויל"ע, באם כן מחשב שישמש אבידתו לשם עני, האם זה מגרע במצוה, כנותן צדקה ואומר: על מנת שיחיה בני. או, כיון שזה הגיע על ידי אופן של צדקה שכתוב בה ברכה בתורה, על כן זהו בכלל אותה המצוה. וזה עדיף מהנותן צדקה על מנת שיחיה בני, שגם הוא צדיק גמור.

דין טעינה

לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו. (כי תצא כב, ז)

פרש"י עם בעליו אבל אם הלך וישב לו וא"ל הואיל ועליך מצוה אם רצית לטעון טעון פטור. [וכן תנן בב"מ ל"ב א' אם רצונך וכו'] צ"ב למה כתב שאומר אם רצית דהא אם משום רצונו הרי גם עכשיו הוא יכול לרצות ולטעון. והי' צ"ל הואיל ועליך מצוה לטעון טעון פטור, ובאמת בספרי לא כתוב אם רצית.

ענין בפרשה- מלחמת היצר הרע

קדושה שחיי חיי טוהר של תורה ויר"ש וכשמטרתכם היחידה היא שבת בבית ד'.

נדמה להם כחוט השערה

איתא בסוכה דף נ"ב ע"א לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה והרשעים נדמה להם כחוט השערה, הללו בוכין והללו בוכין, צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, ורשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה.

היינו דרשעים לא הי' נסיונות, שלא הגיעו למצב שיצטרכו ללחום עם כל הכחות, דהם נפלו במצבים קודמים, וזה באמת רק חוט השערה והיו יכולים להשמר מזה, משא"כ הצדיקים דלהם הקב"ה מנסה והגיעו למצבים של הר, ובזה הם מתפלאים איך יכלו עם כל כוחותיהם להנצל מהרע.

יצרו גדול ממנו.

גמ' כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ד) כתב אמרו חכמים מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהן כובשים יצרם יותר מהם. העירו מדאמרינן כאן כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, וא"כ היצר של הצדיקים יותר גדול. ונראה שאין זה סתירה, דהכונה שאצל צדיקים זה כמו נסיון אחרים על דברים קטנים, אבל מ"מ הצדיקים לא צריכים לכוף את יצרם כבעלי תשובה.

יצרו מתגבר עליו

סוכה דף נ"ב ע"ב יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנא' צופה רשע לצדיק ומבקש המיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנא' ה' לא יעזבנו בידו.

והנה כשנלחמים עם שונא וביאו כלי זין הכי גדולים, הרי הוא יביא יותר גדולים, ואם נביא יותר גדולים גם הוא יביא יותר גדולים, וזה מעשה ללא סוף.

וכן היצר הרי מתגבר בכל שעה, א"כ אם מתגבר הרי הוא יתגבר יותר וכך הלאה, והרי זה מעשה ללא סוף, וא"א בשום אופן להתגבר עליו, שהרי החיזוקים הכי גדולים שתעשה, הוא עושה יותר, ומה העצה. ומשו"ה אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו.

והגר"א (בקול אליהו) מפרש דאימתי הקב"ה עוזרו, בזמן שהאדם עשה מצדו כל מה שיכול, המדה הכי גדולה שיכול לעשות להתנתקות מהרע, וכשעשה הכל ואין בכוחו לעשות יותר, אז הקב"ה לא יעזבנו בידו, אבל כשלא עשה כל מה שיכול, אז הקב"ה לא מסייע, אלא רק כשאדם עשה מצדו כל ההשתדלות שיכול, ולא יכול יותר, אז ה' לא יעזבנו בידו.

מעלה על המלאכים

ובשיחה בסיום הש"ס (ז"ך אלול תשנ"ז) אמר רבנו בסו"ד: חשיבותם של כלל ישראל על המלאכים, כתב הרוקח בפירוש סידור התפילה (עמ' שכ"ט) בזמן שכלל ישראל רוצים לומר קדושה עומד מלאך אחד ומשתיק את כל המלאכים ואינו נותן להם להגיד שירה לפני שכלל ישראל יגידו שירה המלאכים הם הרי יודעים מאד בהכרת הבורא הרבה יותר מהאנשים ויש להם חשק והתלהבות לפאר את הקב"ה כי זה הרי החיות שלהם, ובכל החשק והתלהבות הם רוצים להגיד שירה ופתאום בא מלאך ומכריז הם כלל ישראל רוצים כעת לומר שירה מה זה כלל ישראל ציבור אנשים האומרים קדושה אז עומד אותו מלאך ומשתיק את כל המלאכים המצפים ומשתוקקים וזה חיותם כי עכשיו כלל ישראל אומרים קדושה ועליהם להמתין והסיבה לכך היא כיון שיש להם יצר הם קודמים למלאכים בזמננו כל אחד יודע עד כמה שיש יצר לכל אחד בין אם הוא מהאנשים היכולים להתמסר כל היום לתורה ובין אם הוא מהאנשים שלצורך פרנסתם הם נאלצים לא להיות בתורה חלק גדול מהיום אבל בכל זאת הם עושים מאמץ מתגברים על יצרם ובאים בכל כוחם ללמוד תורה א"כ כמה זה חשוב בעיני הקב"ה ובוודאי בזכות זה הקב"ה יעזור שכל אחד ואחד מאתנו וכל כלל ישראל יזכו לכתיבה וחתומה טובה ויזכו לכא לציון גואל בב"א.

מלחמת היצר:

בקו' "עין לא ראתה" מובא שהגר"י ד. שליט"א שאל למרן שליט"א על דבר שמבקשים ממנו הרבה למסור שעורים והדבר גוזל מזמנו וכו', ושאל מה השיעור שיש להקדיש לזה.

וא"ל מרן שליט"א: תלמד מהיצר הרע... [היינו כמו שהיצר"ר מקדיש שעות רבות להכשיל כן אנו צריכים להקדיש שעות להרבות תורה] וכמובן שהכל לפי הענין.

מלחמת היצר

בקונטרס נציג שיצא לאור בניסן תשכ"ז אחר ביקורם של רבנו שליט"א ומרן רה"י הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל בבית ספר יסודי התורה כדי לשכנע את לב הנערים לפסור נפשם לתורה בטוהרה ושילכו ליישובות קדושות.

ואלו דברי רבנו שליט"א:

חז"ל אומרים כי יצר הרע מונח לו בין שני פתחי הלב ובשעה שרואה אפשרות להכנס ולפעול נכנס משל למה הדבר דומה לאדם הנכנס לשוק גדול שיש בו סחורות הרבה מן הטובות ויש בה מן הרעות וכאן תלוי אם אותו אדם יודע בטיב הסחורה ויש לו ידיעה והחלטה קודמת מה הוא רוצה אזי נגש מיד למקום שיש בו דבר טוב ונוטלו בלי מפריעים, ומאידיך אדם הנכנס לשוק ואינו יודע בטיב סחורה ועומד תוהה ומפקפק מה לעשות מיד נטפלים אליו בעלי הסחורה הגרועה ובמיני פתוים ושכנועים מוכיח לו שסחורתו הטובה המשובחת והנכונה.

פשוט שרק לבסוף רואה מה עלתה בידו והכל משום שלא ידע ולא החליט קודם את מה שרוצה וזאת על אף שהיתה בידו כל הזמן הבחירה ויכול היה ליקח מה שרצה.

כך היא דרכו של יצר"ר מונח בין פתחי לבו של האדם ומחפש הזדמנויות לחדור לתוכו ולפעול וכאן היא הבחינה אדם נמצא במצב של בחירה כל רגע ואם יציב בדעתו ומחפש ויודע שזוהי דרך האמת ולכאן רוצה להגיע וזה מוחלט אצלו אז נסגר הפתח בפני היצר"ר ואינו עושה מאומה, אך אם ח"ו מתחיל לפקפק ולחשוב מה עדיף או מנסה לעשות פשרות וכדומה שוב נפתח הפתח לאותו יצר"ר, ומיד מתחיל בפעולת השכנוע והפתוי על סחורתו ורק לבסוף רואים את טיב הרשת שנלכד בה.

בני נוער בשעה שמסיימים ב"ס ועומדים לצאת לעולם חדש ורחב ונמצאים לפני פרשת דרכים.

ועולם זה בפרט היום הוא מלא תעתועים ופתוי שהם נוגדים לדרך ד' האמיתית, ומאידיך לפני המקום המיועד לעלות ולהתעלות בדרך ד' שהיא הישיבה הקדושה

שוב ניצב לפני יצר"ר ומחכה לתגובתו בבחינה זו ושוב תלוי הדבר, אם הוא יודע ומכיר בדרך האמיתית ומחליט איך לבנות את התכלית אז שוב הוא מוגן מפתחו של יצר"ר, אך אם ח"ו יתחיל לחשוב ולפקפק מה עדיף ישיבה או מק"א ואינו בר החלטה יציבה שוב נפתח הפתח ומוצא לו יצר"ר מקום לשכנע ולהראות לו את העולם כולו כדבר משובח ומפואר שאין עליו עוררים ומכאן קשה מאד לצאת אח"כ כשיעלה חרס בדרך.

תקופתנו היא שעת בחינה גדולה נתונים אנו בכל שעה ושעה לחשש טביעה ח"ו בזרם הזמן, בימינו יכולים אנו לקרוא ע"ע את מאמר חז"ל בכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר עליו ואלמלא הקב"ה מסיע בידו היה ממתו ח"ו מות מצד היצר הרע הוא מות רוחני עמוק העטוף מלמעלה בגלימת משי מות זה ראשיתו מצער ואחריתו מי ישרונו כי חליה אה הצליח יצר"ר למצוא אצל האדם משכן ואוזן וקשבת במקצת שוב כמעט שאין תקוה לאחרית מעלליו ומשום כך זקוקים אנו כיום כל רגע ורגע לחסד השי"ת כאמצעי הגנה נגד היצר הנלחם והמסית מדרך האמת היא דרך התורה והיראה דרך התורה היא הפתרון היחידי להנצל ממרותו של היצר דרך התורה היא כמו שאמרו חז"ל ובתורה אתה עמל וזוהי התרופה הבדוקה למלחמה נגד יצר"ר לבל נלך שולל אחרי פתויו בפרשת אחרי מות אומר רש"י משל לחולה שבאו אליו שני רופאים אמר לו אתה חולה מאד ועליך לקחת תקופה פלונית ורק ע"ז התרפא השני אמר לו קח תרופה פלונית ותתרפא שלא תמות כדרך שמת פלוני מאותה מחלה השני זרזו יותר מן הראשון וכן חז"ל אומרים בראתי יצר"ר בראתי תורה תבלין דהיינו בראתי את המחלה היא מחלת היצר ובראתי לו תרופה והיא התורה.

ואם בתקופות קודמות היינו יכולים לומר זאת בפשיטות כמחלה ותרופה, הרי בדורנו יכולים אנו להוסיף את הזירוז של השני יותר מן הראשון שלא תמות כדרך שמת פלוני שלא תסחף ח"ו עם הזמן כדרך שנסחף פלוני או פלוני חברך שהלך בעצת היצר ואת התבלין לא נטל דהיינו התורה.

וכעת הוא כבר ח"ו מות. בני נוער יקרים עליכם לדעת כי אם ברצונכם להשאיר חיים מחלת היצר רח"ל התיצבו לעומתו באיתנות **טלו את התבלין ששמו תורה בידכם** וזוהי ורק בזה תצליחו נגדו כעת אתם עוד בני בחירה ותדעו כי התרופה היא רק תורה וזאת עליכם להשיג רק בישיבה וכמאמרם אם פגע בך מנוול זה משכהו לביהמ"ד.

בית המדרש הוא המקום היחידי בו נמנע מלבקר היצר"ר.

דוד המלך אומר בתהילים אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש משאלה אחת היתה לי לקב"ה דוד שפתוחים לפניו כל דלתי עולם וכל טוב ותענוגות לא נמנע ממנו.

ועכ"ז כששאל מד' דבר בקש רק אחת שבת בבית ד' כל ימי חיי להיות מקושר לקב"ה להיות עיקר ישיבתו בחייו בבית ד' ורק זאת היא המטרה והתכלית וזה תוכלו להשיג רק כשפניכם מועדות לישיבה

המלחמה האחרונה ביצר הרע - בפגעי הטכנולוגיה

כבר כתבנו בגליון פר' שלח מדברי רבנו שליט"א אודות זה באריכות, וע"פ הוראת גאון אחד שליט"א הורונו שוב לכתוב על ענין זה לקראת ימים הנוראים כי רבים חללים הפילה.

דבר שרוחק מן התשובה ויותר גרוע מהכל

דברי מרן רבנו שליט"א: (המשא המרכזי בוועידת הרבנים לביצור חומות הדת, אב תשע"ד)

בכל זמן, ומזמן לזמן מתעוררות בעיות שהם דברים שיש בהם סתירה עם התורה, ועם דעת תורה, פעם בדבר כזה ופעם בדבר אחר, רצינו לעמוד על מה שכתב רבינו יונה בספר "שערי תשובה", אמנם אין לזה כל כך שייכות לענין הזה ממש אבל אפשר ללמוד מזה.

רבינו יונה (ש"ג, אות קמא) מקשה על מה שכתוב על המלביץ פני חבריו ברבים שאין לו חלק לעולם הבא, מה שאין כן ברוצח לא נכתב עליו שאין לו חלק לעולם הבא, ולכאורה, זו עבירה חמורה ביותר, ובכל זאת לא כתוב שאין לו חלק לעולם הבא, זה ודאי שהרוצח נענש ויורש גיהנום, אבל לא נזכר שאין לו חלק לעולם הבא, ואילו על המלביץ פני חבריו ברבים נכתב עליו שאין לו חלק לעולם הבא.

ומתפרץ: הרוצח למרות שעשה מעשה חמור מאד, אבל סוף כל סוף יש איזו סברה שיחשוב בליבו בחומר המעשה שעשה, הלא הרג כאן אדם, וכל אחד מבין שזה דבר חמור מאד, ועל כן יכול להיות שיעשה תשובה על זה.

מה שאין כן המלביץ פני חבריו ברבים אינו מבין שעשה דבר רע כל כך, ולכן הוא רחוק מן התשובה, כיון שהוא רחוק מן התשובה הרי זה גורם שאין לו חלק בעולם הבא, ומסתמא כל אחד למד ויודע הדברים הכתובים בספר שערי תשובה לרבינו יונה.

אם כן, אנו רואים כאן כלל, שאם יש דבר שיש סיכויים שבן אדם יבוא לידי תשובה, אפילו אם זה מאד חמור, אבל כיון שיש אפשרות שיעשה תשובה מתחשבים עם זה, מה שאין כן דבר שהוא רחוק מן התשובה, אין מתחשבים בזה, ובדבר שהאנשים חושבים מה אני עושה? מה אני הורג בן אדם? לא! דבר כזה שהוא רחוק מן התשובה, זה נורא ואיום.

וכאן אנו מדברים על דבר כזה שבזמן האחרון ראינו עד כמה קשה להפטר מן הדבר הזה, אם נכנסים בזה לא יוצאים מזה, ממילא הרי זה בגדר דבר שרוחק מן התשובה, ודבר שהוא רחוק מן התשובה הרי זה מאד חמור, ונקווה שבאמת אותם שנכשלו יהיו קרובים לתשובה, ויתעוררו לעשות תשובה יחד עם כל כלל ישראל, ולא יכשלו בדבר הזה

שרואים בזה השלכות גרועות מאד שאין לשער - כך שמעתי, אני ב"ה אין לי שייכות לזה בכלל - אבל בכל זאת בני אדם רואים שזה דבר שרוחק מן התשובה, שהרי בעצם הדבר אם יש בזה רק דברים טובים לא יהיה לו רע, אבל זה הרי דבר שלא שייך, שאין בזה רק דברים טובים, ממילא הרי זה דבר שרוחק מן התשובה ודבר שרוחק מן התשובה הוא יותר גרוע מהכל, עד כדי כך שחז"ל עשו הבדל בין הרוצח למלביץ פני חבריו ברבים, שלמרות שהרוצח הוא כל כך גרוע, שהרג בן אדם, ולכאורה הוא יותר גרוע אף יותר מזה שהלביץ פני חבריו, שחבירו חי והוא הרג את האדם לגמרי, בכל זאת היות והרוצח הוא יותר קרוב לתשובה המלביץ פני חבריו ברבים שהוא רחוק מן התשובה, לכן הוא חמור עד כדי כך.

ועל כן זה מה שאנו רוצים לומר כאן שיש לדעת שהדבר החמור הזה, שיכול להביא לידי דברים הגרועים ביותר הרי הוא רחוק מן התשובה, כי מי עושה תשובה, הרי אלו האנשים ששקועים בזה וכי הם יעשו תשובה, הם לא עושים תשובה, שטוענים מה עשיתי?

והקב"ה יעזור שנפטר מהצרה הזאת, וכל הכלל ישראל יתורמומו לעשות רצונו שיצא מהם קידוש השם, ושיהיה שם שמים מתאהב על ידיהם, שהאדם צריך לעשות פעולות שעל ידו יתרבה כבוד שמים, שזה תכלית ביאתו לעולם, שהרי לא שלחו אותו כדי לעסוק באינטרנט, וכי הנשמה שחצובה מתחת כסא הכבוד ירדה לעולם בשביל שיעשה באינטרנט? וכי זה התכלית של הבן אדם? שנמה כל כך גדולה שנמצאת תחת כסא הכבוד שלחו אותה לעשות כאלה דברים? וזה צריך להיות תכלית האדם להתרחק מכל זה, ונזכה כל הכלל ישראל לכל טוב ולא יצטרכו ח"ו לדברים כאלה, ויתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולם.

מכתב לכינוס במודיעין עילית

בס"ד. לכי קהל בני התורה תושבי מודיעין עילית, בין אלו אשר זכו שתהיה תורתם אמונתם ובין אלו אשר לא זכו לכך ה' עליהם יחי' באתי בזה לחזק בני התורה המתכנסים לטכס עצות ותחבולות נגד ניסיונות היצר, אשר כבר ידוע שבכל דור יש את הניסיונות שלו, ולדאבונו אנו כולנו בפרט מהניסיון הקשה של דורנו שהוא הניסיון של האינטרנט.

בין השימוש על ידי האינטרנט בעצמו או על ידי השימוש בטלפונים אשר אינם בפיקוח רבנים יראי ה' המוסמכים לכך אשר רחמנא ליצלן כבר רבים חללים הפילה, ועל כן עלינו לעורר הציבור להתגבר בניסיון שלא

יימצא בתוכינו אנשים שישתמשו בדבר הזה, וצריך בזה זהירות גדולה מאוד ונקווה שבזכות זה שכולם יתחזקו להוסיף תורה ומצוות ויראת שמים, ונזכה שישבו חרון אף מעלינו ונגאל במהרה בגאולה האמיתית.

ברגע אחד

בכינוס בפ"ת הביא הגר"מ רבינוביץ שליט"א בשם רבנו החיזוק בענין זה הוא מאד נחוץ, כיון שאפילו אנשים שמרגישים שהם נקיים בזה, עלולים ברגע אחד ליפול חלילה, ועל כן כשעושים כינוס לחשוב עצות ומחשבות איך לתקן דברים אלו, זה חשוב מאד.

התרבו מסיתים

בס"ד. כ"ד באלול תשס"ה

בזמן האחרון התרבו מסיתים לדברים הגרועים ביותר ע"י המכשירים הסלולאריים וגורמים לידי עונות חמורים.

וכל א' מחוייב להתרחק מהם ומכיוצא בהם. א.ל. שטיינמן

רבים חללים הפילה

להשתמש באינטרנט וכן טלפונים שאינם בפקוח רבנים יראי ה', המציאות הוכיחה כי רבים חללים הפילה, ושומר נפשו ירחק מזה.

אהרן י. לייב שטיינמן. א' דר"ח מרחשון תשע"ב לפ"ק

להתכנס כדי לגונן ולהתגונן

בס"ד. לכברו רבני הקהלות שיחי' המתכנסים בבית ידיד ה' וידיד כל בית ישראל מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א

הן ידוע לכל כי ע"י השימוש באינטרנט נוצרו בעיות כבדות הן בבין אדם למקום והן בבין אדם לחברו, וכבר רבים חללים הפילה, והכל עובר תחת זה וצריך לעשות דבר להצלה שלא יפגעו, והיות שהדבר נוגע כמעט לכל בית ומשפחה ולנפש כל אחד צריך להתכנס כדי לגונן ולהתגונן, ויש לקוות שע"י שמתכנסים לגדור גדר יהי סיעתא דשמיא להציל הרבה, ויהי רצון שיצליחו לעורר את הצבור לא להכשל מזה, והקב"ה ינחנו בדרך

אמת ללכת לדרך אמת, ויעמוד לנו לזכות ליום הדין.

ותולה ארץ על בלימה יטיב את הכתיבה והחתימה לטוב בסשצ"ג.

א.ל. שטיינמן. כ"ב אלול תשע"ב

צרות מתחדשות

במכתב מיוחד שפרסם מרן ראש הישיבה הגר"ל שטיינמן שליט"א, כתב:

הנה הדורות יורדים מאד גם בכל יום ויום הצרות התרבו, ובגמ' בסוטה מ"ט אמרין אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, ובזמננו רואים ממש צרות מתחדשות. יתכן שכתוצאה מהדברים הלא טובים כגון טלוויזיה, פלאפון ואינטרנט - כל אלה רבים חללים הפילו.

לא נשאר לנו רק התורה והוגיה, גם תומכי לומדיה, ועלינו לנצור מכל משמר את עמליה ותומכיה... על כל פנים כל אחד יתחזק בשמירת הדיבור ואין צריך לומר בשמירת שבת כראוי, ובזכות שבת ושמירת הדיבור נזכה להסיר חרון אף מעמו, ונזכה לכל טוב סלה. (פורסם בערש"ק פרשת וירא, תשע"ב)

הוצאת ילדים ממוסדות חינוך בגין הימצאות אינטרנט בבית הוריהם

במכתב מיוחד שכתבו מרן ורבנן זצוק"ל ויבלחט"א, ובראשם רבינו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל ויבלחט"א מרן ראש הישיבה הגר"ל שטיינמן שליט"א, בחודש טבת תש"ע, הורו בהוראה חד משמעית: "מוסדות החינוך ישלחו להורי התלמידים מכתב התחייבות שיחתמו ההורים שהינם נוהגים בענין המחשב והאינטרנט ע"פ כל ההוראות האמורות לעיל. ואם יתברר שלא כן, על ההנהלה לשקול את המשך החזקת התלמיד/ה במוסדות החינוך. ובדאי שעל המוסדות לעמוד בתוקף שלא להכניס למוסדות החינוך ממשפחה שאינה נוהגת ע"פ הוראות אלו - שלא יקלקלו אחרים".

כמו כן אמר מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, כי "אפשר להוציא ילדים שהוריהם מחזיקים במכשירים שאינם כשרים בכדי שההורים ישובו מדרכם". (ס' סברי מרן)

ובשיחה בעש"ת תשע"ד אמר רבנו... אם אדם טבע בבז' גדול, אינטרנט רח"ל וכדו' כל הדברים האלה אינם שייכים לנצח, אלא זה אבוד לנצח, או ואבוי לבן אדם שהוא במצב של אבוד...

צריך לעשות מלחמה

ובכינוס ראשי ישיבות כ"ד תמוז תש"ע אמר רבנו: הזכירו כאן דברים על אינטרנט וכו'... הרדיו וכל הדברים האלה חודרים בכל מקום, והאינטרנט וכל הדברים הכי גרועים גורמים לדברים נוראים, ומה עושים על זה איני יודע, צריך לעשות מלחמה וצריך לדעת איך נלחמים. (ימלא פי תהלתך עניני ציבור עם קכ"ח)

יום היארצייט של מרן רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל גאב"ד וראש ישיבת פונביז' נלב"ע כ' אלול תשכ"ט

כבר הבאנו בגליונות פר' כי תצא תשע"ד - תשע"ה גודל קשרי ידידות והערצה והאהבה הגדולה בין מרן הרב מפונביז' זצוק"ל לבין יבדלחט"א מרן רבנו שליט"א ונביא כאן דברים נוספים חלקם רשימות מאחד מתלמידי המובהקים של רבנו שליט"א.

מעלת בני הישיבות

במהלך עבודת הבנייה של ישיבת פונביז' קרה יום אחד שהפועלים לא יכלו לעבוד בבניין הישיבה מחמת הגשם העז שניתך ארצה, ואי לכך ביקשו הפועלים מהרב זצ"ל שישלם להם את כספם עבור יום העבודה שהוא שכר אותם לעבודתם ויחזרו לביתם, אולם הרב עיכב אותם באומרו להם הרי אתם משועבדים אלי והנכם שכירי יום, לכן אני מבקש מכם שבמקום העבודה בבניין הישיבה תואילו בטובכם להיכנס לביהמ"ד בו שוקדים הבחורים על תלמודם, ותתחילו גם אתם ללמוד גמ' וכו' עד לסוף היום ועל זה אשלם לכם במקום העבודות בבניין. [ואז הפועלים היו יהודים שומרי תורה ומצוות].

כמובן שהפועלים מילאו בשמחה אחר בקשתו של הרב זצ"ל ונכנסו להיכל הישיבה ללמוד, בחושבם שלשבת וללמוד בביהמ"ד זה הרבה יותר קל מהעבודות הקשות של עבודת הבניין, אך לאחר זמן קצר הם הגיעו לרב בטענה שהם כבר לא מסוגלים להתרכז ולהתעמק בלימוד הגמ' מחמת הקושי הרב בריכוז המוח וכו' או אז אמר להם הרב בחייו: שהנה בהזדמנות זו רציתי רק להראות לכם בזה שלא תחשבו שמה שהבחורים לומדים ויושבים עם גמ' על הסטנדר זהו דבר קליל ומעניין ואילו אתם בעבודת הבניין עובדים עבודת פרך, אלא ההיפך הוא הנכון שעבודת הבניין והמשאות זהו דבר הרבה יותר קל מלימוד הגמ' המצריך עיון מעמיק וריכוז המוח ורק תדעו להעריך ולכבד מהיום את עמלם הגדול של בני הישיבות אשר מתייגעים על תלמודם בעמל רב.

זו הייתה חכמתו של הרב זצ"ל לנצל כל הזדמנות בכדי להראות לציבור את יקרת ערכם של לומדי התורה בדורנו.

מסירות הרב זצ"ל לעולם התורה

בכדי להראות לציבור את יקרת ערכם של לומדי התורה בדורנו על מסירות נפשו של הרב זצ"ל למען עולם התורה שח פעם מרן הגרא"ל שליט"א שהרב זצ"ל סיפר לו שלפני מלחמת העולם השנייה הוא נסע לדנמרק לערוך מגביות לטובת ישיבתו המפורסמת בפונביז' שבליטא הרב זצ"ל נשא שם מספר דרשות באירועים וכינוסים שארגנו ידידי הרב זצ"ל עבורו בכל הכינוסים האלו הגיעו המונים בכדי להאזין לדרשותיו של הרב שנודע כבר אז כנואם בחסד עליון וכפה מפיך מרגליות ועד כדי כך נישא שמו של הרב זצ"ל לתהילה שהיה יהודי בשם צדקנים' שהיה חתן של אחד מהמשכילים הנוודעים באותה תקופה וכל כך הוקסם מדרשותיו ואישיותו של הרב זצ"ל עד שהחליט לעזור באופן אישי לרב בהתרמות לטובת ישיבתו. דבר זה לכשעצמו מעיד על חכמתו ואישיותו הגדולה של הרב זצ"ל שידע איך לכבוש בקסמו גם את אלה הרחוקים מדרך היהדות ולנצלם לטובת עולם התורה. וסיפר הרב זצ"ל שאותו יהודי נלווה עימו לבנקאי מפורסם במדינה שנודע כעשיר ותורם גדול, ואכן הלכו יחדיו לאותו בנקאי שהתרשם מאוד מאישיותו של הרב והחליט לתרום סכום מכובד לרב זצ"ל במהלך השיחה סיפר אותו בנקאי לרב זצ"ל שמחר הוא מחתן את בתו הרב שאלו עם מי היא מתחתנת והבנקאי ענה לו שלצערו היא מתחתנת עם גוי' למשמע הדבר הזדעק הרב ופרץ בשאלה הייתכן שבתך מתחתנת עם גוי? אך אותו בנקאי החל להסביר לרב שהמצב השורר כעת הוא כלל לא פשוט המצב הוא מצב של מלחמה והוא איננו רואה עתיד והמשך לכלל ישראל ועלינו להכיר במציאות ולכן הוא עשה את הצעד הקשה הזה.

כמובן שהדבר גרם לצער גדול לרב שלא יכול היה להירגע מתשובתו של אותו בנקאי, אך מזה הסיפור נוכל ללמוד על מסירות נפשו של הרב למען הישיבה שגם באותם ימים כשעם ישראל היה באווירת נכאים ובשפל המדרגה והיו אנשים שהתבטאו כי אין הם רואים המשך לעם ישראל, חלילה כיתת רגליו מעיר לעיר וממדינה למדינה במסירות נפש ולא נח ולא שקט למען בניין עולם התורה.

טביעות עין

פעם שאלתי את מרן הגרא"ל שליט"א מה הייתה הצלחתו הכל כך מופלאה והנדירה של הרב זצ"ל שזכה לבחור לישיבה ראשי ישיבות רמים ומשגיחים גדולי תורה מהשורה הראשונה של כותל המזרח והעידית של עולם התורה כדוגמת מרן הגאונים רבי שמואל רוזובסקי, רבי אליעזר מנחם מן שך, רבי דוד פוברסקי רבי שלמה ברמן, וכן את הגר"א דסלר והמשגיח הגר"י לווינשטיין זצ"ל וכו' ובאף אחד מהם לא טעה כשכל אחד מהם נודע בכל עולם התורה לתהילה בשיעורים ובשיחות שכמעט לא רואים כיום צוות כה בכיר וייחודי? ראש הישיבה שליט"א ענה לי לאחר מחשבה: דער רב האט געהאט א גוט"ן חאפ אויף א מענטש הרב זצ"ל היתה לו טביעת טובה וחדה על בן אדם ומכאן זה זכה לצוות רמים כאלו. (רשימות ח"א שליט"א)

צד נוסף

סיפר הרה"ג רע"ט שליט"א, שאמר לו הרב מפונביז' זצ"ל שאני צריך להתייעץ באיזה ענין, אני אוהב להתייעץ עם הגרא"ל שטיינמן שליט"א שאצלו גם אחר כל הצדדים שחשבת על הענין, תמיד ימצא דבר נוסף וצד חשוב שלא חשבתי עליו בעצמי. [ואי שהתלהו להרב זצ"ל בדרך לאירוסי בת רבנו תחי' רשם בשעתו דברים דלהלן: לאחר תפילת ערבית יצא [-הרב זצ"ל] להשתתף בשמחת אירוסין, אחד מידידיו לקח לו חתן אברך יקר, בשעה שלבש בגד של חג כדי לצאת לתנאים, אמר הרב לאנשי ביתו 'זה הנסתר שלנו, ומיד החל לספר רוב שבחיו של יהודי זה בעל השמחה, העולם אינו מכיר אותו, אבל הוא יהודי לגמרי לא רגיל, איש המעלה גדול בתורה ובצדקות, נסתר, אחד מהנסתרים, טוב שאדם יכול להיות נסתר מעיני הבריות, את הדברים אמר בנימא של רגש, אותו רגש רטט שכל שומעיו של הרב מפונביז' כה מתפעלים ממנו].

שום תנאי

כשלקח הרב זצ"ל את הרמ"ם לישיבה קטנה עשה עמו כמה תנאים, ושאל אותו ר"מ את הרב זצ"ל האם גם עם הגרא"ל עשית תנאים אלו, אמר לו הרב זצ"ל ח"ו לא עשיתי עמו שום תנאי כדי שלא יגרום אפי' צד רחוק שהוא לא יסכים להגיע לישיבה. (מפי הרה"ג ר' אשר שטיינמן שליט"א)

יצא מונביז'

בתקופת חוליו האחרון של הרב זצ"ל כשכבר היה שרוי במצב קשה הגיע מרן הגרא"ל שליט"א לבקרו בביתו ביחד עם מרן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל ולצידים ישבו עוד מספר רבנים.

הרב ישב בחולשתו על הכורסא בחדרו והחל לבכות לפניו על מצבו הקשה והוסיף בענוותנותו להתאנח בדברים מדהימים כשהוא אומר להם בכאב: החפץ חיים זיע"א הרי כל כך השקיע בי ולצערני לא יצא ממני כלום! הנוכחים בחדר שישבו לצדו של הרב נדהמו מדבריו הנוקבים של הרב על עצמו כשכמה דקות שרר השקט בחדר ואף אחד מהנוכחים לא העיז להוציא הגה מפיו, אולם מרן הגרא"ל שליט"א פתח את פיו והחל לדבר על ליבו של הרב באמרו לרב זצ"ל האם ישיבת פונביז' שייסדתם במסירות נפש זה נקרא כלום? או אז אורו עיניו של הרב וענה למרן הגרא"ל שליט"א אכן הישיבה הק' היא זכות עבורי לעולם העליון.

ובעת שחלה הרב זצ"ל את חליו האחרון נכנסו בני הישיבה ליפרד ממנו. וכשהגיע רבנו סגרו את הדלת והסתגר עמו ביחידות.